

ΟΙ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ ΚΑΤΖΙΟΥΛΗ

Ἰπό
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΣΑΒΒΑΝΤΙΔΗ
Ἐπιμελητοῦ τοῦ Σπουδαστηρίου
Κλασσικῆς Φιλολογίας καὶ Ἀρχαίας Ἱστορίας

ΤΟ ΤΕΡΓΕΣΤΑΙΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ
ΤΩΝ ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ ΚΑΤΖΙΟΥΛΗ

Στις επίσκεψεις του στα Γιάννινα (1967) ὁ καθηγητὴς κ. Λίνος Πολίτης μὲ βοηθὸ τὸν κ. Ἐρατοσθένη Καψωμένο μελέτησε διάφορα χειρόγραφα ποὺ βρίσκονται στὴ Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη, στὸ Ἀρχιμανδρεῖο καὶ στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο τῆς πόλεως. Στὸν παλαιὸ Κατάλογο τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς (σ. 281) βρῆκε μιὰν ἰδιόγραφη σημείωση τοῦ Χρ. Σούλη, γραμμὴν στὶς 6 Ὀκτωβρίου 1942, γιὰ τὸ Τεργεσταῖο χειρόγραφο τῶν Παροιμιῶν τοῦ Παρθενίου Κατζιούλη: «Τὸ ὡς ἔναντι χφ περιῆλθεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Εὐσταθίου Πασχάλη, καθηγητοῦ τῆς ἐν Τεργέστη Ἑλληνικῆς Σχολῆς, δωρηθείσης διὰ τῆς διαθήκης του εἰς τὴν Ζωσ. Σχολὴν κατὰ τὸ 1938...». Ἡ πληροφορία ἦταν σπουδαία, γιὰτὶ τὸ χφ αὐτὸ εἶναι τὸ καλῦτερο ποὺ σῶζει τὴ Συλλογὴ τῶν Παροιμιῶν τοῦ Παρθενίου Κατζιούλη¹. Οἱ προσπάθειες γιὰ τὴν ἀνέυρεση τοῦ χειρογράφου ἔμειναν τότε χωρὶς ἀποτέλεσμα. Τὸ 1968, ὅταν ὑπηρετοῦσα στὴ Ζωσιμαία Σχολή, βρῆκα τὸ χειρόγραφο ἀνάμεσα στὰ βιβλία τῆς Βιβλιοθήκης.

¹ Ὁ ἱερομόναχος Παρθένιος Κατζιούλης († 1717)² ἐδίδασκε στὸ Ἑλληνο-

1. Ἐκτός ἀπὸ τὸ Τεργεσταῖο (Τ): τὸ χφ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου (Π) (βλ. σχετικὰ Ν. Γ. Πολίτου, Παροιμίαι 1 σ. λ' - λ''), ποὺ δὲν περιλαμβάνει τίς Γιαννιώτικες παροιμίες. Δύο τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, ποὺ χρησιμοποιοῦ στὴν ἔκδοσή (βλ. παρακάτω). Ὑπῆρχε ἐπίσης ἓνα στὴ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Εὐλόγιου Κουρλίλα, Μητροπολίτου Κορυτσᾶς, (βλ. «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 3 (1954) σ. 659 ὑπ. 1) χωρὶς τίς Γιαννιώτικες. Ὁ Εὐλόγιος Κουρλίλας γράφει (δ.π.) ὅτι «αἱ δημόδεις τῆς Συλλογῆς ὑπῆρχον καὶ ἐν κώδικι τῆς Λαύρας I, 41 φφ. 133-149 καὶ ἐδημοσιεύθησαν (;) ἐν Παρίσι τοῖς ὑπὸ τοῦ πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, ὅστις ἐκράτησε καὶ τὸν κώδικα» (βλ. σχετικὰ: Εὐλόγιου Κουρλίλα, Ἀνεκδότος Συλλογὴ παροιμιῶν, «Λαογραφία» 5, 1916, 560). Γιὰ ἔκδοσιν τῶν παροιμιῶν ἀπὸ τὸν Σωφρόνιο Εὐστρατιάδην δὲν μπόρεσα νὰ ἐξακριβώσω τίποτε θετικόν. Ἡ πληροφορία τοῦ Ε. Κουρλίλα δὲν φαίνεται ἔκριβης — δὲν ἀναφέρει βιβλιογραφικὰ ἐνδείξεις — καὶ ἴσως ὀφείλεται σὲ προσωπικοὺς του λόγους... Οἱ παροιμίες τοῦ χφ 213 τῆς Συλλογῆς Ἀλεξίου Κολυβά («Ν. Ἑλληνομνήμων» 16 (1922) σ. 331), τίς ὁποῖες ὁ Λάμπρος ἀποδίδει μὲ δισταγμὸ στὸν Κατζιούλη, φαίνεται πὺς ἀποτελοῦν ἄλλη συλλογὴ παροιμιῶν, ἄσχετη μὲ τὴ συλλογὴ τοῦ Κατζιούλη.

2. Γιὰ τὸν Παρθένιο Κατζιούλη καὶ τὸ ἔργο του βλ. Π. Ἀραβαντινοῦ, Ὁ Παρθένιος Κατζιούλης, «Πανδώρα» 13 (1863), σ. 184 ἢ Π. Ἀραβαντινοῦ, Βιογραφικὴ Συλλογὴ Λογιῶν τῆς Τουρκοκρατίας. Ἰωάννινα 1960. Ἑκδ. Ἑ-

σχολεῖο τοῦ Μετσόβου, ὡστόσο ἐγκαταστάθηκε στὰ Γιάννινα (1693) καὶ ἐδίδαξε γιὰ εἰκοσιπέντε σχεδὸν χρόνια ὡς καθηγητῆς καὶ Διευθυντῆς σὲ σχολεῖα τῆς πόλεως. Συνέγραψε δύο ἔργα, τὸ: «*Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα ἀρίων πατέρων καὶ φιλοσόφων...*» ποὺ τυπώθηκε στὴ Βενετία μετὰ τὸ θάνατό του καὶ τὸ «*Παροιμῖα συλλεγεῖσαι ἀπὸ διαφόρων βιβλίων*» ποὺ ἔμεινε ἀνέκδοτο. Γιὰ τὸν τρόπο ἐργασίας του γράφει στὸν Πρόλογο τῶν Παροιμιῶν του (χφ φ 3 = Ν. Γ. Πολίτου, Παροιμῖα 1. σ. 69-70): «*Ἐπόνησα γὰρ οὐ μετρίως περὶ τὴν συλλογὴν τῶν παροιμιῶν. Καὶ γὰρ ὡς δῆλον διεσπαρμένων τυγχανουσῶν καὶ μὴ ἐν ταυτῷ, πόνον τε οὐκ ὀλίγον τοῖς θέλουσι χρῆσθαι ταύταις παρεχουσῶν, συνελεξάμην ἔγωγε ταύτας ἀπὸ βιβλίων διαφόρων, ἀπὸ τε Βαρίνου καὶ Σουίδα, ἀπὸ τε Μιχαήλου Ἀποστολλίου καὶ Ταρζαίου καὶ Διδύμου, ἀπὸ τινος γραικολατίνου καὶ ἄλλων ἀνωνύμων, πολλὰς τε ἀπὸ τῆς χυδαίων γλώττης, ἃς καὶ μετήνεγκα εἰς τὸ ἀρχαῖον κἀλλος τῆς ἐλληνίδος διαλέκτου, παρ' ἧς καὶ ἐπέξευαν. Τῶν δὲ (ὦν χφ) λαχουσῶν μοι οὐδεμίαν παρήκα. Τούτων δὲ τὸ χρήσιμον καὶ ὑποργὸν ἐγνωσμένον ὑμῖν... Ἐπόνησα περὶ τὴν συλλογὴν αὐτῶν, ἃς τάξεως ἀμοιρούσας εὐρῶν, ταύτην ἐχαρισάμην αὐταῖς. Ἐξ ὧν τὰς [μὲν] εἰς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν συντεινούσας, ἃς καὶ Ταυτοσημάντους καλέσας, ἐν τῷ τέλει μετεθέμην τοῦ βιβλίου...*».

Τὸ ἔργο χωρίζεται βασικὰ σὲ δύο μέρη: τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται Παροιμιῶν Συναγωγῆ, ὅπου οἱ παροιμίες εἶναι σὲ ἀλφαβητικὴ σειρά, τὸ δεῦτερο Περὶ Ταυτοσημάντων ἀπὸ διαφόρων ἀρχομένων στοιχείων μὲ εἰδολογικὴ καὶ ὄχι ἀλφαβητικὴ κατάταξη. Στὰ δυὸ αὐτὰ μέρη περιλαμβάνονται οἱ ἀρχαῖες παροιμίες καὶ οἱ μεταφρασμένες νεώτερες. Ἀκολουθεῖ ὡς παράρτημα ἡ συλλογὴ μὲ τίς Γιαννιώτικες παροιμίες, τίς ὁποῖες προσέθεσε ἀργότερα¹ προτροπῆ καὶ παρακλήσει τινῶν χάριν τῶν ἀμαθῶν (βλ. ἀρχὴ τῶν παροιμιῶν).

ταιρ. Ἡπειρ. Μελετῶν), σ. 82, ἀρ. 198, Ν. Γ. Πολίτου, Παροιμῖα, τ. 1. Ἐν Ἀθήναις 1899, σ. κθ' - λεί', Κ. Δ. Μέρτζιου, Τὸ ἐν Βενετίᾳ Ἡπειρωτικὸν Ἀρχεῖον, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά», 11 (1936) σ. 74-78, Ἀγγελεικῆς Χατζημιχάλη, Οἱ ἐν τῷ Ἑλληνοσχολεῖῳ Μετσόβου διδάξαντες καὶ διδαχθέντες, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 15 (1940) σ. 77-90, Δημ. Γρ. Παπαζήση, Παρθένιος Κατζίουλης ὁ Παροιμιολογῆς, «Ἡπειρωτικὴ Ἔστια» 18 (1969) σ. 417-419.

1. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν σώζονται οἱ Γιαννιώτικες παροιμίες σὲ ὅλα τὰ χφφ. Ὅτι οἱ Γιαννιώτικες παροιμίες δὲν ἦταν ἀρχικὰ ἐνσωματωμένες στὴ συλλογὴ τοῦ Κατζίουλης φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴ φράση τοῦ προλόγου του γιὰ τίς ταυτοσημάντες «ἃς ἐν τῷ τέλει μετεθέμην τοῦ βιβλίου». Ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν βρίσκονται ὅλες οἱ Γιαννιώτικες μεταγλωττισμένες (ἴσως πολλὲς εἶχαν ἀντίστοιχὴ τους κάποια γνήσια παλαιὰ παροιμία καὶ γι' αὐτὸ δὲν τίς ἀλλάξε). Ἄλλες πάλι σίγουρα νεοελληνικὲς μεταγλωττισμένες δὲν βρίσκονται ἀνάμεσα στὶς Γιαννιώτικες: Ὁ Κατζίουλης δηλαδὴ ἀρχικὰ μετέφραζε τίς δημῶδεις χωρὶς καὶ νὰ τίς συγκεντρώνη γιὰ τὴν ἐκδόσή του.

Ἐκ τῆς Σύλλογῃ τῶν Γιαννιωτικῶν παροιμιῶν ἀντλήσαν πολλοί. Στους τέσσερις τόμους τῶν Παροιμιῶν τοῦ Ν. Γ. Πολίτου δημοσιεύθηκαν 182. Ὁ Ἄρχιερμηνεύς, ἂν καὶ δὲν τὸ ἀναφέρει στὸν πρόλογο τοῦ Παροιμιαστηρίου του, ἀντλήσει ἀπὸ τὸν Κατζιούλη, ἰδίως στὸ Παράρτημα τοῦ Παροιμιαστηρίου (σ. 137-171): Στὸ Παράρτημα αὐτό, ποὺ περιέχει τὸ ἕνα τέταρτο περίπου τῶν παροιμιῶν τοῦ Ἀραβαντινοῦ, οἱ κοινές μὲς τοῦ Κατζιούλη εἶναι ἀναλογικᾶ περισσότερες ἀπὸ 8, τι εἶναι στὸ κύριο μέρος τοῦ Παροιμιαστηρίου (40⁰/0 περίπου ἀντὶ 25⁰/0). Ἐκτλήσαν ἐπίσης ἀπὸ τὸν Κατζιούλη ὁ Γ. Κρεμμύδης καὶ ὁ Ι. Ζ. Μανιάρης, καθὼς καὶ ἄλλοι ἔμμεσα ἀπὸ τὶς συλλογές τῶν τελευταίων (βλ. Ν. Γ. Πολίτου, ὁ.π., σ. λδ'). Τέλος μιὰ ἐπιλογή παροιμιῶν τοῦ Κατζιούλη, μαζί μὲς δημοτικὰ τραγούδια καὶ δίστιχα, ἔφτασε στὰ χέρια τοῦ Γκαϊτε ἀπὸ τῆς Σύλλογῃ τοῦ Haxthausen, τὴν ὁποίαν εἶχε στὴ διάθεσή του ὁ ποιητής (βλ. δημοσίευσή τους ἀπὸ τὸν G. Soyter στὴ «Λαογραφία» ΙΑ', σ. 191-215): ἀπὸ τὶς 82 παροιμίες τῆς Σύλλογῃ σχεδὸν ὅλες εἶναι τοῦ Κατζιούλη, μερικὲς μάλιστα ἄγνωστες ἀπὸ ἄλλου.

Γιὰ τὴν ταυτότητα τοῦ χειρογράφου δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία: στὸ φ 2 ὑπάρχει ἔκτυπη σφραγίδα τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Τεργέστης: KOINOTHS TON OPΘOΔOΞΩN EΛΛHNHΩN (ἡμικυκλικὰ) καὶ πρὸ κάτω COMUNITA | GRECO - ORIENTALE | TRIESTE.

Περιγραφή

Χάρτ. 16 × 10,5 φφ 169 18. αἰ.

Πανόδετο, μὲς λινοῦ ὕφασμα χρώματος λευκοφαίου (16,5 × 11): ἡ στάχωση πρέπει νὰ ἔγινε στὶς ἀρχές τοῦ 20. αἰῶνος. Στὴ ράχη ἐπικολλημένη μαύρη δερμάτινη ἐτικέττα (3,7 × 3) μὲς χρυσὰ «ἐγκαυστικῶς» τυπωμένα γράμματα MANOSCRITTI ἀνάμεσα σὲ χρυσὲς ὀριζόντιες γραμμές. Χωρὶς ἀμφιβολία τὸ χφ δέθηκε ὅταν βρισκόταν στὴν Τεργέστη.

Τὰ φύλλα του εἶναι ἀριθμημένα ἀπὸ 1-169. Ἐκ ἐσωτερικῆς ἐνδείξεως φαίνεται ὅτι ἡ ἀρίθμηση ἔγινε πρὶν δεθῆ τὸ χφ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν στίχων σὲ κάθε σελίδα εἶναι: φφ 3-110 = 25 (110^v = 18), φφ 111-138 συνήθως μικρότερος (ἐπεὶδὴ χωρίζονται οἱ παροιμίες σὲ ομάδες), φφ 139-151 = 39 (πυκνογραμμένες οἱ σειρές) ἀπὸ τὸν ἴδιο γραφέα (150 = 33, 151^v = 29), 153-167 = 25 (152, 168 ἄγραφα).

Σύνθεση χφ: 21 τετράδια + 1 παράφυλλο στὸ τέλος. (Τὰ τετράδια δὲν ἔχουν ἀρίθμηση, χάσματα ὅμως δὲν ὑπάρχουν: κάτω δεξιὰ στὸ verso κάθε φύλλου ὑπάρχουν τὰ πρῶτα γράμματα τῆς λέξεως ποὺ ἀκολουθεῖ στὸ ἐπόμενο φ).

Ἡ γραφή τοῦ χφ εἶναι ἀπὸ ἔμπειρο γραφέα τοῦ 18. αἰῶνα: γραμμικὰ κοσμήματα στὰ φφ 4, 11, 139, 153, ὅπου δηλ. ἀρχίζουν νέες ἐνότητες. Τὸ

χφ χρησιμοποιήθηκε πολύ, ιδιαίτερα τὸ τελευταῖο τμήμα του, ὅπου οἱ Γιαννιώτικες παροιμίες. Τὸ πρῶτο καὶ τελευταῖο φύλλο δείχνουν πὼς γιὰ πολὺν καιρὸ ἔμεινε ἄδετο.

Περιεχόμενα

- φ 1 μεταγενέστερες προσθήκες παροιμιῶν (βλ. σ. 152)
- φ 2 *Παροιμίαι συλλεγεῖσαι ἀπὸ διαφόρων βιβλίων ὑπὸ Παρθενίου ἱερομονάχου Κατζιούλη τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, εἰς χρῆσίν τε καὶ ὠφέλειαν τῶν φιλοπόνων σπουδαίων καὶ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφῶν.*
[αχ⁷ (1690)] (μεταγενέστερη λαθασμένη χρονολόγηση).
- φ 2^v *Οἶμον ἀνακτορίων διζήμενος ὃ τὰν Ἀθήνης,
οἶμον ἄθρει πυκνῶς τήνδε παροιμιῶν.
Ἐμφρονα γὰρ ψυχὴν κάστειν ἔξοχα δέλξης,
Παρθενίῳ εἰδῶς καὶ χάριν ἀθάνατον.*
- Ἦ ο ταπεινὸς ἐπίσκοπος Βελλᾶς Ἰωαννίκιος ὁ καὶ Χατζῆς¹.
- φ 3 *Τοῖς ἐντευξομένοις ἐν Χ(ριστῷ) ἡμῶν ἀδελφοῖς εἰδήμοσι πᾶσι τε καὶ σπουδαίοις, ὅσοι τε τῆς ἱερατικῆς τάξεως, ὅσοι τε τοῦ λαϊκοῦ καταλόγου, ὑγείαν καὶ σωτηρίαν παρὰ Θεοῦ. Α ρ χ. Ἀγαθὸν τι χρῆμα τὸν πόνον ἀποφῆναντὰ τῶν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ βεβοημένων ἀνδρῶν κομιδῇ θαυμάσας τὰ μέγιστα ἐπηρεσάμην ὡς κάλλιστὰ τε καὶ δοκιμώτατα φιλοσοφήσαντα... (Ἦ πρόλογος τοῦ Π. Κατζιούλη, ποὺ τελειώνει στὸ φ 3^v μὲ τὴν ὑπογραφή του :) Παρθένιος ἱερομόναχος ὁ καὶ Κατζιούλης ὁ ἐξ Ἰωαννίνων τῆς ὑμετέρας λογιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός. (Ἦ Πρόλογος δημοσιευμένος ἀπὸ τὸν Ν. Γ. Πολίτη, δ.π., σ. 69-70).*
- φ 4 Ἦ ο ρ ι σ μ ὸ ς π α ρ ο ι μ ι ῶ ν. (πέντε ὀρισμοί· βλ. Ν. Γ. Πολίτη, δ.π., σ. 70-71).
- Π α ρ ο ι μ ι ῶ ν σ υ ν α γ ω γ ῆ. | Α | Α ρ χ. Ἀβάριδος οἰστός. Ἐπὶ τῶν πᾶν ταχέων. Ἀβαρις δὲ Σκόθης τις... (Ἀκολουθοῦν οἱ παροιμίες μὲ ἀλφαβητικὴ σειρὰ. Στὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ ἔργου (φφ 4-110^v) ὑπάρχουν 2562 παροιμίες, ἀπὸ τίς ὅποτες μόνο 584 εἶναι δημοσιευμένες ἀπὸ τὸν Ν. Γ. Πολίτη, (δ.π., σ. 71-115), ὅσες φαίνονται μεταφρασμένες ἀπὸ τὰ νέα ἑλληνικὰ στὰ ἀρχαῖα².
- φ 111 Π ε ρ ῖ τ ῶ ν τ α υ τ ο σ η μ ἄ ν τ ω ν ἀ π ὸ δ ι α φ ὄ ρ ω ν ἄ ρ χ ο μ ἔ ν ω ν

1. Γιὰ τὸν Ἰωαννίκιο Χατζῆ καὶ τὸν χρόνον συγγραφῆς τοῦ ἔργου βλ. παρακάτω. Στὸ Ἱεροσολυμιτικὸ χφ ποὺ δημοσιεύει ὁ Ν. Γ. Πολίτης (δ.π., σ. 69) δὲν ἀναφέρεται ὁ Ἰωαννίκιος.

2. Δ ἐ ν «εἶχε τὴν τύχην νὰ δημοσιευθῆ ἀκεραία» ἡ συλλογὴ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ χφου. (Ἀ γ γ. Χ α τ ζ η μ ι χ ἄ λ η, δ.π., σ. 81).

στοιχείων. Ἀκολουθοῦν (ὡς τὸ φ 138^v) 871 νέες παροιμίες, χωρισμένες σὲ 102 (= 103 Π) σύνολα. Κάθε σύνολο, «σελίς» ὅπως ὀνομάζεται¹, ἔχει αὐξόνα ἀριθμὸ καὶ ἐπικεφαλίδα γιὰ τὴ γενικὴ περίπτωση χρήσεως, ὅπως:

σελίς 1 Ἐπὶ τῶν ἀνοήτοις καὶ ἀδυνάτοις ἐπιχειρούντων.

σελίς 2 Ἐπὶ τῶν μάρτην πονούντων. κλπ.

(Τις ἐπικεφαλίδες τῶν συνόλων, μὲ ἐπιλογή 204 παροιμιῶν, δημοσίεψε ὁ Ν. Γ. Πολίτης, ὁ.π., σ. 115-132).

φ 139 Πίναξ κατὰ στοιχεῖον τῶν ἐν ταῖς σελίσιν, [ἤτοι συμμορταῖς]², ταυτοσημάτων. (Πρόκειται γιὰ ἀλφαβητικὸ εὑρετήριο τῶν παροιμιῶν ποὺ βρίσκονται στὶς ταυτοσημαντες, μὲ παραπομπὴ στὶς σελίδες:

ἄβροὶ μαλθακενναίς σελίδι 85

Ἄβρωνος βίος σελίδι 85

Ἄβυδος πόλις 66 κλπ).

φ 150^v Πίναξ τῆς τῶν ταυτοσημάτων παροιμιῶν ἐννοίας. Ὁ Πίναξ αὐτὸς ἔχει τίς ἐπικεφαλίδες τῶν ταυτοσημάτων μὲ τὴν ἀριθμητικὴ τους σειρὰ ἀπὸ 1-102:

Ἐπὶ τῶν ἀνοήτοις καὶ ἀδυνάτοις ἐπιχειρούντων. σελίδι 1

Ἐπὶ τῶν μάρτην πονούντων. σελίδι 2...

φ 152 ἄγραφον.

φ 153 Παροιμίαι κοινὰ κατὰ Ἰωαννίτας.

724 παροιμίες Γιαννιώτικες, γραμμένες ἀπὸ τὸν πρῶτο γραφέα.

Α ρ χ. Κόψε ξύλο κάμε Κώστα, κι ἀπὸ κοντζουπιὰ Μιχάλη.

φ 169 μισοκατεστραμμένο. Ἀπὸ τὸν γραφέα τοῦ χφ: [κ]είσθω καὶ τὰ σημαίνόμενα ἐνταῦθα τῆς ἀπλῶς φωνῆς ὡς λίαν συντείνοντα τοῖς ἐξηγηταῖς. Τὸ ἀπλῶς | ἐνδεκαχῶς || (ἀκολουθοῦν ἐνωμένα μὲ «μύστακα» ἔνδεκα (καὶ μία μεταγενέστερη) σημασίες τοῦ ἀπλῶς). Κατόπιν μεταγενέστερα δοκίμια κονδυλίων ἀπὸ διάφορα χέρια καὶ κτητορικὰ σημειώματα, ποὺ δημοσιεύονται παρακάτω.

* * *

Προσθήκες παροιμιῶν στὸ σῶμα τῆς «Παροιμιῶν Συναγωγῆς».

Ἐπάρχουν 29 πρόσθετες παροιμίες στὴν ἀλφαβητικὴ τους θέση ἀνά-

1. Ἡ λέξη *σελίς* σημειώνεται μεταγενέστερα στὰ πρῶτα τρία σύνολα τῶν ταυτοσημάτων κατόπιν ἐξακολουθεῖ μόνο ἢ ἀριθμησῆ τους μὲ ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς. Ἡ λέξη ἐπανερχεται στὸ φ 139 γιὰ τὰ πρῶτα δύο σύνολα.

2. Οἱ λέξεις *ἤτοι συμμορταῖς* εἶναι μεταγενέστερη προσθήκη μὲ τὴν μελάνη τῶν διορθώσεων (βλ. παρακάτω).

μεσα στις άλλες, με μικρότερα γράμματα, γραμμένες από τον γραφέα του χφ και μία συμπλήρωση (φ 41^v) που ολοκληρώνει δύο παροιμίες:¹

- φ 5 Ἄγρῃ πόσων ἤς καὶ πόσων ἔσῃ; ἐπὶ ρευστῶν καὶ ἀστάτων. Τοῦτο καὶ πρὸς οἰκίας | (in marg. :) καὶ πρὸς χρήματα, καὶ πρὸς πολλὰ μὴ διαμενόντα λέγεται. (Π 21).
- φ 13 Ἄνδρας μὲν μαγίαις, παῖδας δὲ φαρμάκοις. Ἐπὶ τῶν ἐπὶ τι μεταβαλλομένων. (=Π 206. Παρ. 704).
- φ 14 Ἄνοσιαις μηχανῇ. Ἐπὶ ἔργων ἀνοήτων.
- φ 21 Ἄφρων κώδωνα οὐ φέρει. Ὅτι ὁ ἄφρων ἐκ τῶν ἔργων δηλοῦται. (Π 415. Παρ. 296).
- φ 21 Ἄφ(ρ)ων χάριν λαβῶν ἤσθη, ἔμφρων δ' ἠνιάθη. (Π 416. Παρ. 705).
- φ 22 Βαλάντιον θετηγκότος ἐκκενοῦται. (Π 435. Παρ. 722).
- φ 26^v Γνώσις ὑστέρα προτέρα μοι εἶη. Ἐπὶ τῶν ἐπὶ τι μεταμελουμένων. (Π 539. Παρ. 717).
- φ 31 Δύο πόδας ἐνὶ ὑποδήματι. Ἐπὶ τῶν κατὰ τι βιαζομένων. (Π 666. Παρ. 724).
- φ 31^v Δυστυχῆς ἄνερ, πάντων φθιρέντων, σὺ ἐπανήκας; Ἐπὶ τῶν τοῖς ἀχρειοῖς ἀρωμένων. (Π 668. Παρ. 714).
- φ 35^v Ἐμπορον ζητῶν τελῶνου τετύχηκα. Ἐπὶ τῶν κέρδος τι ζητούντων, ζημίας δὲ ὑφισταμένων. (Π 785. Παρ. 703).
- φ 36 Ἐν ἡλίῳ εἰσάγει, ἐν ἡλίῳ ἐξάγει. Ἐπὶ προβάτων εἴρηται κακῶς ποιαινομένων. Ὅθεν ἐπὶ τῶν (in marg. :) κακῶς τὰ αὐτῶν διοικούντων. (Π. 803. Παρ. 719).
- φ 41 Ἐριφος ἐν ποιμνίσις. Ὡς Κόρχορος ἐν λαχάνοις.
- φ 41^v (ἐδῶ ὁ ἀντιγραφέας παράλειψε ὀλόκληρη σειρὰ, ἐνώνοντας ἔτσι ἀταίριαστα δύο παροιμίες: μετὴν προσθήκη διορθώνει καὶ τις δύο:)
α) Ἐρχομαι κύων ὀπισθεν ἄρματα λελυμένος. Ἐπὶ τῶν ἐκουσίως τοῖς δει[νοῖς] ἐγκαρτερούντων.] (Γ 923).
β) [Ἐρῶμεν ἀλλοτρίων, παρορῶμεν συγγενεῖς. Ἐπὶ τῶν τῶν πλησίον] [-νοῖς] ὀλιγωρούντων, κηδομένων δὲ τῶν ἀλλοτρίων. (Π 924).
- φ 44 Ζεῦχος καὶ κλάδος. Ἐπὶ τῶν ὑπ' ἀλλήλων ἀγαπωμένων. (Π 984. Παρ. 601).
- φ 57^v Κρεῖσσον κακῶς συμβιβασθῆναι ἢ καλῶς κριθῆναι. Τοῦτο νοεῖται διὰ τὰς πολλὰς τὰς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἔσθ' ὅτε συμβαινούσας ἀναλώσεις. (Π 1310. Παρ. 712).
- φ 67^v Μῆσι πέντε ἀτράκτους ἐξ νήσασα ἐξετέλεσα. Ἐπὶ τῶν μέγα καυχωμένων. (Παρ. 715).
- φ 68^v Μισθὸς ἱππηλάτην διωπνίζει. Ἐπὶ τῶν διὰ τὰ χρήματα προθύμως τὰ ἔργα ἀποτελούντων. (Π 1564. Παρ. 709).
- φ 71 Νόμου φόβος ἀφοβία μεγίστη. Ὁ γὰρ κατὰ νόμους ζῶν, φοβούμενος τούτους κριτὰς οὐ πτοεῖται. Διὸ καὶ ἀφόβως ζῆ.

1. Ἐκρίνα σκόπιμο νὰ σημειώσω τὶς πρόσθετες παροιμίες, γιὰ νὰ φανῆ ὁ τρόπος μεταφράσεώς τους ἀπὸ τῆ νεοελληνικῆ μορφῆ τους στὴν ἀρχαία καὶ νὰ βοηθηθῆ ἡ συγκριτικὴ μελέτῃ μετὰ ἄλλα χφφ, ἀν καμιά φορὰ ἐπιχειρηθῆ. Σὲ παρένθεση σημειώνεται ὁ ἀριθμὸς τῆς ἀντιστοιχῆς παροιμίας στὶς Γιαννιώτικες. Ἡ ἐνδειξὴ Π 21 κλπ. δείχνει τὸν ἀριθμὸ τους στὴν ἔκδοσιν τοῦ Ν. Γ. Πολίτη ἀπὸ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸ χφ.

- φ 72^v Ὁ διάβολος πενόμενος, τελώνης καθίσταται. Ἐπ' ἐνίων πενομένων καὶ αἰσχροῖς ἐπιχειρούντων. (Π 1663. Παρ. 721).
- φ 81^v Οὐχ (sic) ὦν, ἀλλὰ ταυτόν. Ἐπὶ τῶν ταυτολογούντων. (Π 1886. Παρ. 161).
- φ 82^v Παίων μὲν τὸν καλόν, βελτιώσεις, παίων δὲ τὸν κακόν, ἀχρειώσεις. Ὅτι διὰ τῆς αὐτῆς παιδείας ὁ μὲν κρείττων, ὁ δὲ χείρων καθίσταται. (Π 1905. Παρ. 711).
- φ 83^v Παρὰ τὸ ἔλκος πάσσεις τὰ φάρμακα. Ὅμοια τῆ, Ἐκτὸς χοροῦ.
- φ 84 Πᾶσι κορυδαλοῖσι χρῆ λόφον ἐγγενέσθαι. Ἐπὶ τῶν ζηλοτυπούντων καὶ φιλονεικούντων.
- φ 84^v (in marg.) Πείρα μάθησις ἀρίστη. Ἐπὶ τοῦ δεῖν μετὰ πείρας πάντα πράττειν.
- φ 86 Ποδὸς καθέδρας πεσότος, πύξινος ἄλλος. Ἐπὶ τινων μεθισταμένων, κρειπτόνων δ' ἀντικαθισταμένων. (Π 2000. Παρ. 707).
- φ 88^v Πρόβατα ὁ ἔχων ἔχει αὐτά, ὁ δὲ βόσκων ἐσθίει. Ἐπὶ τῶν περιουσίαν ἄλλων καταναλισκόντων. (Π 2054. Παρ. 716).
- φ 94 Συντείνει σοι ὁ τόπος καὶ φαίνει ἀνδρεῖος. Ὅμοια τῆ, Γαλῆ γραί. (Π. 2185. Παρ. 699).
- φ 103^v Ὑδρία πολλάκις εἰς φρέαρ ἀπιούσα, ἔσθ' ὅτε οὐκ ἐπάνευσιν. Ἐπὶ τῶν μὴ αἰεὶ εὐτυχοούντων. (Π 2395. Παρ. 713).
- φ 106^v Φρονίμων ἔργα γενεαῖσι σφῶν γνωστά. Ἐπὶ φρονίμων τὴν ἰδίαν κρυπτόντων βουλῆν. (Π 2459. Παρ. 718).
- φ 108 Χ' ἡμεῖς πονηροί, ἀλλ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμᾶς. Ἐπὶ πανούργων ἀπατωμένων ὑφ' ἐτέρων ὁμοίων. (Π 2495).

* * *

Προσθῆκες στὶς ταυτοσημάντες καὶ στὸν ἀλφαβητικὸ πῖνακα «τῶν ἐν ταῖς σελίσιν ταυτοσημάτων».

Στὶς ταυτοσημάντες ὑπάρχουν 7 πρόσθετες παροιμίες· οἱ ἴδιες — καὶ μία παραπάνω — ὑπάρχουν καὶ στὸ ἀλφαβητικὸ τους εὑρετήριο :

- φ 114^v (ἀριθ. 28) καὶ φ 143 : Ἐριφοὶ τυφλοὶ σελήνης βόσκονται. (Παρ. 706).
- φ 114^v (ἀριθ. 28) καὶ φ 147 : Παῖς οὐπω φανείς, Ἰωάννης ἐκλήθη. (Παρ. 708).
- φ 121 (ἀριθ. 68) καὶ φ 144 : Κακόν, ὦμόν, ὀλίγον τε. (Παρ. 663).
- φ 125 (ἀριθ. 74) καὶ φ 140 : Ἀνοίας ὄζων καθέστηκεν. (74, 23 T).
- φ 125 (ἀριθ. 74) καὶ φ 146 : Ξύλον τέμνων, Κώνσταν ποιεῖ. (Παρ. 1).
- φ 127^v (ἀριθ. 75) καὶ φ 141^v : Γραδὸς νεανιουομένης τὸ ἀναντες ἔλεγχος. (Παρ. 725).
- φ 127^v (ἀριθ. 75) καὶ φ 146^v : Ὅς τυροῦται αἰεὶ τυφλοῦται. Ἐπὶ ἀλαζόνων ἀτοπα πραπτόντων, διὰ τὸν τυφόν. (75, 36 T). [Ἐπί...τύφον : μόνο στὸ φ 127^v].
- Ἡ μόνη ποὺ στὶς ταυτοσημάντες εἶναι γραμμένη ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἐνῶ στὸ εὑρετήριο εἶναι πρόσθετη, εἶναι :
- φ 140 (ἀριθ. 74) Ἀνοητότερος τερεβίνθου. (75, 36 T).

Γιὰ τὶς προσθῆκες αὐτὲς φαίνονται πιθανὰ τὰ ἐξῆς : Τὸ χφ ἀντιγράφηκε ἀπὸ ἕναν κώδικα (X), στὸν ὁποῖο δὲν ὑπῆρχαν οἱ προσθῆκες : ἀλλιῶς δὲν δικαιολογοῦνται τόσες παραλείψεις. Τὸ χφ αὐτὸ (X) δείχνει ἕνα στάδιο ἐργασίας στὴ χειρόγραφη «ἐκδοση» τῶν παροιμιῶν : Ὁ Κατζιούλης ἐπέτρεψε τὴν ἀντιγραφή του πρὶν ὀλοκληρώσει τὸ ἔργο του (κάτι ἀνάλογο εἶχε ἤδη γίνεαι νωρίτερα, ὅπως θὰ φανῆ παρακάτω στὴ συγκριτικὴ ἐξέταση καὶ τῶν ἄλλων

χειρογράφων). Ὁ Κατζιούλης ὁμως ἐξακολούθησε νὰ συγκεντρῶν παροιμίες καὶ νὰ τὶς μεταγλωττίζη προσθέτοντας τὴν νέα μορφή τους στὰ περιθώρια¹ τοῦ αὐτόγραφου χειρογράφου του. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι οἱ πρόσθετες παροιμίες—οἱ περισσότερες—ἔχουν ἀντίστοιχὴ τους κάποια παροιμία πού βρίσκεται στὸ τελευταῖο τμήμα τῆς συλλογῆς τῶν Γιαννιώτικων. Ὅταν ὁλοκληρώθηκε τὸ ἔργο καὶ κυκλοφόρησε ἡ ὀριστικὴ χειρόγραφη ἔκδοση τοῦ Κατζιούλη, ὁ κωδικογράφος μας πρόσθεσε στὸ ἀντίγραφό του τὶς νέες παροιμίες, καθὼς καὶ φράσεις πού εἶχε παραλείψει, ὅπως στὸ φ 41, στὸ φ 140 κ.ά.

Μεταγενέστερες προσθῆκες ἀρχαίων παροιμιῶν.

Τέτοιες ὑπάρχουν στὸ φ 1 γραμμένες μὲ διαφορετικὴ μελάνη ἢ καθεμιά, ἴσως ἀπὸ τὸ ἴδιο χέρι πού ἔγραψε τὶς λέξεις σελὶς καὶ ἦτοι συμμορίας πού εἶδαμε παραπάνω (φφ 111, 111ν, 112, 139):

— Τὸν λίθον ποτὶ τὴν σπάρτον ἄγοντας — δωριέων ἐστὶ. [συνέχεια ἀπὸ ἄλλον ἀμαθῆ: καὶ τόδεσιν τῆς ἄλις θεμέλιον) μέτωνα].

— Ἐν (?) τοῖς ἐρμαῖς οἱ σοφοὶ | (s. l.) τῶν φιλοθεάμων (sic) | ἐναπομένονσι. Οἱ ἀρχαῖοι Ἐλληνες ἐποίουν οἷά τινες ἀνδριάντας μήτε χεῖρας μή]τε πόδας ἔχοντας, τούτους δὲ ἐρμαῖς ἐκάλουν, ὡς κρυφίως ἐντὸς κρύπτοντες τὸ ἀγαθόν, τά γε κρύφια τῷ Ἐρμῇ ἀνετίθουν ἐποίουν γε ἐν αὐτοῖς (rasura) καὶ τόπους διακένους καὶ ἔσωθεν ἐτίθεσαν ἀγάματα... (lacuna) ...εβον (?) θεῶν — ἐφαίνοντο καὶ οἱ ἐρμαῖ εὐτελεῖς... ἔσωθεν δὲ τοὺς τῶν θεῶν καλλωπισμοὺς εἶχον. οἱ γοῦν φιλοθεάμονες τούτων τοῖς ἐρμαῖς οὐ προσεῖχον, ἀλλὰ τοῖς ἔσωθεν [ἀγά]λμασι.

— τὼ μὲν χεῖρ' ἐν Αἰτωλοῖς, ὁ δὲ νοῦς ἐν Κλωπιδῶν ζῆτει εἰς τὸ τοῦ Βαρίνου Φ[αβωρίνου]. (βλ. Συν. 1028, φ 45ν: Ἡ μὲν χεῖρ ἐν Αἰτωλοῖς, ὁ δὲ νοῦς ἐν Κλωπιδῶν. Ἦγουν ὁ δεῖνα καὶ δωροδοκεῖται καὶ ῥαδιουργεῖ, τῇ χεῖρὶ μὲν αἰτῶν, τῷ νῷ δὲ κλέπτων).

— φαλακρὸς ὢν κατὰ κροῦ μὴ σύσταζε ἀντιπρόσωπος. (γραμμῆν μὲ τὴν μελάνη, μὲ τὴν ὁποία γράφτηκαν οἱ λέξεις σελὶς καὶ ἦτοι συμμορίας). Ἀκολουθοῦν δοκίμια κουνδουλῶν καὶ κτητορικὰ σημειώματα.

Μεταγενέστερες προσθῆκες στὶς Γιαννιώτικες παροιμίες: Βλ. παρακάτω στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τῶν παροιμιῶν 1. 79. 379. 431. 451. 613 καὶ στὸ τέλος. Οἱ προσθῆκες αὐτὲς ἔγιναν ἀπὸ διάφορα χέρια, τουλάχιστο τρία. Οἱ σημειώσεις στὴν παροιμία 451 καὶ στὸ τέλος μοιάζουν στὸ γραφικὸ χαρακτῆρα μὲ τὶς σημειώσεις τοῦ φ 1.

Τέλος στὸ ἀ' παράφυλλο τῆς σταχώσεως τοῦ χφου εἶναι γραμμῆν ἢ ἰδιόχειρὴ σημείωση τοῦ Διευθυντοῦ Χρ. Σούλη: «Ἐδρίσκεται λεπτομερῆς (sic) καταγεγραμμένον τὸ παρὸν χειρόγραφον ἐν τῇ σελ. 280 (γρ. 281) τοῦ καταλόγου τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς καταγραφὸν ὑπ' ἐμοῦ.

Ὁ Δ/ντῆς τῆς Ζωσ. Σχολῆς | Χριστ. Σούλης»

1. Ὅτι τὸ ἀρχετύπο εἶχε τὶς συμπληρώσεις στὰ περιθώρια φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι σὲ ἄλλα χφφ, ὅπως στὸ χφ Β τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς συμπληρώσεις βρισκονται σὲ ἄλλη θέση τῆς ἀλφαβητικῆς σειρᾶς τῆς Συναγωγῆς τῶν Παροιμιῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Διαφορές στις ταυτοσημάντες και τον αλφαβητικό τους πίνακα.

1) Οι ταυτοσημάντες είναι $864 + 7 = 871$, ενώ στον αλφαβητικό πίνακα $860 + 8 = 868$. Οι τρεις που δεν γράφτηκαν στον αλφαβητικό πίνακα είναι:

α) 37, 1: *Τ' άλλα βλέπων οφθαλμός, αυτόν ου βλέπει.* (Ἐπὶ τῶν τὰς οἰκείας κηλίδας ἐτέροις προσαπτόντων).

β) 42, 3: *Οὐ σοι λέγω περὶ τούτου, οὐμὸς ἦκει τις ἐνταῦθα.* (Ἐπὶ τῶν ἀσύμφωνα λεγόντων).

γ) 42, 4: *Ἐγὼ σκόροδά σοι λέγω, σὺ δὲ κρόμμου ἀποκρίνει.*

2) Ἀλλαγές ρηματικῶν τύπων:

α) Ἀπαρέμφατα σὲ -ειν τῶν ταυτοσημάντων ἔχουν γραφῆ στον πίνακα ὡς δευτεροπρόσωπα ρήματα σὲ -εις:

1, 12: ἀνδριάντα γαργαλίζειν / -ζεις

1, 14: ἀσύγκλωστα κλώθειν / -θεις

1, 19: κατὰ πετρῶν σπείρειν / -ρεις

2, 5: εἰς τετρημένον πίθον ἀντλεῖν / -εἰς

2, 26: ὕδωρ ὑπέρω πλήττειν / -εις

β) Τριτοπρόσωπα ρήματα ἔχουν γραφῆ ὡς δευτεροπρόσωπα (ἴσως στὸ ἀρχέτυπο νὰ ἦταν κι αὐτὰ ἀπαρέμφατα):

1, 32: παρὰ ποταμὸν φεῖαρ ὀρύττει / -τεις

2, 24: πώλου ὁδὸν τελεῖ / -εἰς

74, 29 (31): κέσκον οὐκ ἔχει / -εις

Σημ. Δὲν πρέπει νὰ εἶναι τυχαῖο πὺ οἱ ἀλλαγές αὐτές (ἐκτός ἀπὸ τὴν τελευταία) ἔχουν γίνεи στὰ πρῶτα δύο κεφάλαια τῶν ταυτοσημάντων.

3) Σὲ ἕξ παροιμίες τοῦ Πίνακος ἔχουν γραφῆ μόνον οἱ πρῶτες λέξεις τους: ὁ Πίνακος χρησίμευσε γιὰ εὐρετήριο καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔχει ὀλόκληρες τίς παροιμίες αὐτές πὺ ἔχουν μεγάλη ἔκταση. [74,40, 74,46, 77,21, 79,9, 80,2, 101,9]

4) Καμιά δεκαπενταριά ὀρθογραφικὲς διαφορές: (χειρότερη γραφῆ στον Πίνακα) — καὶ μερικὲς ἀλλαγές στὴν πρώτη συλλαβὴ τῆς πρώτης λέξης, πὺ ἀναγκαστικά μεταθέτουν τὸ λῆμμα σὲ ἄλλη αλφαβητικὴ θέση, ὅπως 68,31 *Κόν(ν)ου ψῆφον...* / *Κών-νου ψ. 69,45 α ὑ τάρ...* / *άτάρ...* 79,15 *θ η μῶνες πλοῦτου* / *θ υ μῶνες πλοῦτου* 101,10 *ἐς πράγματα* / *εἰς πράγματα*.

Οἱ παραπάνω διαφορές, καθὼς καὶ οἱ ἀλλαγές τῶν ἀπαρεμφάτων σὲ ρηματικούς τύπους, δείχνουν ἴσως ὅτι ὁ ἄλφ. Πίνακας στὸ ἀρχέτυπο (ἢ κάποιο ὑπαρχέτυπο) ἔγινε ἀπὸ μαθητὴ τοῦ Κατζίουλη, πὺ δὲν πρόσεξε πάντα τὴ σωστὴ γραφῆ τῆς παροιμίας: ἔτσι τοποθετήθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὴν κανονικὴ αλφαβητικὴ θέση τους οἱ ἐσφαλμένοι τύποι.

Κτητορικὰ σημειώματα — πιθανὴ χρονολόγηση τοῦ χειρογράφου.

Συναντοῦμε τὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου Παπ(π)ᾶ σὲ πολλὰ φύλλα: φ 1· φ 2 (τρεῖς φορές: *Νικολάου Παπᾶ* | *Nicolau Parrà*: καὶ (μὲ ἄλλη μελάνη) *νικολάου πα* | *pā* | *μπαρμπανίνου*: (ἔδῳ ὑπῆρχε ἄλλο ὄνομα πὺ σβήστηκε, ὅπως ἔγινε καὶ στὸ φ 169: καὶ τότε σὺν τῆς (διόρθωση: τοῖς) ἀλῆς

(σβημένο, κι από πάνω) νικολάου παπᾶ (και με διαφορετική μελάνη), μπαρμπα | (νίνου). — φ 168^v Νικολάου παπᾶ μπαρμπαίνου και τότε. (ή μόνη περίπτωση που το όνομα είναι γραμμένο ολόκληρο με την ίδια μελάνη).

Τό χφ πριν από τον Νικόλαο Παπᾶ τό είχε ἄλλος κτήτορας, για τόν οποῖο δέν ἔχουμε στοιχεῖα· ὁ Νικ. Παπᾶς ἔσβησε τό ὄνομά του ὅπου ἦταν γραμμένο κι ἔγραψε τό δικό του. Πρέπει ὁ ἄγνωστος αὐτός κτήτορας νά ἤξερε λίγα γράμματα, ὅπως δείχνουν οἱ ἀνορθογραφίες του. Μετά ἀπό αὐτόν, πάλι ἴσως πριν ἀπό τόν Νικ. Παπᾶ, τό χφ ἔπεσε στά χέρια ἑνός μορφωμένου πού τό μελέτησε προσεκτικά και διόρθωσε πολλά ὀρθογραφικά του κ.ἄ. παροράματα: εἶναι αὐτός πού ἔγραψε και τίς λέξεις «σελῖς» και «ἦτοι συμμορῖαις» πού εἶδαμε, καθώς και τίς παροιμίες τοῦ πρώτου φύλλου (ὅπως δὴποτε πάντως τήν τελευταία).

Ἐπί τόν Νικ. Παπᾶ φαίνεται πώς κληρονόμησε τό χφ ἄλλος συνονόματός του, ἴσως κάποιος ἀνεψιός του Νικόλαος Παπᾶς, πού δέν είχε λόγο νά ξαναγράψῃ τό ὄνομά του, ἀλλά τό συμπλήρωσε με διαφορετική μελάνη με τήν προσθήκη: *Μπαρμπαίνου*. (Ἔτσι ἐξηγεῖται γιατί εἶναι γραμμένη ἡ προσθήκη «μπαρμπαίνου» δίπλα στό ὄνομα τοῦ Ν. Παπᾶ με διαφορετική μελάνη)· μόνο μᾶ φορά, ὅπως εἶδαμε, γράφεται τό ὄνομα με τήν ἴδια μελάνη¹.

Γιά τόν κτήτορα Νικ. Παπᾶ θά εἶχαμε νά πούμε τά ἑξῆς:

α) Δέν πρέπει νά ἦταν ἱερωμένος, γιατί δέν γράφει ποτέ «παπᾶ νικόλα», οὔτε «Νικολάου ἱερέως».

β) Ἐπί τόν ὅτι στό φ 2 γράφει τό ὄνομά του και με ἰταλικά γράμματα συναγεται πώς ἔζησε στήν Ἰταλία και γνώριζε τήν ἰταλική.

γ) Σέ ἀρχεαικές μελέτες για τίς ἑλληνικές κοινότητες τῆς Ἰταλίας βρίσκουμε κάποιο Νικόλαο Παπᾶ ἀπό τή Μοσχόπολη²· εἶναι ἐμπορικός ἀντιπρόσωπος πού ἔχει δωσοληψίες και με τή Βενετία ἀπό τό 1712 ἐξῆς. και διαδέχεται στή δουλειά ἕνα μεγαλύτερο ἀδελφό του πού πέθανε, τόν Ἰωάννη Γεωργίου Παπᾶ³.

Δέν ἀποκλείεται αὐτός ὁ Νικόλαος Παπᾶς νά εἶναι ὁ κτήτορας τοῦ

1. Τό μπαρμπα - Νίνος πρέπει νά προέρχεται ἀπό τό Νίνος, πού δέ φαίνεται ὑποκοριστικό ἀπό τό Νικόλαος - Νίκος, ἀλλά ἀπό τό Κωνσταντῖνος - (Ντῖνος;) - Νίνος. Βλ. σχετ. Μ π ο ὄ τ ο υ ρ α Ἰ α θ., Τά νεοελληνικά κύρια ὀνόματα ἱστορικῶς και γλωσσικῶς ἐρμηνευόμενα, Ἀθήναι 1912, κεφ. Β, 2, σελ. 74: Κωνσταντῖνος: ... Νίνος Ἡπειρος, Μτβ (=τύπος μεταβεβλημένος ἔξω τῶν γνωστῶν μοι φωνητικῶν νόμων). Στό βιβλίό τοῦ Μπούτουρα με παρέπεμψε ὁ καθηγητής κ. Ἰ. Α. Ουβώρης, τήν σχετ. παραπομπή μοῦ ἔστειλε ὁ κ. Ἰ. Α. Βασιλειάδης ἀπό τή Θεσσαλονίκη· ὁ κ. Γ. Γιαννάκης με βεβαίωσε ὅτι γνωρίζει σήμερα κάποιον Κωνσταντῖνο ἀπό τήν Ἡπειρο, πού τόν φωνάζουν οἱ δικοί του Νίνο.

2. Β α λ. Π α π α χ α τ ζ ἦ, Ἐμπορικαί σχέσεις Μοσχόπολιτῶν - Βενετίας, «Ἡπειρωτικά Χρονικά» 10, 1935, σ. 275-6.

3. Βλ. και Μητροπολ. Ἰω α κ. Μ α ρ τ ι ν ι α ν ο ὕ, Ἡ Μοσχόπολις 1330-1930, Θεσσαλονίκη 1957, σ. 104 και 113-115.

χειρογράφου (ας θυμηθούμε πώς η Μοσχόπολη ήταν πνευματικό κέντρο με έλληνικά σχολεία και τυπογραφείο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας).

Αν αληθεύη αυτή η υπόθεση, ο Μοσχοπολίτης Νικόλαος Παπᾶς θα μπορούσε μετά το 1712 να βρίσκεται ή να είναι εγκατεστημένος στην Τεργέστη. Το χφ θα μπορούσε να το ἔχη αποκτήσει στη δεκαετία 1730-40, κι αφού σίγουρα πριν απ' αυτόν το είχε ἄλλος κτήτορας, θα ήταν δυνατόν να ἔχη γραφή γύρω στα 1720.

* * *

Ἰωαννίκιος Χατζής και ὁ χρόνος συγγραφῆς τῶν Παροιμιῶν τοῦ Κατζιούλη.

Τὸ ἐπιγράμμα πὺ εἶδαμε πὺ πάνω (φ 2ν) τὸ ὑπογράφει ὁ Ἰωαννίκιος Χατζής, ἐπίσκοπος Βελλᾶς. Ὅσο ξέρω, οἱ σχέσεις τοῦ ἱεράρχη αὐτοῦ με τὸν Παρθένιο Κατζιούλη δὲν ἔχουν μέχρι τώρα μελετηθῆ, παρ' ὄλο πὺ διαφωτίζουν τὸ χρόνο τῆς συγγραφῆς τῶν Παροιμιῶν και τῶν Ἀποφθεγμάτων τοῦ Π. Κατζιούλη.

Ὁ Ἰωαννίκιος¹ ζοῦσε στὰ Γιάννινα, ὅπου συνδέθηκε με τὸν Κατζιούλη, ὅταν αὐτὸς ἐργαζόταν στὰ σχολεῖα τῆς πόλεως. Τὸν συναντοῦμε και στὸ ἄλλο ἔργο τοῦ Κατζιούλη, τὸ «Ἀποφθεγμάτων Ἀπανθίσματα» (ἔκδ. 1728)²,

1. Γιὰ τὸν Ἰωαννίκιο Χατζή ἔχουμε τίς ἐξῆς πληροφορίες: στοὺς «Ἐπισκοπικούς καταλόγους τῶν ἐν Ἠπειρῷ και Ἀλβανίᾳ ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως» τοῦ Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ («Ἠπειρωτικά Χρονικά» 12, 1937, σ. 29) διαβάζουμε: «Ἰωαννίκιος προαχθεὶς εἰς μ/λιν Ναυπάκτου και Ἄρτης κατὰ Δ/βριον 1722». Περισσότερα μαθαίνουμε ἀπὸ γράμματά του δημοσιευμένα ἀπὸ τὸν πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρόνιον στὸ περιοδικὸ «Θεολογία» (14, 1936, σ. 101-113 και 192-198). Στῆ σ. 102 ὁ Σωφρόνιος γράφει: «Ὁ Ἰωαννίκιος (Ἄρτης) ἐγένετο τὸ πρῶτον ἐπίσκοπος Βελλᾶς διαδεχθεὶς τῷ 1711 τὸν ἀποθανόντα Φιλάρετον... Τὴν ἐπισκοπὴν Βελλᾶς ἐποίμανε μέχρι τοῦ 1722».

Στὰ γράμματά του χρησιμοποιεῖ ἀπλή γλῶσσα, ἀλλὰ συχνὰ ἔχει δείγματα λογιότητος. π.χ. ὁ.π., σ. 108 ἀρ. 4: κατὰ τὸν παριπνευκὸτα Ὀκτώβριον... πυρετῷ συνεχθεὶς... σ. 109 ἀρ. 5: χθεὺς ὀφίας τῇ δεκάτῃ τρίτῃ Φεβρ. διὰ χειρὸς τοῦ... ἔλαβον (τὰ γράμματά σας), ἀνεπτύξα, ἀνέγνω, ἠψφράνθη ἐἰς ὑπερβολὴν... | και τὴν εἰς Βύζαντος ἀνοδὸν μετὰ τιμῆς τε και εὐμαρείας προξενήσαντα. κ.ἄ. Ἡ λογιότητά του δείχνει πὺ δὲν πρέπει νὰ ἔχουμε ἀμφιβολία γιὰ τὴ γνησιότητα τῶν ἐπιγραμμάτων του.

Σημειῶνω τέλος μιὰ φράση ἀπὸ ἐπιστολὴ του τοῦ 1722 (ὁ.π., 194) πὺ θυμίζει τὴ συλλογὴ τῶν παροιμιῶν τοῦ Κατζιούλη: ἀνίσως και γένη τελεία ἀπόφασις τῆς εἰς τὰ αὐτῶθι ἀφιξεῶς μου, νὰ γένη, δι' ἀγάπην Χριστοῦ, με τελείαν και ἀμετάπτωτον ἀσφάλειαν, διὰ νὰ μὴ πάθω τὸ τοῦ Αἰσωπεῖου κυνός... πβ. Ταυτοσημάτες 44,7: αἰσώπειος κύων' ἐπὶ τῶν πολλὰ μὲν ἄμα ζητούντων λαβεῖν, μηδὲν δὲ καρπομενών. ὁ γὰρ αἰσώπειος κύων ἀντὶ τῆς ἐν τῷ ὕδατι φανείσης σκιᾶς τὸ ἀληθινὸν ἀπόλεσε βρωμα. (Και ὁ Ἰωαννίκιος ἐπιδιώκοντας με κάθε τρόπο νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος Ἄρτης φοβόταν μήπως χάσῃ και τὴ θέση πὺ εἶχε).

2. Βλ. Κ. Δ. Μέρτζιου, Κατάλογος τῶν ἐκδόσεων Ν. Γλυκῆως, «Ἠπειρωτικά Χρονικά» 10 (1935) σ. 72, ἀρ. 77.

δπου υπογράφει ως *ἱεροδιάκονος* Ἰωαννίκιος Χατζής ένα ἄλλο λόγοιο ἐπίγραμμα, ἐπίσης τετράστιχο :

*Θελξινῶν λιβάδων μελίπηκτον κεδνὸν ὑπάρχει
σὺν κραδίῃ τέρπον καὶ νόον ἦδε βίβλος
ἔργμα δ' ἀριπρεπέος πινυτοῖσι τε ἴδμοσι πάντῃ
Παρθενίοιο πέλει σεμνοτάτου ἀνέρος.*

Ἐπίσκοπος χειροτονήθηκε τὸ 1711. Ἔτσι ἔχουμε ἓνα *terminus* γιὰ τὴ συγγραφὴ τῶν δύο ἔργων τοῦ Κατζιούλη: τὰ Ἀποφθέγματα, στὰ ὁποῖα ὁ Ἰωαννίκιος φέρεται ἀκόμα ὡς ἱεροδιάκονος, γράφτηκαν πρὶν ἀπὸ τὸ 1711, ἐνῶ οἱ Παροιμίες μετὰ τὸ 1711. Ὁ Κατζιούλης ὁμοίως στὸν πρόλογο τῶν Παροιμιῶν του γράφει: «*μετ' οὐ πολὺ δέ, ἦν Θεὸς διδῶ, καὶ ἄλλην συλλογὴν, τὴν τῶν Ἀποφθεγμάτων προσοίσω ὑμῖν*», πρᾶγμα ποῦ τοποθετεῖ τὰ Ἀποφθέγματα μετὰ τὴς Παροιμίης¹. Ἡ ἀντίφαση αὐτὴ νομίζω πῶς ἐξηγεῖται, ἀν δεχθοῦμε ὅτι ἡ συλλογὴ τῶν Ἀποφθεγμάτων γράφτηκε νωρίτερα (πρὸ τοῦ 1710), ἀλλὰ δὲν δόθηκε στὴ δημοσιότητα (θὰ ἔκρινε ὁ Κατζιούλης πῶς ἔπρεπε νὰ πλουτίσει καὶ νὰ ἐπεξεργασθῇ ἀκόμη τὴ συλλογὴ αὐτή)², ἐνῶ οἱ Παροιμίες (μὲ τὸν πρόλογο ποῦ ὑπόσχεται τὴν ἔκδοση τῶν Ἀποφθεγμάτων) ἤτάν ἐτοιμες νὰ κυκλοφορήσουν μετὰ τὸ 1711 — καὶ ὅπωςδήποτε πρὸ τοῦ 1717³ — ἴσως γύρω στὰ 1713-1715.

* * *

Χειρὸ γράφες «ἐκδόσεις» τῶν Παροιμιῶν τοῦ Π. Κατζιούλη.

Οἱ παροιμίες τοῦ Κατζιούλη δὲν τυπώθηκαν. Σώζουσι πλῆθος παροιμιῶν ἀρχαίων ἀπὸ διάφορες πηγές — τὴς ἀναφέρει ὁ Κατζιούλης στὸν Πρόλογό του — ποῦ δὲν ἔχουν περιληφθῆ στὸ *Corpus Pargoem. Graecorum* τῶν Leutsch - Schneidewin.

Φαίνεται ὁμοίως ὅτι κυκλοφόρησαν χειρὸ γράφες δύο τουλάχιστον «ἐκδόσεις» ἀπὸ τὸν Παρθ. Κατζιούλη: ἡ πρώτη ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὸ χφ τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας 43b = Litzica 724 (496), ἐνῶ ἡ δευτέρα ἀπὸ ἄλλα χφφ, ὅπως τὸ 43a τῆς Ρουμ. Ἀκαδημίας = Litzica 270 (650), στὸ Π τοῦ Παναγίου Τάφου⁴ καὶ Τ τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς Ἰωαννίνων.

1. Ἔτσι πιστεῦε καὶ ὁ Ν. Γ. Πολίτης (δ.π., σ. λ' ὑποσ.).

2. Φυσικὰ ἡ συλλογὴ τοῦ ὕλικου τῶν Παροιμιῶν καὶ Ἀποφθεγμάτων γινόταν παράλληλα.

3. Ὁ Κατζιούλης πέθανε τὴν πρώτη Μαρτίου 1717 (ὄχι τὸ 1730 ὅπως γράφουν οἱ βιογράφοι του). Βλ. Κ. Δ. Μέρτζιου, *Τὸ ἐν Βενετίᾳ Ἡπειρωτικὸν Ἀρχεῖον, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά»* 11 (1936) σ. 78.

4. Στὸ χφ Π, ὅσο μπορεῖ νὰ γίνῃ σύγκριση ἀπὸ τὴς παροιμίης ποῦ δημοσίεψε ὁ Ν. Γ. Πολίτης (δ.π.), παρατηροῦνται ἀρκετὲς διαφορὲς ἀπὸ τὸν Τ. Ὅμως δὲν παύει νὰ ἀνήκῃ καὶ αὐτὸ στὴν ἴδια οἰκογένεια, τῆς β' ἐκδόσεως.

Οἱ διαφορές ἀνάμεσα στίς δύο «ἐκδόσεις» εἶναι μεγάλες:

α) Ἡ πρώτη δὲν περιλαμβάνει τὸν Πρόλογο τοῦ Κατζιούλη· ἀρχίζει μὲ τοὺς ὀρισμοὺς τῆς παροιμίας καὶ ἀκολουθοῦν οἱ παροιμίες σὲ ἀλφαβητικῆ σειρά: σ. 269: Ἐπιγραμμὰ τοῦ Α' στοιχείου. Στὴ σελ. 359 κλείνει ἡ Συναγωγὴ μὲ τὴ σφραγίδα τοῦ Κατζιούλη καὶ ἀκολουθοῦν οἱ Ταυτοσήμαντες. Δὲν σώζεται ἐπίσης τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Ἰωαννικίου (ἔσως ἐδῶ ἔχουμε ἔνδειξη ὅτι κυκλοφόρησε ἡ πρώτη αὐτὴ ἔκδοση πρὶν ἀπὸ τὸ 1710).

β) Στὴν α' ἔκδοση οἱ παροιμίες εἶναι ἀντιγραμμένες σὲ ἀλφαβητικῆ σειρά, κυρίως στὴν Συναγωγή, καὶ μόνο 200 βρίσκονται τακτοποιημένες στίς Ταυτοσήμαντες· στὴ β' ἔκδοση ἔχουν μετακινηθῆ καὶ καταταχθῆ σὲ 102 (Τ)—103 (Π) εἰδολογικὰ σύνολα πολλὲς παροιμίες (πάνω ἀπὸ 600) ἀπὸ τὴ Συναγωγὴ στίς Ταυτοσήμαντες.

γ) Στὴ β' ἔκδοση οἱ Ταυτοσήμαντες ἀκολουθοῦνται ἀπὸ δύο Πίνακες (ἀλφαβητικὸ εὑρετήριο καὶ Πίνακα ἐννοιολογικό), πού δὲν περιλαμβάνεται στὴν α' ἔκδοση καί, ὅπως φαίνεται, δὲν εἶχαν ἀκόμη συνταχθῆ.

δ) Στὴν α' ἔκδ. δὲν συμπεριλαμβάνονται ἀκόμη οἱ μεταγλωττισμένες νεοελληνικὲς (Γιαννιώτικες) παροιμίες (ἐλάχιστες φαίνεται πὼς ἔχουν εἰσχωρήσει στὴ Συναγωγὴ)· στὴ β' ἔκδ. ἔχουν ἐνσωματωθῆ μεταγλωττισμένες, ὅπως τὸ ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Κατζιούλης στὸν Πρόλογό του.

ε) Στὴν α' ἔκδ. δὲν ἔχουν ἀκόμη συμπεριληφθῆ οἱ Γιαννιώτικες παροιμίες, οὔτε στὴ νεοελληνικὴ μορφή τους. Γι' αὐτὸ κλείνει ἡ Συλλογὴ (χφ 43b σ. 367 «Τέλος, καὶ τῷ τελειοτάτῳ καὶ ἀκροτάτῳ ὄντι...»). Στὴ β' ἔκδ. ὁ Κατζιούλης στὸν Πρόλόγο του ἀναφέρει... «πολλὰς τε ἀπὸ τῆς τῶν χυδαίων γλώττης, ἅς καὶ μετήνεγκα εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος τῆς ἐλληνίδος διαλέκτου, παρ' ἧς καὶ ἐπέξευσαν». Ἐπίσης στὰ χφ 43a (φ. 148) καὶ 43b (σ. 369): Παροιμίαι κοινὰ κατὰ Ἰωαννίτας. Πρ ο σ ε τ ε θ η σ α ν καὶ αὗται προτροπῆ καὶ παρακλήσει τινῶν χάριν τῶν ἀμαθῶν... Οἱ φράσεις δείχνουν ὅτι εἶχε κυκλοφορήσει α' ἔκδοση χωρὶς τίς Γιαννιώτικες παροιμίες. Τὸ ὅτι στὸ χφ 43b (ἀντίγραφο α' ἐκδόσεως) σώζονται καὶ οἱ Γιαννιώτικες παροιμίες δὲν ἔχει σημασία· ἀντιγράφηκαν ἀπὸ χφ τῆς β' ἐκδόσεως. Ἄλλιῶς δὲν ἔχουν νόημα τὰ παραπάνω λόγια τοῦ Κατζιούλη, μιὰ πού δὲν ὑπάρχουν ἀκόμα, ὅπως εἶδαμε, οἱ μεταγλωττισμένες στὸ σῶμα τῆς α' ἐκδόσεως.

Τέλος, ἡ σειρά τῶν Γιαννιώτικων παροιμιῶν στὰ χφ 43a, 43b, Τ παρουσιάζει μερικὲς διαφορές, πού ἐξηγοῦνται ἂν δεχθῶμε ὅτι τὰ δύο πρῶτα ἔχουν κοινὸ ἀρχέτυπο στὸ τμήμα αὐτὸ τῆς συλλογῆς.

Ἡ ἔκδοση τῶν παροιμιῶν ποῦ ἀκολουθεῖ στηρίζεται βασικὰ στὸ χφ T: στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα σημειώνονται οἱ γραφές τῶν κωδίκων ποῦ δὲν συμφωνοῦν μὲ τὸ τυπωμένο κείμενο. Ἡ ὀρθογραφία προσαρμόστηκε χωρὶς νὰ σημειωθοῦν οἱ γραφές τῶν κωδίκων. Διατηρήθηκε τὸ σύμπλεγμα τζ ὅπως βρίσκεται στὰ τρία χφφ. Διατηρήθηκαν ἐπίσης οἱ παράλληλοι διπλοὶ τύποι (γίνεται - γένεται, πάνω - πάνω...). Πολλές λέξεις οἱ κωδικογράφοι τίς γράφουν ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὴ λόγια παράδοση (ἔχουν γράψει ἤδη χιλιάδες ἀρχαῖες παροιμίες): νύμφη, πραγματευτάδες, ἄνδρας, πτωχός... Γι' αὐτὸ προτιμήθηκε ἡ γραφή τῶν ἄλλων χειρογράφων.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Πολ. 1. (2.3.4) = Ν. Γ. Πολίτου, Παροιμίαι, τόμ. 1. (2.3.4). Ἐν Ἀθήναις 1899 (1900, 1901, 1902).
- [Αἰσώπου] = [Αἰσώπου] κοσμικαὶ κωμωδίαι κατ' ἀλφάβητον. (βλ. Πολ. 1. σ. 3-5).
- Ἄρ. = Π. Ἀραβαντινοῦ, Παροιμιαστήριον ἢ Συλλογὴ Παροιμιῶν ἐν χρήσει οὐσῶν παρὰ τοῖς Ἡπειρώταις... Ἐν Ἰωαννίνοις, 1863.
- Βάρνερ. = Συλλογὴ παροιμιῶν Βάρνερ, ἐκδιδ. ὑπὸ D. C. Hesselting. (βλ. Πολ. 2. σ. 28-127).
- Βεν. = Ι. Βενιζέλου, Παροιμίαι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀθήναι 1965 (=1867²).
- Ἡπ. Ἐστία = Περιοδ. «Ἡπειρωτικὴ Ἐστία». Ἰωάννινα.
- Ἰβήρ. = Λόγοι μυθολογικοὶ περὶ ὀφειλείας ψυχῆς καὶ σώματος — Ἐκ τοῦ ἀθωνικοῦ κώδικος Ἰβήρων ἀρ. 805. (Πολ. 1. σ. 34-52).
- Ἰβήρ. β' = Ἐκ τοῦ ἀθωνικοῦ κώδικος Ἰβήρων ἀρ. 695. (Πολ. 1. σ. 53-56).
- Κολ. = Ἰωάννου Θ. Κολιτσάρα, Παροιμίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τεύχη Α - Γ. Ἀθήναι 1964-1965-1966 (;)
- Κρητ. = Anton Jeannarakis, Ἀσματα Κρητικά -- Kretas Volkslieder. Wiesbaden 1967 (=1876).
- Krumb. = Karl Krumbacher, Mittelgriechische Sprichwörter. New York 1969 (= 1894). Georg Olms Verlag - Hildesheim.
- Μπ. = Εὐάγγελου Ἀθ. Μπόγκα, Τὰ Γλωσσικὰ Ἰδιώματα τῆς Ἡπείρου. Ἀ' Γιαννιώτικα κ.κ. λεξιλόγια. Ἰωάννινα 1964.
- Π = Παροιμίαι συλλεγεῖσαι... ὑπὸ Παρθενίου ἱερομονάχου Κατζιούλη (Ἱεροσολυμιτικὸν χφ Σχολῆς Σταυροῦ ἀρ. 89). (Πολ. 1. σ. 69-132).
- Παραβολ. = Λόγοι Παραβολικοί... περὶ ψυχῆς. (Ἐκ τῶν ἀθωνικῶν κωδίκων Δοχειαρίου ἀρ. 243 καὶ Καυσκαλυβίων ἀρ. 14 φ 205β-211). (Πολ. 1. σ. 57-68).
- Παρν. = Νεοελληνικὰ Ἀνάλεκτα περιοδικῶς ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασοῦ. Τόμ. Α' Φυλλάδιον Γ' Γλωσσικὴ ὕλη (Δημῶδεις Παροιμίαι). Ἐν Ἀθήναις 1872.
- Ρωσ. = Ἀθωνικὴ Συλλογὴ Ρωσικοῦ, κώδ. 779. (Πολ. 1. σ. 10-33).
- Συν. = Παροιμιῶν Συναγωγὴ τοῦ Παρθενίου Κατζιούλη: χφ T (φ 4-110^v)
- Ταυτ. = Περὶ ταυτοσημάντων ἀπὸ διαφόρων ἀρχομένων στοιχείων. χφ T (φ 111-138^v).
- Χρηστομ. = Χρηστομάθεια ἀπλοελληνικὴ... ὑπὸ Νικολάου Δαρβάρεως. Ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας 1820.
- [Ψ'ελλοῦ] = Ἐπιρρήματα τῶν ἀνθρώπων, διηρημνευμένα παρὰ Κυρίου Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ. Εἰσεὶ γὰρ ὠφέλιμα. (Κῶδιξ Βουλισμᾶ). (Πολ. 1. σ. 6-9).

Sigla

- T χφ τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς (πρ. Τεργεσταῖο).
 T² νεώτερες προσθήκες στὸ χφ T
 B χφ τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας 43a : Litzica 270 (650)
 R χφ τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας 43b : Litzica 724 (496)
 || Οἱ παραπομπές πρὶν ἀπὸ τὴ διπλὴ κάθετο ἀναφέρονται στὸ μεταγλωττισμένο κείμενο τῶν παροιμιῶν στὰ φφ τοῦ T ἢ στοὺς ἀριθμοὺς τοῦ Π ὅπως δημοσιεύονται ἀπὸ τὸ Ν. Γ. Πολίτη. Μετὰ τὴ διπλὴ κάθετο ἀναφέρονται σὲ νεώτερες παροιμίες τῶν συντομογραφιῶν.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ ἹΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΤΖΙΟΥΛΗ
 ΤΟΥ ΕΞ ἸΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΚΟΙΝΑΙ ΚΑΤΑ ἸΩΑΝΝΙΤΑΣ

Προσετέθησαν καὶ αὐταὶ προτροπῇ καὶ παρακλήσει τινῶν, χάριν τῶν ἀμαθῶν. Τούτων δὲ ἀπασῶν εἰς τὴν ἑλληνίδα μετενηγμένων διάλεκτον τὰς μὲν ἐν ταῖς κατὰ ὀτοιχεῖον, τὰς δὲ ἐν τῷ πίνακι τῶν ταυτοσημάντων εὐρήσεις.

- (153) 1. Κόψε ξύλο κάμε Κώστα κι ἀπὸ κουτζουπιὰ Μιχάλη.
 2. Στοῦ κουφοῦ τὴν πόρτα θέλεις βάρει, θέλεις μῆ.
 3. Πέρα βρέχει.
 4. Ὅπου εἶχαν τὰ μαλλιά τὰ ἄχασαν καὶ οἱ κασιδιάρει τὰ ἄπλεξαν.
 5. Ὅχιὰ ἄπὸ τὸ προσῆλιο.
 6. Ἡ τὸ χέρι στὴν τζέπη ἢ τὸ μέλι στὸ στόμα.
 7. Εἶναι καὶ πτωχὸ τ' ἄρνι, κι ἔχει καὶ πλατιὰ νουρά.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ...ἸΩΑΝΝΙΝΩΝ ex f. 2 Προσετέθησαν... εὐρήσεις BR : om. T

1. κόψε ἀφοξιλιὰ κάμε νικολὸ add. T² in marg. inf. 5. ἀπὸ BR

1. Ταυτ. 74, 23 : Εὐλον τέμνων Κώνσταν ποίει. (Ἐπὶ μαρῶν καὶ ἀνοήτων) : om. Π || πβ. Βάρνερ, "Αγ. Ἀντώνιος 3. Πολ. 2. Ἀντώνης 1. 2. — τόμ. 3. Γιάννης 15-24. (κούτσουπο - πιὰ : Ἡπ. Ἐστία 16, 124. — IΘ' 305). 2. || Λαογρ. ΙΑ' 214, 70 πβ. Ἄρ. 1220 Ρωσ. ζζ'. Ἡπ. Ἐστία 453, 185. 3. Ταυτ. 41, 2 (φ 116). Π || Ἄρ. 1836. Λαογρ. ΙΓ' 290 (βρέχω). Πολ. 3. βρέχω 47. πβ. τδμ. 4. ἄρ. 17α. 47α. 48. 51-53. 4. Συν. φ 73v· Π 1691 || Ἄρ. 1797. 5. Ταυτ. 67, 26 (φ 120). Π || Ἄρ. 1796. Ἡπ. Ἐστία ΙΖ' 505. 6. Συν. φ 45v· Π 1021 || Πολ. 4. γλώσσα 35. πβ. Βάρνερ, χρεώστης. Χρηστομ. 301. 7. Ταυτ. 75, 30 (φ. 127v). Π 76, 26 || πβ :

8. Τί σοῦ λείπει, κασιδιάρη; μαργαριταρένια σκούφια.
9. Πέρος' ἐκάηκε καὶ φέτο μύρισε.
10. Ἄντα κόσμος ἀποτρύγα, τότε ἡ γριά ἐπλεε σφεντόνα.
11. Οὐδὲ διάβολ' ἀπαντήσης, οὐδὲ σφοντυλιὰ τοῦ δώκης.
12. Τ' ἀψὺ τὸ ξίδι τ' ἀγγειό του βλάβει.
13. Καλὸ τυρὶ σὲ σκύλινο τομάρι.
14. Τὸ καλὸ τ' ἀπίδι τὸ γουρούνι τὸ τρώγει.
15. Κάτι λάκκον ἔχ' ἡ φάβα.
16. Ὅλον τὸ βόιδι ἐφάγαμεν καὶ στῆ νουρὰ 'ποσῶσαμεν.
17. Ἐγὼ δὲν εἶμαι φαγάς, ἀλλὰ παραπονιάρης.
18. Σύρε κι ἔλα καὶ μ' ὀκνεύεις.
19. Κερά νύχτα.
20. Ἄντα πούλουν, ἄς ἀγόραζες.
21. Ἡ βάρ' το τ' ἀρχοντόπουλο ἢ μὴ τὸ δοκιμάζεις.
- 153^v 22. Στὸ σπασμένο τὸ σακκὶ θέλεις βάλε, θέλεις μὴ.

10. πλεε B σφενδόνα R 12. βλάβπει R 14. γουρούν B 16. ὄλο - ἐφάγαμαν - ἀποσῶσαμεν R 20. γάιδαρος εἴσουν κι ἄς ἐφώναζες add. B

Πολ. 2. ἄσουρος 1. 2. Παρν. 177. Ρωσ. πθ'. Λαογρ. ΚΔ' 298, 258. 451, 138. 8. || πβ: Βάρνερ, κασιδιάρης. Χρηστομ. 301 Ἄρ. 1296. Πολ. 2. ἀρέσω 5. Λαογρ. Γ' 210. Μπ. 161 (κασιδιάρ'ς). πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 179. 9. Ταυτ. 26, 3 (φ 114). Π || Ἄρ. 1090. Κολ. 4648. πβ: Βάρνερ, λαγός 1. Ἄρ. 1091. Παρν. 474. Λαογρ. Γ' 218. ΙΑ' 655. 10. Ταυτ. 28, 6 (φ 114^v). Π || Πολ. 2. ἀποτρυγῶ 1. (πβ: 2-4, ἀπότρυγα 1. 2. 5, τόμ. 4. γριά 90). Βάρνερ, γραῖα 13. Ἄρ. 860. (γιά τῆ σφεντόνα βλ. Ἡπ. Ἐστία ΙΖ' 38-39 λ. Ἀλώνι). 11. Συν. φ 67^v. Π 1541 || Πολ. 4. διάβολος 93. πβ: Βάρνερ, διάβολος 1. Ἄρ. 1051. Πολ. 4. δαίμονας 1. διάβολος 59. 60. 63. 65. 93-95. 99α. 101α. 110. Λαογρ. ΚΔ' 276, 60. πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 576. 12. Ταυτ. 67, 11 (φ 119^v). Π 67, 10 || Πολ. 2. ἀψὺς 5 (πβ. 4. 6-8). πβ: Βάρνερ, ξύδι = Πολ. 4. δριμύς Παρν. 26. Ἄρ. 1906. Κολ. 1027. Μπ. 29 (ἀγγειό). 13. Συν. φ. 103. Π 2369 || Ἄρ. 606 (πβ. 218). Λαογρ. Β' 316 (καλὸς 1). Κολ. 2725. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 573. 14. Συν. φ 98. Π 2261 || Βάρνερ, ἀπίδι 4, — σύκον 3. Ἄρ. 1326. Λαογρ. ΣΤ' 491. Κ' 136. ΚΔ' 296, 241. 15. Συν. φ 60. Π 1368 || Ἄρ. 633. πβ. Βάρνερ, λάκκα 2. 16. Συν. φ 83. Π 1918 || Λαογρ. ΙΑ' 213, 51. βλ. Βάρνερ, βόιδι, γάδαρος 7. Ἄρ. 890. Krumb. 77, 11. 118, 11. 140, 11. πβ: [Ψελλοῦ] ἰθ' Ἰβήρ. 3. Κολ. 3922. 17. Συν. φ 32. Π 683 || βλ. Ἄρ. 1566. πβ. Βάρνερ, ζουλιάρης Λαογρ. ΚΔ' 291, 201 Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 62, 25. 18. Ταυτ. 2, 6 (φ 111^v): Ἐλθὼν ἐπάνηκε καὶ μὴ ὀκνεῖ. (Ἐπὶ τῶν μάρτην πονούντων): om. Π || Ἄρ. 1885. 19. Συν. φ. 59. Π 1343: Κυρία νύξ, — Ἐπὶ νωθρῶν καὶ ἀφώνων. || 20. Συν. φ 90^v. Π 2108 || Πολ. 1. ἀγοράζω 18-20. πβ. Ἄρ. 1814. 21. Συν. 46^v. Π 1047 || Πολ. 2. ἀρχοντόπουλο 2. (πβ. 1. 3. 4). πβ. Ἄρ. 428. πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 571. 22. Ταυτ. 98, 26 (φ 135^v) Π 98, 25 || Ἄρ. 1219. πβ. Κολ. 5096. 5303. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 453, 180.

23. Ἀφύσικοςπραματευτῆς καθάριος διακονιάρης.
24. Γουρούνι στὸ σακκί.
25. Ἄνεμος τηγανισμένος, χιόνι στὸ σουβλί.
26. Δὸ' μου, κυρά, τὸν ἄντρα σου καὶ σὺ κράτει τὸν κόπανο.
27. Νηστικ' ἀρκοῦδι δὲ χορεύει.
28. Καθάριος οὐρανὸς ἀστραπὴ δὲ φοβᾶται.
29. Οὐδὲ μέλι ἐφάγαμε, οὐδὲ καρδιὰ μᾶς κόφτει.
30. Παραχώνεται σὰν τὸ βρίζινο καρβέλι.
31. Ὅπου γάμος καὶ χαρὰ, τρέχα, Γιάννη λείξουρε.
32. Κι ἡ κοσκινοῦ τὸν ἄνδρα της μὲ τοὺςπραματευτάδες.
33. Λιγοθυμιὰ τ' Αὐγούστου.
34. Τίς ἔφαγε τὸ μέλι; ὀπόχει τὴ μύγα στὸ σκιάδι.
35. Ὅπόχει ἀμπέλι, ἄς βάλ' ἀργάτες.
36. Θέλει ν' ἀνθίσση τὸ δεντρί κι ἡ πάχνη δὲν τ' ἀφήνει.
37. Ἡ πέτρα μεταβάρεσεν εἰς μαθημένον τόπον.
38. Ὅπου δὲ θέλει νὰ ζυμώση, ὀλημέρα κοσκινίζει.
39. Καλὰ 'ν' τὰ πλατυμάνικα, μόν' τὸ πανὶ δὲ φτάνει.

23. πραγματευτῆς R : πραγματευτῆς TB 26. ἄνδρα - κόπανον B 27. δὲν T 32. πραγματευτάδες R : πραγμ - TB 35. βάλει ἀργάτας B ἀργ - ex ἐργ - R 37. μεταβάρεσεν B - σε T μεταβάρεσεν R 38. δὲν R 39. δὲ φτάνει BR : δὲν φθάνει T.

23. Ταυτ. 81, 2 (φ 130V.) Π 81, 10 || Ἄρ. 165. 24. Συν. φ 105. Π 2426 || Ἄρ. 1555. Κολ. 1353. 25. Ταυτ. 68, 16-17 (φ 124). Π 69, 4. 6 || Πολ. 2. ἄνεμος 7 (βλ. 5-6), Ἄρ. 72. Λαογρ. Ε' 554, 5. Κολ. 489. 26. Συν. φ 31 Π 654 || Χρηστομ. 298. Ἄρ. 273. Πολ. 4. δίνω 40 (πβ. 24. 37-39. 41). πβ. Βάρνερ, ἄντρας 4. «Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 451, 100. 27. Συν. φ 71. Π 1621. Κολ. 3737. || Βάρνερ, ἀρκοῦδι. Ἄρ. 1751. Λαογρ. ΚΔ' 450, 86. 28. Ταυτ. 58, 1 (φ 118). Π Κολ. 4416 || Βάρνερ, οὐρανός. Ἄρ. 517. Λαογρ. Β' 315. Γ' 205. ΙΑ' 212, 36. ΙΓ' 292. ΙΕ' 459. ΙΖ' 475. Κ' 143. Κολ. 2455. 29. Ταυτ. 58, (φ 118). Π || Χρηστομ. 299. πβ. Ἄρ. 1054. 30. Συν. φ 110. Π 2546 || πβ. Ἄρ. 1218. 31. Ταυτ. 85, 10 (φ 131V). Π || Πολ. 3. γάμος 60 (πβ. 58. 59. 61-62. 65α, Βασιλῆς 2). πβ. Ἄρ. 965. Κολ. 4163. πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 80. 32. Ταυτ. 32, 9 (φ 115). Π || Χρηστομ. 299 Ἄρ. 546. Κολ. 2889. πβ. Βάρνερ, κοσκινοῦ. Πολ. 2. ἄνδρας 6. 34. 33. || Πολ. 2. Αὐγούστος 11. Ἄρ. 1729. 34. Ταυτ. 40, 1 (φ 116). Π || Βάρνερ, μέλι 2. Χρηστομ. 299. πβ. Λαογρ. Γ' 214 (μύγα). 35. Ταυτ. 47, 2 (φ 117). Π || Βάρνερ, ἀμπέλι. Χρηστομ. 301. Ἡπ. Ἐστία ΙΖ' 501 (ἀργάτης). Κολ. 4025. πβ. Παρν, 191. Λαογρ. ΚΔ' 444, 19. 36. Συν. φ 47. Π. 1055 || Πολ. 2. ἀφίνω 20 (πβ. 22-23). βλ. Βάρνερ, δέντρον 3. πβ. Ἄρ. 1691. 37. Συν. φ 30V. Π 640 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 30. βλ. Ἄρ. 1669. 38. Συν. φ. 74V. Π 1715 || Λαογρ. ΙΑ' 214, 56. Χρηστομ. 300. πβ. Βάρνερ, ζυμώνω. Ἄρ. 1117. Πολ. 3. βούλομαι 5. Λαογρ. Γ' 205 (θέλω 3) Ε' 6. ΣΤ' 27 (θέλω 3). ΙΓ' 292. ΙΖ' 474 (θέλω 4). Κ' 135 (κοσκινίζω). πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 452, 137. 39. Συν. φ 53. Π 1190 || Χρηστομ. 298. Ἄρ. 573. πβ. Κολ. 2590. πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 450, 23.

40. Παπούτζ' ἀπὸ τὸν τόπο μου, κι ἄς εἶν' καὶ μπαλωμένο.
 41. 'Ο ὀκνὸς μακριὰ παγαίνει κι ὁ ἀκαμάτης διπλὰ δουλεύει.
 42. 'Εγλυκάθη ἡ γριά στὰ σύκα, τρώγει καὶ τὰ συκόφυλλα.
 43. 'Ἐχε σὺ τὴν τζέργα σου κι ἐγὼ τὴν ἐδική μου.
 44. Τί τῆς λέγω 'γὼ τῆς θειᾶς μου, τί μοῦ λέγ' ἐμὲν αὐτή.
 45. Σὰν ὄβριδος κι ἡ ὄβριά.
 46. 'Οποῦ δὲν παινάει τὸ σπίτι του, νὰ πέση νὰ τὸν πλακώση.
 (φ 154) 47. Αὐτὰ 'ναι γριάς μαντέματα καὶ γέρου παραμύθια.
 48. Σύμπα, γριά, τὸ μονοδαῦλι, ὅσο νὰ 'ρθῆ τὸ τριδαῦλι.
 49. 'Οσ' ὁ νοῦς μου στὸ χωράφι, τόσο νὰ βρεθοῦν τὰ βόιδια.
 50. Ποῦ τὰ πᾶς, κυρά, τὰ βόιδια; 'γελαδάρης δὲν τὰ θέλει.
 51. 'Η κουρούνα π' ἀπηδάει πολλὰ παλούκια τῆς ἐμπαίνει κανένα.
 52. Κάθετ' ἡ πομπή στὸ δρόμο καὶ γελάει τοὺς διαβάτες.
 53. 'Ο πηλὸς ἂ δὲ δαρθῆ, κεραμὸς δὲ γίνεται.
 54. Χορταμένος ὁ παπάς, χορταμέν' ἡ παπαδιά.
 55. 'Ο μύλος μὲ μῆλα δὲ γένεται.
 56. Καμαρώνει τὸ κουρκούτι καὶ γυρεύει πρόβιο γάλα.
 57. Βάλ' ἀλεύρι, κάμε πίτα.

40. εἶναι BR 41. πηγαίνει B 42. ἐγλυκάθ' BR 50. κυρία B 51. στὸν κόλο
 add T³ 53. ἂν δὲ BR κέραμος B γένεται BR

40. Συν. φ 105. Π 2419 || Λαογρ. ΙΑ' 215, 80. 'Αρ. 1075. πβ. Βάρνερ, παπούτσι. Χρηστομ. 297. Λαογρ. ΚΔ' 449, 62. Κολ. 4547. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 180 (τσαρούχια...)
 41. Συν. φ 74. Π 1704 || Πολ. 1. ἀκαμάτης 27. πβ. 30. πβ. Λαογρ. ΣΤ' 494 (ὀκνός). 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 452, 127. 42. Συν. φ 46. Π 1042 || Λαογρ. ΙΑ' 211, 14. Πολ. 4. γριά 21 (πβ. 13. 14. 19 (= 'Αρ. 1592). 20-22. 26. 29. 30. 35. 47α. 75-79. 100). βλ. Βάρνερ, γραῖα. Λαογρ. Β' 671. ΚΔ' 275, 51. Κολ. 1301. 43. Συν. φ 43V. Π 974 || 'Αρ. 1642. Πολ. 4. δικός μου 16. Κολ. 2173. 44. Συν. φ 99. Π 2282 || Λαογρ. ΙΑ' 211, 8. 'Αρ. 1297. 45. || Πολ. 4. 'Εβραῖος 16. 46. Συν. φ 97V. Π 2255 || 'Αρ. 1118. πβ. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 61, 7. ΙΘ' 80 (7). 47. Ταυτ. 72, 14 (φ 124). Π 73, 23 || Λαογρ. ΙΑ' 211, 15. 'Αρ. 1532. Πολ. 4 γριά 17. πβ. τ. 3. γέρος 24. 48. || Λαογρ. ΙΑ' 214, 71. 'Αρ. 1225. 49. Συν. φ 32V. Π 697 || Κολ. 4271. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 81. βλ. 'Αρ. 1809. 50. Συν. φ 67V. Π 1536 || βλ. Βάρνερ, βόδι 2. 'Αρ. 1855. 51. Συν. φ 57-57V. Π 1298 || πβ. Βάρνερ, πηδῶ. Ρωσ. ἡ'. 'Αρ. 1137. Κολ. 4101. 52. Ταυτ. 37, 2 (φ 116). Π 37, 1 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 37. 'Αρ. 534. Μπ. 314 (πουμβή). πβ: Βάρνερ, πομπή. Λαογρ. ΙΖ' 493 (πομπή). Πολ. 2. ἀναγελῶ 9. 11-13. — ἀναμπαίζω 1. 2. — τ. 3. γέλιο 126. γελῶ 32-34. 'Ηπ. 'Εστία ΙΖ' 237 (μπομπή)—ΙΘ' 450, 13. Χρηστομ. 301. 53. Συν. φ 85V. Π 1981. || Βάρνερ, πηλός. 'Αρ. 920. Πολ. 4. δέρνω 25 (πβ. 1α. 2. 19α. 24. 25. 27). πβ. Κολ. 4687. 54. Συν. φ 54V. Π 1236 || πβ: 'Αρ. 1475. Λαογρ. Ε' 559, 51. Κολ. 5866. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 62, 33. 55. Συν. φ 67. Π 1527 || 'Αρ. 906. 56. || 'Αρ. 1711. 57. Συν. φ 48' Π 1080 || Πολ. 3. βάλλω 3 (πβ. 4). 'Αρ. 1534.

58. Ὁ χορταμένος τὸν νηστικὸν δὲν τὸν πιστεύει.
 59. Ὅπου πεινάει, καρβέλια βλέπει στὸν ὕπνο του.
 60. Τοῦ πουλιοῦ ὁ νοῦς στὸ κεχρὶ εἶναι.
 61. Ὁ ζουρλὸς τὸν λαβωμένο σὰν τὰ μάτια του τὸν ἔχει.
 62. Τυφλὸς στὸν τοῖχ' ἀκούμπησε, παρέκει κόσμος δὲν ἔναι.
 63. Τυφλὸς βελὸν' ἐχάλευε μέσα στὴν ἀχειριώνα
 κι ἄλλος κουφὸς τοῦ φώναζε «γι' ἄκου πού ντριγκανίζει».
 64. Ὅσοι κουτσοὶ κι ὄσοι τυφλοὶ τρέχουν στὸν Παντελεήμονα.
 65. Μᾶς ἐγέννησεν ἡ κότα στὴ σκούφια.
 66. Ἔλα σὺ τρεμάμενε σὲ μὲ τὸν ριγατζιάρη.
 67. Τῶν φρονίμων τὰ παιδιὰ προτοῦ πεινάσουν μαγειρεύουν.
 68. Διάφορο κατζιουλωτὸ καὶ ζημιὰ ὄλοστρόγγυλη.
 69. Ἄς λαλήση κι ἄλλ' ἀηδὸνι κι ἄλλο πετροχιλιδόνι.
 70. Ηὔρεν ἡ στραβὴ τ' ἀρνὶ της κι ἡ γκαλιούρα τὸ δικὸ της.
 (φ 154^v) 71. Ὅπου κάτζη μὲ στραβόν, ὡς τὸ ταχύ γκαλιουρίζει.
 72. Μὲ τὸ δάσκαλο πού κάθεσαι τέτοια γράμματα μαθαίνεις.
 73. Τὸν ἀράπη νὰ λευκαίνης, τοῦ κουφοῦ νὰ τυμπανίζης,
 τοῦ τυφλοῦ νὰ δείχνης στράταν, εὐκαιρα τὸν κόπο χάνεις.

58. νηστικὸ R 59. γλέπει BR ὕπνον B 61. τὸ λαβωμένο BR. 63. ἀχειριώνα BR
 κουφὸς om. B γιάκου TB: γιάτο R 65. στὴ B: στὴν TR 66. σύ: σὲ B βεντζε-
 λιάρη R 68. κατζουλωτὸ B

58. Συν. φ 35^v. Π. 782 || Κολ. 5868. πβ. Βάρνερ, χορτάτος. Ἦπ. Ἐστία ΙΘ' 453,
 150. 59. Συν. φ 18. Π 340 || (βλ. παρ. 726). Ἄρ. 950. πβ. Κολ. 4096. 60. Συν.
 φ 29. Π 613 || Βάρνερ, πουλι 4. Χρηστομ. 300. Ἄρ. 1375. 61. || Ἄρ. 1762.
 62. Ταυτ. 74, 21 (φ 125). Π 75, 46 || βλ. Ἄρ. 1442. Πολ. 1. ἄκρη 3. — τ. 3. γκα-
 βὸς 1. 63. Συν. φ 103. Π 2372 || Λαογρ. Γ' 223. ΣΤ' 498. ΚΔ' 296, 245. Ἦπ.
 Ἐστία ΙΘ' 180. 64. Συν. φ 109. Π 2515 || πβ: Ἄρ. 663. Βάρνερ, ἄγ. Παντελεή-
 μονας. Πολ. 1. Ἄγ. Παντελεήμων 1-7. Λαογρ. Κ' 136. 65. Συν. φ 37^v. Π 835 ||
 Πολ. 3. γεννώ 10. Ἄρ. 699. 66. Συν. φ 32. Π 680 || βλ. Ἄρ. 328. Βάρνερ, κρύος.
 Μπ. 60 (ἀργατσιάρ'ς), 393 (τρεμάμενος). 67. Ταυτ. 54, 2 (φ 118). Π 52, 2 ||
 Κτumb. 110, 52. 126, 101. 214, 101. Βάρνερ, φρόνιμος 6. Λαογρ. ΙΑ' 215, 78. Ἄρ.
 1446. Κολ. 5745. 68. Συν. φ 55-55^v: κέρδος κ ω ν ο σ ε ι δ έ ς, ἡ δέ ζημιὰ στρογγύλη.
 Ἐπὶ τῶν μεγάλῃν ζημιᾶν ὕφισταμένων, μικρὸν δὲ κέρδος εὐρισκόντων... Π 1251 ||
 Ἄρ. 266. Πολ. 4. διάφορο 1. 70. Ταυτ. 34, 3 (φ 115^v). Π 33, 3 || Πολ. 3. βρέ-
 σκω 85 (πβ. 134). Ἄρ. 1679. 71. Ταυτ. 33, 2 (φ 115). Π 34, 2 || βλ. Παρν. 416. πβ:
 Βάρνερ, στραβὸς 2, Ἄρ. 1135. Πολ. 3. γκαβὸς 2, — γκαζιδὸς 1. Λαογρ. ΚΔ' 447, 5. Κολ.
 4185. 72. Ταυτ. 33,3 (φ 115). Π 34,3 || βλ. προηγ. πβ: Βάρνερ, δάσκαλος. Ἄρ. 755.
 Πολ. 4. δάσκαλος 4. Κολ. 3571. Λαογρ. ΚΔ' 448, 22. 73. πβ. Ταυτ. 2, 1-2. 16 (φ
 111^v) Π 2, 15 || Πολ. 2. ἀράπης 16 (πβ. 4-23). πβ: Βάρνερ, ἀράπης 1, νεκρὸς.
 Ἄρ. 1409, Παρν. 320, Κολ. 3022.

74. Μὲ τ' ἄρνια κουρεύεσαι.
 75. Ἄβγά καὶ μὴ φτερά.
 76. Ὅ,τι ὄρισουν τὰ θεμέλια, προσκυνοῦν τὰ κεραμίδια.
 77. Ὁ καιρὸς πουλεῖ τὰ ξύλα καὶ ἡ ἀκρίβεια τ' ἀγοράζει.
 78. Κρύο σίδηρο χτυπᾶς.
 79. Κάμε τρύπα στὸ νερό.
 80. Νερὸ στὸ γδί.
 81. Μὲ τὸ κόσκινο νερό.
 82. Ἀνθρώπου παρακάλεσις ὁμοιάζει σὰν ἀγκάρια.
 83. Κάποιον ἀγκάρευαν καὶ αὐτὸς ἐκαμάρωνε.
 84. Κἀτ' αὐτοῦ, παραδαρμένε, καὶ ὅ,τι δῆς μὴ μολογήσης.
 85. Ὁ θεὸς τοῦ κακορίζικου κακὴ βουλή τοῦ δίνει.
 86. Ὅπογενήθη μελανὸς ποτέ του δὲν ἀσπρίζει.
 87. Τρέχα λίγδα στὸν παστό.
 88. Ἔπασε τὸ λάδι στὴ φακὴ.
 89. Ποῦ πᾶς, γίδα; πάνω στὴν πόλη. Ἄν σ' ἀφήκουν πᾶς καὶ παρέκει.
 90. Ἄντα κλέφτου μὴν κλέφτης, καὶ ἄντα διαλαλοῦν μὴ φοβᾶσαι.
 91. Τὴ γίδα τὴ δέρει τὸ χαλάζι, καὶ αὐτὴ μόν' τὸν ἀνήφορον κρατεῖ τὴν νορὰν της.

77. τὰ ἄγοράζει TB 78. σίδηρο R: σίδηρο TB 79. κλάσαι στὸ νερὸ νᾶ γένη (-ουν cor.) μπουρμπουλίθρα (-αις cor.) add T² 80. γουδί R 83. ἀγκάρευσαν B 84. ὅτι ἰδεῖς BR 89. πάνω TBR = πάγω (cf. 114 πάνουν 644 πάνει) 90. μὴ-μὴ BR 91. ἀνήφορο BR νορὰ BR

74. Συν. φ 65^v. Π 1496 (...Ἐπὶ τῶν μετὰ παιδων παιζόντων) || Ἄρ. 1737. πβ. Παρν. 287. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 576. 75. Ταυτ. 78, 7 (φ 129) Π 79, 7 || Πολ. 2 αὐ-γὸ 20. Λαογρ. Ε' 554, 3. Κολ. 949. πβ. Ἄρ. 1529. 76. Συν. φ 76. Π 1754 || Βάρ-νερ, θεμέλια. Ἄρ. 1819. 77. Συν. φ 74. Π 1700 || Χρηστομ. 298. Ἄρ. 851 πβ. Βάρ-νερ, καιρὸς 4. 78. Ταυτ. 2, 15 (φ 111^v). Π 2, 16 || Χρηστομ. 300. Ἄρ. 670 79. Ταυτ. 2, 22 (φ 111^v). Π || βλ. Ἄρ. 317 πβ. Πολ. 3. γιαλὸς 1. 80. Ταυτ. 2, 26 (φ 111^v). Π || Ἄρ. 653 καὶ σελ. 176, 36. πβ. Βάρνερ, νερόν 2. Παρν. 417. 81. || πβ. Κολ. 2982. 82. Συν. φ 13^v. Π. 232 || Ἄρ. 81. πβ. Πολ. 2. ἄρχοντας 22. 83. Συν. φ 44^v. Π 1007 || Πολ. 1. ἀγγαρεύω 1. 84. Συν. φ 20^v. Π 398 || Ἄρ. 1715. Πολ. 3. βλέπω 74. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 63, 55. 85. Ταυτ. 69, 23 (φ 122). Π 70, 30 || Κολ. 2403. 86. Ταυτ. 98, 38 (φ 136). Π 99, 3 || Βάρνερ, μελανός. Πολ. 3. γεννιέμαι 8 (πβ. 7. 9. 10). βλ. Ἄρ. 934. Κολ. 3993. πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 80. 452, 134. 87. Συν. φ 102^v. Π 2359 || Χρηστομ. 298 Ἄρ. 1434. 88. Συν. φ 105. Π 2429 || Ἄρ. 1625. πβ: Βάρνερ, λάδι 1. Χρηστομ. 301. Παρν. 255, 510. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 181 (χύθηκε...). 89. Συν. φ 86. Π. 2002 || Ἄρ. 1156. 90. Συν. φ 56^v. Π 1271 || Βάρνερ, κλέφτω 2. Ἄρ. 1811. 91. Ταυτ. 75, 15 (φ 127-127^v). Π 76, 15. || Πολ. 3. γίδα 7 (πβ. 6. 8. 9. 11). Χρηστομ. 300. Ἄρ. 1282.

92. "Οπ' ὁ φτωχὸς κι ἡ μοίρα του.
 93. "Ἐνα σου κι ἕνα μου και κάτζε παραπάνω.
 94. Κρένω 'γώ, και τζαμπουνίζει κι ἄντρας μου.
 (φ 155) 95. Νά κυρά γειτόνισσα, τὸ δικό μου τ' ὄνομα.
 96. Ποῖος τυφλὸς δὲ θέλει νά 'χη τὰ μάτια του.
 97. Κατὰ τὴν τζέργα πόχει καθένας, ἄς ἀπλώνει τὰ ποδάρια του.
 98. Τὰ μικρὰ δὲν ἤθελες, τὰ μεγάλα γύρευες, τράβα τὸ χειρόμυλο.
 99. 'Οποῦ θέλει νά ντζινήση τὸ γάιδαρο, θέλει ν' ἀκούση και τὲς πορδῆς του.
 100. "Ἄντα λές και δὲ σὲ 'κοῦν, τάξε το πὼς εἶσαι στὸ μύλο.
 101. Τῆ γύφτισσα τὴν ἔκαμν βασίλισσα κι αὐτὴ μόνη τὸ ντάλε ντάλε.
 102. Μούχτι ξίδι γλυκὸ σὰ μέλι.
 103. 'Οποῦ πίνει βερεσιέ, δύο φορὲς μεθαίει.
 104. "Ἄν σόρχεται ἀναγούλια, βάλ' τὸ χέρι σου νά ξεράσης.
 105. Ζελενίτζα και πουρνάρι κι ἀνακατωμένο ξύλο.
 106. Βάλ' ἄβγα και βούτυρο και κάμ' ἀκονοζοῦμι.
 107. 'Ἡ φακὴ μὲ τὸ στανιό της βράζει.
 108. 'Ἀπὸ κακὸν χρεωφελέτη καί σακκί ἄχρο καλό 'ναι

92. πτωχὸς T 93. παραπάνου BR 94. ἄντρας TB 95. γειτόνημα B 96. ποῖος B
 99. τζινήση BR 100. σ' ἀκοῦν B 105. ζελενίτζα B 108. ἄχρο B

92. Ταυτ. 98, 38 (φ 136). Π, 99, 1 || Βάρνερ, φτωχὸς 2. 'Ἀρ. 974. Λαογρ. ΚΔ' 450, 95. Κολ. 4207. 93. Συν. φ. 48. Π 1071 || βλ. Πολ. 3. βάλλω 20. 94. Συν. φ 60V. Π 1379 || 'Ἀρ. 667. Πολ. 2. ἄντρας 56. 95. Ταυτ. 37, 5 (φ 116). Π 37, 3 || 'Ἀρ. 771. 96. Συν. φ 98V. Π 2275 || 'Ἀρ. 1850. Κολ. 4751. πβ. Λαογρ. ΙΖ' 474 (θέλω 6). 97. Συν. φ 51. Π 1148 || πβ: Βάρνερ, πάπλωμα. Πολ. 2. ἄπλωμα 1. ἀπλώνω 1. 3. 7—15. 17. Κολ. 2824. πβ. Λαογρ. ΙΑ' 212, 39. 98. Συν. φ 16V. Π 305 || βλ. Χρηστομ. 299. Πολ. 4. γυρεύω 37 (πβ. 12. 16. 28. 29. 34-39α. 41). 'Ἀρ. 1261. 99. Συν. φ 75. Π 1730 || Πολ. 3. γάδαρος 69 (πβ. 16. 17α. 56. 63-66. 70. 71). πβ: Βάρνερ, γάδαρος 9, 'Ἀρ. 957. Παρν. 223. Λαογρ. ΚΔ' 445, 34. 100. Συν. φ 60V. Π 1378 || πβ: Βάρνερ, λαλῶ 2. Πολ. 1. ἀκούω 24. 59. 67. 68. 101. || Πολ. 4. γύφτος 23. Λαογρ. Ε' 558, 48. πβ. Πολ. 2. ἀτσιγγανος 5. 6. — τ. 3. βασιλιάς 12. — τ. 4. γύφτος 6. 11. 13α. 17. 18. 22α. 24-28. Βάρνερ, γύφτισσα 1. Κολ. 1401. πβ. Μπ. 218 (λόγγους). 102. Συν. φ 12. Π. 183 || βλ. 'Ἀρ. 800. πβ. Παρν. 257. 286. 103. Συν. φ 27V. Π 571 || Πολ. 3. βερεσέ 4 (πβ. 1. 6. 7. τ. 4. δανεικὸς 14α. 15. δάνειον 1). πβ. Βάρνερ, βερεσέ. Κολ. 1083. Λαογρ. ΙΑ' 214, 59. 104. Συν. φ 72. Π 1653 || 'Ἀρ. 1510. Πολ. 2. ἀναγούλα 2. (πβ. ἀναγουλιάζω 1). 105. (βλ. λ. ζελενιά: 'Ἠπ. 'Ἐστία ΙΗ' 454). 106. || 'Ἀρ. 1535. Πολ. 3. βάλλω 5 (πβ. 7. 13). 107. Συν. φ 105, Π 2430 || 'Ἀρ. 487. 108. Συν. φ 16. Π 292 || Βάρνερ, χρεωφελέτης. Χρηστομ. 300. Κρητ. 293, 16. πβ. 'Ἀρ. 117.

109. "Όλα μας τὰ χρέγια κρομμύδια νάήταν.
 110. 'Όπου φυλάγει τὰ ρούχα του ἔχει τὰ μισά.
 111. Τζουκάλι σκεπασμένο τίποτε δὲν παθαίνει.
 112. 'Η νύχτα γεννᾶ ἐπίσκοπον κι (ἦ) αὐγὴ μητροπολίτην.
 113. Τοῦ κακοῦ καιροῦ τὰ νέφη ἄλλ' ἀπάνου κι ἄλλα κάτου.
 114. Πῶς πᾶν, κόρακα, τὰ παιδιὰ σου ; ὅσον πάνουν μόν' μαυρίζουν.
 115. Χόρεψ' ἀράπη — δὲ μπορ' ἀφέντη.
 116. Ηῦρε ἡ νύφη μας τὸ γυνὶ ὀπίσ' ἀπὸ τὴν πόρτα.
 117. "Αγουρος προξενητῆς πρὸς τοῦ λόγου του κοιτάζει.
 118. Βάλ' τὸ λύκο πιστικὸ καὶ τὸ σκυλι ντραγάτη.
 119. Κόρακας κοράκου μάτια δὲ βγάζει.
 (φ 155^v) 120. 'Εκάκιωσεν ὁ μπάκακας κι ἡ λίμνη δὲν τὸ ξέρει.
 121. "Ομοιος τὸν ὁμοιον ἀγαπᾶ κι ὁμοιος τὸν ὁμοιον θέλει,
 οἱ μύξες τους, τὰ σάλια τους τοὺς φαίνονται σὰ μέλι.
 122. "Οπ' ἀκοῦς πολλὰ κομμάτια, 'τοίμαζε μικρὸ σακκούλι.
 123. 'Απάνω στὴ χαρὰ ἤρθε κι ὁ χαρατζάρης.
 124. Τοῦ διακονάρη κομμάτια δὸς του καὶ πόρτες μὴν τοῦ δείχνεις.
 125. Καὶ κουρούνα καὶ Τετράδη.
 126. 'Αφέντη μ' ὀπου δίδαχνες καὶ νόμο δὲν ἐκράτηγες.

114. πάνουν cf. 89. 116. νύμφη R πόρταν B 123. ἤλθε T 125. καὶ σαρακοστὴ
 μεγάλη add. T²

109. Συν. φ 15^v. Π 267 || 'Αρ. 1772. 110. Συν. φ 103^v. Π 2385 || Βάρνερ, ρού-
 χα 2. Λαογρ. ΚΔ' 450, 81. πβ. 'Αρ. 1140. 111. Συν. φ 62. Π 1424 || 'Αρ. 1945.
 112. Συν. φ 71^v. Π 1636 || Λαογρ. Γ' 215 (νύχτα). Δ' 710, 10. βλ. 'Αρ. 452. Κολ.
 3793. πβ. Βάρνερ, νύχτα. Πολ. 3. βράδου 5. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 450, 19. 113. Ταυτ. 25,
 2 (φ 114). Π || 'Αρ. 1406. Λαογρ. ΙΑ' 215, 79. 114. Ταυτ. 88, 2 (φ 133^v). Π ||
 βλ. 'Αρ. 1171. Λαογρ. Ε' 557, 40. ΚΔ' 282, 117. πβ. Βάρνερ, ἀράπης 2. Κολ. 4954.
 115. || βλ. 'Αρ. 1955. Πολ. 1. ἀδειάζω 4. 116. Συν. φ 43. Π 958 || Χρηστομ.
 299. Πολ. 3. βρῖσκω 55. πβ. 56. 'Αρ. 477. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 63, 40. 117. Συν. φ.
 8. Π 95 || πβ. 'Αρ. 94. Πολ. 2. ἀνύπανδρος 3. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 62, 12. 118. Συν. φ
 88^v. Π 2056 || πβ. 'Αρ. 172. Κολ. 1039. 'Ηπ. 'Εστία ΙΖ' 231, 33. 119. Συν. φ
 57. Π 1291 || Βάρνερ, κόρακας 2. Λαογρ. ΚΔ' 451, 101. πβ. 'Αρ. 859, Κολ. 2947.
 120. Συν. φ 22^v. Π 449. Κολ. 1066. || Λαογρ. ΙΑ' 211, 20. 'Αρ. 312. 121. πβ.
 Ταυτ. 34, 6-8 (φ 115^v). Π 33, 6-8 || πβ. Βάρνερ, ὁμοιος. 'Αρ. 904. Κολ. 3935.
 122. Συν. φ 103-103^v. Π 2383 || πβ: Βάρνερ, πολὺς. 'Αρ. 964. Παρν. 391 Πολ. 1.
 ἀκούω 47. Λαογρ. ΚΔ' 445, 25. 123. Συν. φ 40^v. Π 899 || Βάρνερ, χαρὰ. 'Αρ. 100.
 124. Ταυτ. 78, 3 (φ. 129). Π 79, 3 || Πολ. 4. διακονιάρης 7. βλ. 5. πβ. Βάρνερ, φτω-
 χὸς 8. 'Αρ. 1404. Λαογρ. ΚΔ' 276, 61. Κολ. 5308. 125. Συν. φ 51^v. Π 1161 ||
 'Αρ. 1700. 126. Συν. φ 29^v. Π 619 || πβ. 'Αρ. 227. Πολ. 4. διδάσκω 1... Κολ.
 1436.

127. Μὲ τὸ στόμα κρίνε, καὶ μὲ τὰ χέρια κρατημάρα.
 128. Τὸ 'να χέρι νίβει τ' ἄλλο καὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπο.
 129. Ξέρει γλόν(ν)η τ' ἔχει τράστιο.
 130. 'Ας μὲ λὲν 'Αλαϊμπεγίνα κι ἄς ψοφῶ κι ἀπὸ τὴν πείνα.
 131. 'Άλλος ἀγαπάει τὸν παπὰ κι ἄλλος τὴν παπαδιά.
 132. 'Οπ' ὁ κόσμος κι ὁ Κοσμᾶς.
 133. 'Εγὼ νὰ μὴ σοῦ δίνω, κι ὁ κόσμος ἄς λέν.
 134. Ηῦρε τὸ δυᾶρι στὴ λάσπη.
 135. Βάρει φωνὴ τὸ νοικοκύρη, ν' ἀστοχήση τὸ δικό του.
 136. 'Όσα δὲ φθάνει ἡ ἀλπού τὰ κάνει κρεμαστά.
 137. Ποιὸς καλοδανεῖζεται; ὀπού κολοπλερώνει.
 138. Πρέπ' ὁ νουνὸς νὰ ντρέπεται κι ἀναδεχτὸς νὰ γνῶθη.
 139. Βασίλη, τίμα τὸν παπὰ — καὶ σὺ παπὰ 'χε γνῶση.
 140. 'Ό,τι κάν' ἡ γίδα στὸ σουμάκι, κάνει τὸ σουμάκι στὸ τομάρι της.
 141. Διὰ τοῦτο πέφτ' ἡ πάχνη, διὰ νὰ τζούξη τὰ νύχια.
 142. 'Όποιος δὲν εἶδε κάστρον, εἶδε φοῦρνο καὶ θιαμάχτη.
 143. 'Η παπάς παπάς, ἢ ζευγάς ζευγάς.

(φ 156) 144. Δύο χειμωνικά σὲ μιὰ μασκάλη δὲ βαστιοῦνται.

129. στράτιο pr. scripsit R cor. R 131. ἀγαπᾶ R 133. μὴ R : μὴν TB 135. νὰ 'στοχήση TBR 136. κάνει BR : κάμνει T 142. κάστρο BR 144. δὲ βαστιοῦνται B : δὲν β. TR

127. Συν. φ. 103. Π 2378 || πβ. 'Αρ. 730. Μπ. 247 (μπάρα - μπάρα). Κολ. 3410. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 576. 128. Χεῖρ χεῖρα νίπτει, ἀμφω δὲ τὸ πρόσωπον. ('Επὶ τῶν ἀλλήλοις βοηθούντων): Ταυτ. 90, 2 (φ 133^v): om. Π || Βάρνερ, χέρι. 'Αρ. 1321. Λαογρ. ΚΔ' 448, 35. Κολ. 4485. 129. Οἶδε ποιομὴν τί φέρει πῆρα. "Ότι ἕκαστος τὰ αὐτοῦ γινώσκει, ἄλλος δ' οὐ: Συν. φ 73. Π 1677 || πβ. Βεν. 175, 25. 130. Συν. φ 28^v. Π 594 || πβ. Βάρνερ, Σουμπασίνα. 'Αρ. 153. 131. φ 10^v. Π 146. || 'Αρ. 1495. Πολ. 1. ἀγαπᾶ 34. 132. Συν. φ 73^v. Π 1695 || Βάρνερ, κόσμος 2. πβ: [Ψελλοῦ] ξθ', 'Ιβήρ. 49. Krumb. 89, 47. 121, 47. 180, 47. Χρηστομ. 298. 'Αρ. 983. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 573. 133. Συν. φ 35^v. Π 779 || 'Αρ. 1600. Πολ. 4. δίνω 52. 134. Συν. φ 43. Π 959 || Πολ. 3. βρίσκα 75. 'Αρ. 484. 135. Ταυτ. 66, 6 (φ 119). Π || 'Αρ. 1539. πβ.: Βάρνερ, κλέφτης 3. 'Αρ. 378. Λαογρ. ΚΔ' 446, 50. 136. Συν. φ 12. Π 182 || Λαογρ. ΙΑ' 214, 60. (ΚΔ' 453, 161). 'Αρ. 984. 137. Συν. φ 103. Π 2376 || Βάρνερ, καλοδανεῖζω. 'Αρ. 1864. Κολ. 4746. 138. || 'Αρ. 1856. 139. Ταυτ. 60, 1 (φ 118^v). Π || 'Αρ. 179. Κολ. 1058. 140. Ταυτ. 100, 1 (φ 136). Π 99, 7 || 'Αρ. 1046. Μπ. 357 (σουμάκι). 'Ηπ. 'Εστία Κ' 924 (σουμάκι). Κολ. 4365. 141. Ταυτ. 98, 28 (φ 135^v). Π 98, 27 || πβ. 'Αρ. 213. 142. Συν. φ 74^v. Π 1713 || Πολ. 3. βλέπω 89. (πβ. 11...) 'Αρ. 935. πβ. Κολ. 4011. 143. Συν. φ 45. Π 1012. Κολ. 2246. || Λαογρ. ΙΑ' 212, 29. Βάρνερ 7. 'Αρ. 455. Κολ. 2287. 144. Ταυτ. 44, 2 (φ 116^v). Π || πβ.: 'Αρ. 280. Κολ. 1632. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 62, 30.

145. Ὅπου φτεῖ τὸν ἀνήφορο, φτεῖ τὸ πρόσωπό του.
 146. Ἐνας ζουρλὸς ρίχνει μίᾳ πέτρα στὸ νερὸ κι ἕκατὸ φρόνιμοι
 δὲν μποροῦν νὰ τὴ βγάλουν.
 147. Πιάσ' τὸν τυφλὸ κι ἔπαρέ του τὰ μάτια.
 148. Τὸ ἡμερὸ τ' ἀρνὶ βυζάνει δυὸ μανάδες.
 149. Γιὰ τὸ μουντζούρη ἀναδέβουν τὰ πίτυρα.
 150. Δούλευέ με, κακορίζικε, μὴ γένω σάν ἐσένα.
 151. Δὸς καὶ μὲν' καὶ τοῦ παιδιοῦ μου, εἶναι κι ἄντρας μου στὴ θύρα.
 152. Ταλιούρι διπρόσωπο.
 153. Ἐσέν' τὸ λέγω, πεθερά, γιὰ νὰ τ' ἀκούση ἡ νύφη.
 154. Μὲ τὴν ἀράδα σου, κι ἄς εἶσαι καὶ παπάς.
 155. Ὅποκάη στὸ ζεστό, φυσάει καὶ τὸ κρύο.
 156. Ἀγάπαεν ἡ Μάρω τὸ χορὸ κι ἡῦρε κι ἄντρα χορευτὴν.
 157. Καποιοιοῦ ἐχάριζαν γομάρι καὶ τὸ τήραν καὶ στὰ δόντια.
 158. Ἐφαγεν ἡ σκύλα τ' ἀλεύρι.
 159. Ἡ γριά ἔδωκε ἕνα νάσπρο νὰ μπῆ στὸ χορὸ, κι ὕστερα ἔδω-
 κε δυὸ καὶ δὲν ἤμπόριε νὰ βγῆ.
 160. Ὅσα ξέρ' ὁ νοικοκύρης, δὲν τὰ ξέρ' ὁ κόσμος ὅλος.

146. καὶ ἑκατὸ TBR 147. πιάσε BR 149. τὸ TR: τὸν B μουντζούρη R 151. ἄν-
 δρας B 153. νύφη B 155. ὅπου B 156. ἄντρα BR: ἄνδρα T 159. ἔδωκεν R
 δύο B ἐμπόριε R

145. Ταυτ. 101, 28 (φ 137V - 138). Π 101, 26 || πβ: Βάρνερ, φτύνω 1. 1α. Χρηστομ. 298 Ἄρ. 960. Λαογρ. ΚΔ' 297, 254. Κολ. 4146. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 455, 234. **146.** Συν. φ 85. Π 1981. || Βάρνερ, λωλὸς 2. Χρηστομ. 297. Κολ. 1927. **147.** Συν. φ 21V. Π 430 || πβ: Βάρνερ, τυφλὸς 2. Ἄρ. 1101. Κολ. 4697. **148.** Συν. φ 68. Π 1546 || Πολ. 3. βυζάνω 6. πβ. 10. βλ. Krumb. 108, 47. 126, 97. 212, 97. Ἰβήρ. 20. Παραβ. 23. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 273, 33. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 571. — ΙΘ' 454, 247. **149.** Συν. φ 103. Π 2377 || Πολ. 2. ἀναδεύω 1. **150.** Συν. φ 31. Π 656 || Ἄρ. 276. Πολ. 4. δουλεύω 13. βλ. τ. 3. βοηθῶ 9. **151.** Συν. φ 31. Π 653. Κολ. 1595 || Βάρνερ, ἄντρας 3. Ἄρ. 270. Πολ. 4. δίνω 34. Λαογρ. Β' 555, 16. **152.** Συν. φ 30V. Π 642 || Πολ. 4. διπρόσωπος 2. Κολ. 1571. **153.** Συν. φ 93. Π 2152 || Βάρ-
 νερ, πενθερά. Krumb. 248 (116 a) - 250. Χρηστομ. 298. Λαογρ. Β' 321. πβ. ΚΔ' 283, 129. **154.** Ταυτ. 60, 3 (φ 118V). Π || Πολ. 2. ἀράδα 7. (βλ. 1. 9). Ἄρ. 847. Κολ. 3373. **155.** Συν. φ 77. Π 1785 || πβ. Ἄρ. 1129. Λαογρ. ΚΔ' 280, 100. **156.** Ταυτ. 64, 5 (φ 119). Π || Βάρνερ, χορὸς. Λαογρ. ΙΑ' 210, 1. (βλ. ΚΔ' 272, 32) Ἄρ. 6. Πολ. 3. βρίσκω 3. (βλ. 1α. 2. 23. 48. 49α. 138). Μπ. 229 (Μάρου). **157.** Συν. φ 75. Π 1737 || Ἄρ. 623. Ἡπ. Ἐστία ΙΖ' 313, 5 - ΙΗ' 63, 52. (καὶ σ. 573: Κάτινος...). πβ: Βάρνερ, γάδαρος 3. Πολ. 4. δίνω 68. Λαογρ. ΚΔ' 298, 262. Μπ. 166 (κάτ'νους). **158.** Συν. φ 43. Π 967 || Ἄρ. 1636. **159.** Συν. φ 26V. Π 546 || Πολ. 4. γριά 53 (πβ. 16). πβ. Ἄρ. 1652. **160.** Συν. φ 15. Π 258 || Ἄρ. 986. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 287, 166.

161. "Όχι αὐγό, μόνε κόκο.
 162. Τὸ κριάσι τους δὲ βράζει σ' ἓνα τζουκάλι.
 163. Τοῦ καλοῦ τ' ἀνδρὸς τ' ἀλεύρι λαλαγγίτες καὶ κολουῦρες.
 164. Ἐκυλίσθη τὸ τζουκάλι κι ἠῦρηκε τὸ σκέπασμά του.
 165. Πήγαμε νὰ σκιάξωμε καὶ μᾶς ἐπατάγωσαν.
 166. Σὰν ἡ Σούλτω μὲ τὴν ὀκνά.
 (φ 156^v) 167. Τοῦ βλάχου ἂν δὲν τοῦ πάρουν τὸ σκιάδι, δὲν πλερώνει τὸ κουμέρκι.
 168. Τὸ στραβὸ τὸ ξύλο ἢ στιά τὸ σιάζει.
 169. Τ' εἶχες, Παῦλε; τ' εἶχουν πάντα.
 170. Ποιὸς ἀπέθανε; ὅπου πάντ' ἀρρώστα.
 171. Τίνος δίνουν καὶ δὲν παίρνει; τίναν δέρουν καὶ δὲν φεύγει;
 172. Ὅπου δὲν ἔχει ποῦθε νὰ πιαστῆ, πιάνεται κι ἀπὸ γυμνὸ σπαθί.
 173. Δανεικὸν, κυρά, τ' ἀλεύρι, δανεικὸν καὶ τὸ προζύμι.
 174. Ἀφόντας ψοφῆς' ὁ μαῦρος μου, χορτάρι μὴ φυτρώση.
 175. Ὁ κακὸς χριωφελέτης, οὔτ' ἀρνιέτ' οὐδὲ πλερώνει.
 176. Νὰ ἔξере κάθ' ἀνθρωπος καὶ νὰ ἔκανε κουβέντα,
 καὶ τὰ γομάρια μ' ἄλογα ἐβγαίναν στὴν ἀρέντα.
 177. Ὁ λόγος ἀπὸ τὸ ἔνα χεὶλ' ἐβγαίνει καὶ στὰ χίλια κατανταίνει.

163. ἀντρὸς R 164. κ' ἠῦρη Trg. cor. T ἠῦρεν B 165. σκιάξωμεν B 169. εἶ-
 χον B 170. πάντα ῥώστα TBR 171. δέρουν R 172. κι TB: καὶ R 174. φυ-
 τρώση: φορτώση R ante cor. 176. ἄλογα-ν R

161. Συν. φ 81^v. Π 1886 || Ἄρ. 1829. (Μπ. 179: κόκου = αὐγό). 162. Συν. φ
 100. Π 2308 || Πολ. 3. βράζω 11 (βλ. 6β). 163. Συν. φ 9. Π 125 || Πολ. 2. ἄν-
 δρας 79. πβ. Ἄρ. 1405. 164. Συν. φ 43. Π 957. πβ. Συν. φ 58^v. Π 1333 || Λαογρ.
 ΙΑ' 211, 21 (πβ. ΚΔ' 451, 106). Χρηστομ. 300. Ἄρ. 325 καὶ 476. Πολ. 3. βρίσκω
 29. (πβ. 26. 28. 30-33. 39. 49. 80. 104). Κολ. 1855 πβ. Ἠπ. Ἐστία ΙΘ' 450, 11.
 165. Ταυτ. 101, 34 (φ 138). Π 101, 32 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 23. Ἄρ. 1843. πβ. Ἠπ.
 Ἐστία ΙΗ' 570 (εἶπα νὰ τὸν σκιάξω...). 166. || Ἄρ. 338. Ἠπ. Ἐστία ΙΘ'
 450, 4. ΙΗ' 57 (ὀκνά = κόκκινη βαφή τῶν μαλλιῶν) — ΙΘ' 188 (κνάς). 167.
 Συν. φ 5. Π 23 || Πολ. 3. βλάχος 9. 168. Συν. φ 101. Π 2333 || Βάρνερ, ξύλον
 3. Ἄρ. 1924. Κολ. 5328. 169. Ταυτ. 98, 40 (φ 136). Π 99, 2 || πβ. Ἄρ. 1294.
 Ἠπ. Ἐστία ΙΘ' 179 (τ' εἶχες Γιάννο). 170. || Πολ. 2. ἀρρωστῶ 6. (πβ. ἀρρωσιά-
 ρης 1). Ἄρ. 1848. 171. Συν. φ 98^v. Π 2274 || Λαογρ. ΙΑ' 215, 73. Ἄρ. 1845
 (πβ. 1191). Πολ. 4. δίνω 97. (πβ. 98. 105. 109). 172. Συν. φ 74^v. Π 1714 || Λαο-
 γραφ. ΙΑ' 213, 41. Ἄρ. 1799. 173. Συν. φ 27^v. Π 569 || Ἄρ. 225. Πολ. 4. δα-
 νεικὸς 12. 174. Συν. φ 47. Π 1059 || Βάρνερ, μαῦρος 6. Ἄρ. 1036. πβ. Ἠπ. Ἐ-
 στία ΙΘ' 182 (ψόφησ' ὁ μ...). Χρηστομ. 299. 175. Συν. φ 82. Π 1889 || Ἄρ. 853.
 Κολ. 2583. 176. Συν. φ 32^v. Π 698 || Ἄρ. 1508. 177. Συν. φ 62. Π 1420 ||
 Κρητ. 293, 18.

178. Ὀπόχει ὀκνόν, ἔχει προφήτην.
 179. Τὸ λύκο τὸν ἐκούρευαν, κι αὐτὸς ἔλεγε: πᾶν τὰ πρόβατα.
 180. Κάθε πομπή μὲ τὴν παρηγοριά της εἶναι.
 181. Κάλλια νὰ λούγουσουν θερμὸ καὶ νὰ ἔχε στάχτη μέσα.
 182. Ζῆσε, μαῦρε μου, νὰ φᾶς τριφύλλι.
 183. Σιμὰ σ' ἀμπέλι φύτευε, σιμὰ σ' χωριὸ κατοίκα.
 184. Τὸ δέντρο ὅσ' ἀξαίνει, τόσο πλαταίνει ὁ ἥσκιος του.
 185. Ὁ ἐπίσκοπος μ' ἀγαπάει, ἄς μὲ μισοῦν οἱ πάντες.
 186. Δυὸ ἀδέρφια μάλωναν, καὶ δυὸ μωρ' ἐχαίρονταν.
 187. Τὸν ἀγαπᾶς περὺβριζε, καὶ τὸν μισᾶς χαιρέτα.
 188. Τὸ σκυλι ὅταν μάθη στὸ μακελιό, γιὰ τὸ σκυλι νὰ σκοτώσης,
 γιὰ τὸ μακελιὸ νὰ χαλάσης.
 189. Ὁ Θεὸς δίνει τὸ ντέρτι, ὁ Θεὸς καὶ τὸ ντερμάνι.
 (φ 157) 190. Λούεις με, χτενίζεις με, ξέρω τίς μ' ἐγέννησε.
 191. Ἐπῆρες τὴ δουλειά μου, ἐπῆρες καὶ τὴ δαγκασιά μου.
 192. Ὅλοι οἱ γύφτοι μνιά γενιά.
 193. Τὴν ἀλποῦ δὲν τὴν ἐχώριεν ἡ τρύπα της, κι ἔσερνε καὶ κολο-
 κύθι.
 194. Τοῦτ' ἡ γριά μὲ συγκολλήθη, θέλει νὰ μοῦ φάγη τ' ἀρνίθι.
 195. Αὐτὸς μὲ τὴν τρελίτζα του γεμίζει τὴν κοιλιτζα του.

179. πᾶν τὰ: πάντα B 181. λούγουσουν BR στάχτην B 186. ἀδέρφια T ἐχαίρου-
 ταν R 188. νὰ τὸ σκοτώσης R χαλάσης TR: χάσης ex χάλης B ut vid. 190.
 post 447 B. ξέρω τίς: μὰ ξέρω ποιὸς B 191. τὴν δουλειά μου B 192. μιὰ BR
 193. καὶ ἔσερνε T

178. Συν. φ 74. Π 1703 || Βάρνερ, ὀκνός. Πολ. 1. ἀκαμάτης 1. 2. 11. 34. 179.
 Συν. φ 62V. Π 1441 || Χρηστομ. 300. Ἄρ. 1357. Λαογρ. ΚΔ' 451, 132. πβ. Κολ.
 3177. 3184. 180. Συν. φ 7V. Π 83 || Κολ. 4580. 181. Συν. φ 44. Π 983 || Ἄρ.
 1708. 182. Συν. φ 44. Π 991 || Βάρνερ, μαῦρος. Χρηστομ. 299. Ἄρ. 417. Κρητ.
 297, 53. 183. Συν. φ 31V. Π 673 || Λαογρ. ΙΑ' 214, 29. Ἄρ. 1882. 184. Συν.
 φ 31. Π 662 || Ἄρ. 1909. Πολ. 2. ἀξαινω 5. (πβ. 4). 185. Συν. φ 28V. Π 596
 || πβ: Ἄρ. 150. Πολ. 1. ἀγαπῶ 18. Κολ. 876. 186. Συν. φ 31. Π 664 || βλ.
 Ἄρ. 1577. Πολ. 1. ἀδελφός 7. 8. 10. Κολ. 1627. 187. Συν. φ 74V. Π 1723. πβ.
 Συν. φ 82. Π 1894 || Ἄρ. 1108. Πολ. 1. ἀγαπῶ 64. (βλ. 27. 58. 62. 65). 188.
 Συν. φ 59. Π 1340 || πβ: Βάρνερ, σκύλος 6. Ἄρ. 1031. 189. Συν. φ 48. Π 1075
 || Ἄρ. 1763. Κολ. 2361. πβ. Λαογρ. ΣΤ' 27. 190. Ταυτ, 76, 4. (φ 128). Π 77, 4
 || Πολ. 3. γεννώ 8. πβ. Βάρνερ, μάννα 4. Κολ. 3172. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 575. Ἄρ.
 688. 191. || βλ. Πολ. 4. δουλειά 20α. 52. 54. 55. 60. πβ. Παρν. 80. 192. Συν.
 φ 107. Π 2474 || Ἄρ. 882. Πολ. 3. γενιά 11. Ἠπ. Ἐστία ΙΘ' 79. 193. Συν. φ
 69V. Π 1592: Μῦς εἰς τρώγλην οὐ χωρῶν, κολοκύντην ἔφερεν... || βλ. Πολ. 1. ἀ-
 λεποῦ 1. Κολ. 218. πβ. Βάρνερ, ποτικὸς 4. Χρηστομ. 301. Ἄρ. 1361. Λαογρ. Γ'
 226 (χωρῶ). 194. Συν. φ 45. Π 1008 || Ἄρ. 1930. 195. Συν. φ 70. Π 1599 ||
 Ἄρ. 1533. πβ. Βάρνερ, τρελλίτσα.

196. "Ωρισαν τὴν ἀλπού, κι ἡ ἀλπού ὥρισε τὴ νορά της.
 197. "Ἄν φταίω 'γώ, νὰ σκάσ' ὁ ἄντρας μου, κι ἂν φταί' αὐτός, νὰ σκάση ἀτός του.
 198. 'Ἡ γελάδα στέκει καὶ τὴν ἀρμέγουν, κι ὕστερα κλωτζάει καὶ τὸ χύνει.
 199. Μὲ τὰ δικά μου τὰ λιθάρια μὲ βαρεῖς.
 200. 'Ἀστραπὲς βροντὲς κι ἂν 'κούσης, τὰ πουλιά σου μὴν τ' ἀφῆκης.
 201. "Ὅσο θέλεις, μαῦρε, νίψου καὶ μελαχρινὲ σφογγίσου.
 202. Πάγ' ἐκεῖν' ἡ κότα, πόκανε τὸ μεγάλο τ' ἀβγό.
 203. Δυὸ γαιδάροι ἐμάλωναν σὲ ξένην ἀχυριώνα.
 204. Οὐδὲ τὸ σκυλι τρώγει τ' ἄχυρο, οὐδὲ τὸ γομάρ' ἀφήνει νὰ τὸ φάγη.
 205. 'Ἀντὰ 'χης τὸ πουλι στὰ χέρια σου, κράτει το νὰ μὴ σοῦ φύγη.
 206. Κάθε πέρσι κάλλιο 'ναι.
 207. Δέσποτα, 'κά' ἡ μανίκα σου.
 208. 'Ἀπέθανεν ἡ πεθερά μου καὶ πλάτυνεν ἡ γωνιά μου.
 209. 'Ἀντὰ τόχες στὸ κλουβί, ἄς τὸ κράτειες τὸ πουλί.
 210. 'Ἀνεμομαζώματα, δαιμονοσκορπίσματα.
 211. 'Ἀπὸ πέτρα σὲ λιθᾶρι.
 212. "Ὅπου γάιδαρος, κι αὐτὸς σαμάρι.

201. μελάχρινε Β 203. ἀχυργιῶνα Γ: ἀχεργιῶνα BR

196. Συν. φ 11. Π 167 || βλ. Πολ. 1. ἀλεπού 7. πβ. Βάρνερ, κάτα - κάτος 1. 'Ἠπ. 'Ἐστία ΙΘ' 450, 12. 197. Συν. φ 35^v. Π 780 || βλ. 'Ἀρ. 96 (πβ. 431) πβ. Πολ. 2. ἄνδρας 2α. 28. 40α. 45. 48. 198. || 'Ἀρ. 1651. πβ. Παρν. 392. 199. Ταυτ. 46, 5 (φ 117). Π || 'Ἀρ. 719. Πολ. 3. βαρῶ 22. 200. Συν. φ 53^v. Π 1202 || Πολ. 2. ἀστραπή 3. (πβ. 2. 4. 7. 8.) πβ: Βάρνερ, αὐγὸ 2. Ρωσ. ζ'. 'Ἀρ. 1531. 201. Ταυτ. 2, 16 (φ 111^v). Π 2, 15 || 'Ἀρ. 1805. 202. Συν. φ 15^v. Π 278 || Πολ. 2. αὐγὸ 38 (βλ. 40. 42. 64α). πβ. Βάρνερ, ὄρνιθα 3. 'Ἀρ. 1662. 203. Συν. φ 74^v. Π 1727 || Χρηστομ. 297. Λαογρ. ΙΑ' 211, 17. 'Ἀρ. 279. Βάρνερ, γάδαρος 2. 204. Συν. φ 67^v. Π 1543 || Λαογρ. Ε' 556, 24. 205. Συν. φ 76^v. Π 1767 || πβ. 'Ἀρ. 1815. 206. Συν. 46 (φ 5^v) 'Ἄει τὰ πέρυσι βελτίω. 'Ἐπὶ τῶν λυπουμένων αἰε τοῖς παροῦσι: om. Π || 'Ἀρ. 527. Χρηστομ. 300. Λαογρ. Κ' 171. 'Ἠπ. 'Ἐστία ΙΗ' 572. 208. Συν. φ 96. Π 2224 || 'Ἀρ. 1080. πβ. 'Ἠπ. 'Ἐστία ΙΘ' 82 (πέθαν' ἡ βαβούλα μου...). 210. Συν. φ 13. Π 214 || βλ. 'Ἀρ. 74. Πολ. 2 ἀνεμομάζωμα 1-6. τόμ. 4. διαβολομάζωμα 1. διαβολομάζωτος 1. Παρν. 411. Κολ. 482-483. Λαογρ. ΚΔ' 448, 31-32. Μπ. 59 (ἄρατα - πύρατα). 'Ἠπ. 'Ἐστία ΙΗ' 62, 10. 211. Συν. φ 16^v. Π 302 || Χρηστομ. 300 'Ἀρ. 123. Πολ. 2. ἀπὸ 16. 212. Συν. φ 76. Π 1760 || 'Ἀρ. 966. Πολ. 3. γάδαρος 73 (πβ. 62). πβ. Βάρνερ, γάδαρος 8.

213. Ψάλε, δέσποτα, — με πονεῖ τὸ νύχι.
 214. Σήμερα με τὸν ἄνεμο, κι αὔριο με τὸν ἄγουρο.
 (φ 157v) 215. Κάμε με νοητόν, νὰ σὲ κάμω πλούσιον.
 216. Δόσμα τοῦ χεριοῦ σῶσμα τῆς ψυχῆς.
 217. 'Οποῦ βουλιέτ' ἀποβραδὶς, στὴν τζέργα ξημερώνει.
 218. 'Η γλώσσα κόκκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα τζακίζει.
 219. Τετράδη καὶ Παρασκευὴ τὰ νύχια σου μὴν κόψης
 καὶ Κυριακὴ μὴν ξουρισθῆς, ἂν θέλῃς νὰ προκόψης.
 220. 'Αλιὰ ποῦ σῶση τὸ ψωμὶ καὶ πάρη τον κι ἡ νύχτα.
 221. Σήμερα κινήσαμεν κι αὔριο πόσες ἔχομεν.
 222. Γάιδαρος βαστάει σαμάρι, περβατεῖ καὶ δὲν τὸ νιώθει.
 223. 'Αντὰ 'πρεπε δὲν ἔβρεχε καὶ τὸ Μάη ἐχιόνιζε.
 224. 'Απὸ τὴν ἄνεμοβροχιά καλὸ 'ν' καὶ τὸ χαλάζει.
 225. Τέτοιος φίλος, τέτοια πίτα.
 226. Καθὼς ἔτριψεν ἔφαγε.
 227. Κυριακὴ χαροκοπίστρα καὶ Δευτέρα μουρμουρίστρα.
 228. 'Οποῦ τρώγει τὸ λινοκόκκι, τρώγει τὸ πουκάμισό του.
 229. 'Αλιὰ ὁποῦ δὲν ζυέται με τὰ νύχια του.
 230. Σαββάτο Κυριακὴ κοντὴ γιορτῆ.
 231. 'Αλιὰ στὸν παντεχοῦμενο στῆς γειτονιάς τὸ δεῖπνο.

214. σήμερα B 219. om. BR 227. χοροκοπίστρα B 231. παντεχοῦμενον - γειτονίας B

213. Συν. φ 18v. Π 355 || Κολ. 5919. 'Αρ. 1483. Λαογρ. Ε' 559, 52. 214. || πβ: 'Αρ. 1518. Πολ. 2. ἀπόψε 1. 2. 215. Συν. φ 86v. Π 2004 || πβ. 'Αρ. 613. Κολ. 2742. 216. Συν. φ 31. Π 652 || 'Αρ. 1315. Πολ. 4. δόσιμο 1. Κολ. 1592. 217. Συν. φ 72. Π 1655 || Πολ. 3. βούλομαι 3. (πβ. 2.) πβ. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 80 (ὄποιος βουλιέτ' ἀπὸ βραδὶς...) — 452, 138. 218. Ταυτ. 67, 10 (φ 119v). Π 67, 9 || Βάρνερ, γλώσσα 2. Λαογρ. ΙΑ' 212, 27 (ΚΔ' 449, 59). 'Αρ. 426. Πολ. 4. γλώσσα 26. Κρητ. 297, 54. Κολ. 1312. 219. || Βάρνερ, Τετράδη. 220. Συν. φ 77v. Π 1789 || βλ. 'Αρ. 1498. 221. Συν. φ 92. Π 2132 || Χρηστομ. 298. 'Αρ. 1197. Βάρνερ, ἀρχίζω. Πολ. 1. ἀκόμα 3. 222. Συν. φ 75. Π 1743 || πβ: Παρν. 396. Κολ. 1149. 223. Ταυτ. 26, 1 (φ 114). Π || Λαογρ. ΙΑ' 214, 63 πβ. Ε' 557, 34. Βάρνερ, βρέχω 2. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 452, 123. 224. Συν. φ 36. Π 791 || Βάρνερ, ἀναβροχιά. Λαογρ. ΙΑ' 211, 19 (πβ. Β' 611 καλός. Γ' 206. ΣΤ' 31. ΙΓ' 294). Μπ. 43 (ἀναβροχιά). 225. Ταυτ. 62, 1-2 (φ 118v). Π || Βάρνερ, φίλος 7. Λαογρ. ΙΑ' 214, 72. 'Αρ. 1281. Κολ. 5413. 226. Ταυτ. 100, 6 (φ 136). Π 99, 12. Κολ. 2512 || πβ. 'Αρ. 1044. Κολ. 2278. 227. Συν. φ 59. Π 1342 || 'Αρ. 674. Κολ. 3072. 228. Συν. φ 56v. Π 1279 || 'Αρ. 1791. 229. Συν. φ 77. Π 1788 || Λαογρ. Γ' 215 ζύνω 1. — Κ' 157. βλ. 'Αρ. 56. πβ. Βάρνερ, νύχι. πβ. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 61, 7β. 230. Συν. φ 91. Π 2122 || Βάρνερ, Σάββατο. πβ. 'Αρ. 1178. 231. Ταυτ. 97, 12 (φ 134v). Π || 'Αρ. 58. Πολ. 3. γειτονιά 3. βλ. τ. 4. ἐκδέχομαι 1.) 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 449. πβ. Ρωσ. ζε'. Κολ. 297.

232. "Όσα φέρν' ἡ ὥρα δὲν τὰ φέρ' ὁ χρόνος ὄλος.
 233. 'Αξιζ' ἡ γεροντόκοτα σαράντα πουλακίδες.
 234. Εἰς τόπον ἀδιαφόρετον ποτὲ πολὺ μὴν κάτζης.
 235. 'Οπόχει ξένο ἄλογο, μεσοδρομῆς πεζεύει.
 236. Λαγὸς πιπέρι - ν ἔσπερνε κατὰ τῆς κεφαλῆς του.
 237. Δέκα μέτρα καὶ μιὰ κόφτε.
 238. 'Οποὺ τὰ 'σπειρε μὴ τὰ θερίση.
 (φ 158) 239. Φταίει τ' ἄλογο καὶ δέρνει τὸ σαμάρι.
 240. Ηῦρ' ὁ κουτζὸς κατήφορο.
 241. "Οποιο χέρι κόψ' ἡ κρίση δὲν πονεῖ.
 242. Ηῦραμε ζουρλὸν παπὰ κι ὅλη μέρα ψάλλομε.
 243. "Άλλοι σκάφτουν καὶ κλαδεύουν, κι ἄλλοι πίνουν καὶ μεθοῦν.
 244. Μὴ δανειστῆς ἀπὸ φτωχὸ καὶ πάρη σε κατόπι.
 245. Παρηγοριά στὸν ἄρρωστο ὅσο νά βγ' ἡ ψυχὴ του.
 246. Ζαρίφης ἔφαγ' ἔν' ἀβγὸ κι ἀλείφτηκε στὸν πλάτη.
 247. Σιμότερα 'ν' τὸ σπίτι πέρι τὸ κελάρι.

232. φέρ' ἡ ὦ. Β 241. κρίσις Β 242. ηῦραμεν R 243. σκάφτουν BR: σκάπτουν
 T 244. πτωχὸ Γ 246. ἓνα βγὸ codd. στὸν πλάτη TBR (ex nom. ὁ πλάτης = ἡ
 πλάτη) 247. περὶ Β

232. Συν. φ 68. Π 1533 || Βάρνερ, ὥρα 2. 'Αρ. 988. πβ. Χρηστομ. 296. 233. Ταυτ.
 31, 5 (φ. 115). Π || Βάρνερ, γεροντόκοκκα. Πολ. 3. γεροντόκοττα 2. γερόκοττα 1.
 'Αρ. 98. Κολ. 613. 234. Συν. φ 40V. Π 901 || βλ. Βάρνερ, τόπος. 'Αρ. 1872:
 Πολ. 1. 'Αδιαφόρετος 3. — τ. 2. ἀνωφέλευτος 2. Κολ. 5093. 235. Συν. φ 50V). Π
 1130 || βλ. Βάρνερ, ἄλογον 4. Χρηστομ. 298. Κολ. 4082. Ταυτ. Λαογρ. ΙΑ' 130. ΚΔ'
 288, 174. πβ. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 80 (16) —452, 136. 236. Ταυτ. 101, 8 (φ 136V). Π
 101, 7 || Λαογρ. ΙΑ' 213, 45. βλ. Βάρνερ, λαγὸς 3. πβ: 'Αρ. 677. Κολ. 3093. 3108.
 237. Συν. φ 28. Π 585 || Krumb. 245, 7. 'Αρ. 1564. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 62, 27. Κολ.
 1456. πβ. Βάρνερ, μετρῶ. 238. Ταυτ. 80, 8 (φ 130). Π 81, 7 || 'Αρ. 1800. 239.
 Ταυτ. 35, 1 (φ 115V). Π || Πολ. 4. δέρνω 35α (πβ. 2α. 3. 10-13. 17. 19. 28-29α.
 34. 36). βλ. 'Αρ. 1168. 240. Ταυτ. 57, 1 (φ 118). Π || Βάρνερ, κουτσός. Λαογρ.
 ΙΑ' 212, 33. Χρηστομ. 297. 'Αρ. 478. πβ: Κολ. 4692. Πολ. 2. ἀνῆφορος 6. 241.
 Συν. φ 108. Π 2490 || 'Αρ. 1793. Παρν. 138. 242. Συν. φ 49. Π 1102 || 'Αρ.
 475. Κολ. 2304. 243. Ταυτ. 80, 3 (φ 130). Π 81, 3 || 'Αρ. 31. Πολ. 1. ἄλλος 86.
 (βλ. 78. 122 πβ. 87. 88. 88α. 121). Κολ. 290. πβ. Βάρνερ, ἄλλος 9. 244. Συν. φ
 66. Π 1509 || Krumb. 88, 44. 121, 44. 178, 44. πβ: [Ψελλοῦ] ξε'. 'Ιβήρ. 61. Ρωσ.
 μγ'. 'Αρ. 125. 245. Συν. φ 13. Π 204 || 'Αρ. 1077. πβ. Βάρνερ, παρηγοριά. 'Ηπ.
 'Εστία ΙΘ' 453, 154. 246. Κόσμιος (=Ζαφείρης!) ὠὸν φαγόν, ἠλειπτο ἐπὶ τοῦ ὤ-
 μου... Συν. φ 57V. Π 1303 || 'Αρ. 1524. πβ. Πολ. 1 ἀλείφης 1. τ. 2. ἀνάξιος 1. ἀ-
 ρίφης 1. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 450, 16. 247. Πλησιεστέρα ἡ οἰκία τοῦ ταμείου. ('Επὶ
 τῶν ἑαυτοῦς μᾶλλον τῶν ἐτέρων ἀγαπώντων). Ταυτ. 92, 2 (φ 133V): om. Π || 'Αρ.
 1883.

248. Ὁ λύκος μὲ μηνύματα ποτὲ τ' ἀρνὶ δὲν τρώγει.
 249. Τὸ πονηρὸ τὸ πουλὶ πιάνεται ἀπὸ τὰ δύο ποδάρια.
 250. Ὅποχαι γοργὰ στάμενα γοργὰ καθαλικεύει.
 251. Τ' ἀκριβοῦ τὸ τίποτε σὲ χαροκόπου χέρια.
 252. Ἐκεῖ πού λαοῦν πολλοὶ πετεῖνοι ἀργεῖ νὰ ξημερώση.
 253. Ἄνθρωπος ὁ πολύβουλος κι ὁ Θεὸς ὁ βουλοκόπος.
 254. Λεῖπ' ὁ γάτος καὶ χορεύουν τὰ ποντίκια.
 255. Ὅπου κρυφὰ παντρεύεται, φανερά πομπεύεται.
 256. Ἐκεῖ πού φτύση ἓνας δὲν κάνει τίποτες, κι ἐκεῖ πού φτύ-
 σουν πολλοὶ γένηται πηγάδι.
 257. Ἄφραγος ὁ κῆπος, ἔρημα τὰ λάχανα.
 258. Ποῦ πηγαίνει, κακὴ τύχη; στοῦ πολυτεχνᾶ τὸ σπίτι.
 259. Καλῶς κάνεις — Κουκιά σπέρνω.
 260. Τὸ πολὺ τὸ κυριελέησον βαρεῖ καὶ τῶν ἀγίων.
 261. Ἡ κότα πίνει νερὸ καὶ κοιτάζει καὶ τὸν Θεόν.
 262. Ὅλημέρα Καλογιάννη καὶ τὸ βράδυ Κακογιάννη.
 (φ 263^v) 263. Ἐμπᾶτε σκύλ' ἀλέσετε κι ἀλεστικά μὴ δώσετε.
 264. Τὸ λύκο βλέπομεν καὶ τὴν ὀμπλὴν γυρεύομεν.

249. δύο B 253. βουκόλος B 256. γίνεται R 261. θεὸ BR 263. σκυλιὰ Trg
 δώσετε T: δώκετε BR 264. γλέπομε — ὀμπλὴ γυρεύομε BR

248. Συν. φ 63. Π 1446 || Λαογρ. ΙΑ' 213, 53. Χρηστομ. 299. Ἄρ. 893. Κολ. 3189.
 249. Ταυτ. 69, 12 (φ 122). Π 70, 21 || Βάρνερ, πουλὶ 3. Χρηστομ. 300. Ἄρ. 1376.
 πβ. Λαογρ. ΙΓ' 297 πονηρός. Κ' 146 πουλλί. 250. Συν. φ 26^v. Π 543 || Βάρνερ,
 ἄλογον 3. Ἄρ. 1122. 251. Συν. φ 105^v. Π 2437 || Ἄρ. 1396. Πολ. 1. ἀκριβοκό-
 πος 1. ἀκριβὸς 27. 29. Χρηστομ. 297. 252. Συν. φ 76. Π 1761 || Βάρνερ, πολὺς
 2. Λαογρ. ΙΑ' 214, 61. Krumb. 88, 42. 121, 42. 176, 42. Χρηστομ. 298. πβ. Ρωσ.
 οδ'. Ἰβήρ. 57. Παραβ. 6. Ἄρ. 968. 253. Συν. φ 13^v. Π 227 || βλ. Ἄρ. 1756.
 πβ. Βάρνερ, ἄλλος 8. Κολ. 531. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 450. 254. Συν. φ 25. Π 499 ||
 Πολ. 3. γάτος 27 (βλ. 10-12. 28. 29. 35. 36α-β. 37α. 41. 43. 44. 59). Βάρνερ, κατά
 2. Χρηστομ. 300. Ἄρ. 682. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 445, 36. Ἠπ. Ἐστία ΙΘ' 455, 229.
 255. Συν. φ 38^v. Π 844 || Βάρνερ, πανδρεύω. Χρηστομ. 298. Λαογρ. ΙΑ' 213, 55.
 Κολ. 4062. 256. Συν. φ 76. Π 1759 || Ἄρ. 322. Λαογρ. Ε' 556, 27. 257. Συν.
 φ 21. Π 409 || Βάρνερ, κῆπος. Λαογρ. ΙΑ' 210, 3. Ἄρ. 163. Πολ. 2. ἀφραγος 1.
 Κολ. 999. Ἠπ. Ἐστία ΙΖ' 231, 16. 258. Συν. φ 85^v. Π 1984 || Λαογρ. ΙΑ' 214,
 67 (Ε' 557, 38). Ἄρ. 1157. Κολ. 4874. 259. Ταυτ. 42, 1 (φ 116^v). Π || Βάρνερ,
 γεωργός (πβ. Γιάννης 5). Λαογρ. Γ' 206. 260. Συν. φ 101. Π 2330 || βλ. Ἄρ.
 1372. Μπ. 73 (βχράου). Κολ. 4795. 261. Συν. φ 9 Π 122 || Ἄρ. 442. Λαογρ. ΚΔ'
 451, 126 (πβ. ΣΤ' 28, 7). πβ. Κολ. 2980. 262. Συν. φ 29^v. Π 630 || Ἄρ. 1774. Πολ.
 3. βράδυ 2. πβ. Βασίλης 3. Κολ. 3903. 263. Συν. φ 33. Π 712 || Ἄρ. 336. Πολ.
 1. ἀλέθω 7 (βλ. 5. 6. 9-11). Κολ. 1895. Ἠπ. Ἐστία ΙΘ' 451, 89. 264. Συν. φ 62^v.
 Π 1439 || Βάρνερ, λύκος. Λαογρ. ΙΑ' 215, 76. Ἄρ. 1356. Πολ. 3. βλέπω 109. Ἠπ.
 Ἐστία ΙΗ' 575. ΚΑ' 60.

265. Τὸ μοναστήρι νάν' καλὰ καὶ καλογέροι χίλιοι.
 266. Ὅπου θέλει ν' ἀγαπήσῃ, θέλει νὰ χασομερήσῃ, θέλει κι ἄσπρα νὰ ξοδιιάζῃ καὶ νὰ μὴν τὰ λογαριάζῃ.
 267. Τὸ ποντίκι τρώγει τ' ἄλευρι κι ἡ γάτα τὸ τζάκωνι.
 268. Γουναράδες βρωμεροὶ καὶ στὴν τζέπη ὄλο φλωρί.
 Τακιεντζῆδες λεβεντάδες καὶ στὴν τζέπη μολυβάδες.
 269. Ἐπάσκασ' ὁ καλόγερος, κουκιά τοῦ μαγειρεύουν.
 270. Ἔκαμε νὰ χάψῃ βουβάλι κι ἔχαψε μύγα.
 271. Ἀσβεστόχτιστο πηγάδι δυὸ λογιῶν νερὸ 'χει μέσα (τὸ ἀβγό).
 272. Κάλλια λάχανα μὲ ρήνια, πέρι ζάχαρη μὲ γκρίνια.
 273. Ἡ καλὴ μέρα ἀπὸ τὸ ταχὺ δείχνει.
 274. Σῦρτε με κι ἄς κλαίγω.
 275. Ἔμαθε γυμνὸς καὶ ντρέπεται ντυμένος.
 276. Ηὔρεν ἡ ἀρίδα τὸ ρόζο.
 277. Ἀγάλι' ἀγάλια φύτευεν ὁ φρόνιμος ἀμπέλι, κι ἀγάλι' ἀγάλια γένονταν ἡ ἀγουρίδα μέλι.
 278. Πότ' ἐγίνῃ κολοκύθι, πότ' ἐστράβωσ' ὁ λαϊμὸς του;
 279. Ὅποταν θέλ' ὁ Θεός, βοηθοῦν κι οἱ ἄγιοι.
 280. Δυὸ ψάρια τηγανίζονται εἰς ἓνα τηγάνι κι ἓνα τ' ἄλλο δὲν πιστεύει.

265. χίλιοι T 266. ὄπου T ξοδιιάζῃ BR 267. τρώγ' BR 268. βρωμεροὶ B τζέπη 1 T : τζέπ' BR τακιαντζίδες R : τακιατζ - B 269. ἐπάσκασ' BR 271. om. BR 280. σ' ἓνα B κ' ἓνα B : καὶ 'να TR

265. Συν. φ 92. Π 2431 || Ἄρ. 1345. πβ. Βάρνερ, ψωμί. 266. Φιλεραστής ἀργίας δέεται. Ἐπὶ τῶν μετὰ ἀνέσεώς τι τελούντων. Συν. φ 105^v : om. Π || Βάρνερ, ἀγαπῶ 3. Πολ. 1. ἀγαπῶ 49. (πβ. 46-48). πβ. Λαογρ. ΚΔ' 444, 4. 267. Τατ. 100, 3 (φ 136). Π 99, 9 || Ἄρ. 1944. πβ. Κολ. 4815. 268. || Πολ. 4. γουναρᾶς 2. πβ. Ἄρ. 1554. 269. Συν. φ 84. Π 1949 || Βάρνερ, καλόγερος. Ἄρ. 360. πβ. Πολ. 2. ἀποκρεῦα 1. Λαογρ. Δ' 711, 7. 270. Ταυτ. 44, 5 (φ 116^v). Π || βλ. Χρηστομ. 299. Βεν. 87, 318. 272. Συν. φ 60^v. Π 1374 || Ἄρ. 588. Πολ. 4. γρίνια 5 (πβ. 1-4. 6, γλύκα 2). Μπ. 301 (πέρι). πβ. Κολ. 2612, 2627. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 573. 273. Συν. φ 45^v. Π 1026 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 28 (πβ. ΚΔ' 450, 92). πβ. Χρηστομ. 296. Ἄρ. 432. Κολ. 2604. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 63, 39. 274. Συν. φ 4^v. Π 12 || Ἄρ. 1428. πβ. Λαογρ. ΙΖ' 475. πβ. Ἠπ. Ἐστία ΙΘ' 453, 188. 275. Συν. φ 27. Π 557 || Βάρνερ, γυμνός. Χρηστομ. 300. Ἄρ. 330 Κολ. 1873. πβ. Μπ. 253 (μπλέτς). 276. Συν. φ 42^v. Π 955 || Ἄρ. 423. Πολ. 3. βρίσκω 54. 277. Συν. φ 64^v. Π 1482 || Λαογρ. ΙΑ' 211, 9 (πβ. ΚΔ' 450, 82). Ἄρ. 1. πβ. Βάρνερ, φρόνιμος 3. Κολ. 11. 278. Ταυτ. 75, 5 (φ 126^v). Π 76, 5 || Ἄρ. 1149. πβ. Βάρνερ, κολοκύθι 3. Κολ. 4835. 279. Συν. φ 48. Π 1076 || Ἄρ. 1809. πβ. Κολ. 4309. 280. Συν. φ 50^v. Π 1140 || Βάρνερ, ψάρι. Ἄρ. 1581.

281. Οὐδὲ κότες ἔχω, οὐδὲ μὲ τὴν ἀλπού μαλώνω.
 282. Ὁ γαμπρὸς κι ἡ νύφη θέλουν, στὴν πομπὴ τῶν συμπεθέρων.
 283. Ὁπόχει πολὺ πιπέρι, βάνει καὶ στὰ λάχανα.
 284. Ἀπὸ πικρὴ κολοκυθιά οὐδὲ κολοκυθόσπορος.
 (φ 159) 285. Ὁ μικρὸς ὁ πλάνος βγάζει μεγάλο ψάρι.
 286. Διὰ τὸ καρφὶ χάνει τὸ πέταλο.
 287. Κάνει τὸ γυνὶ βελόνια.
 288. Ὅποιος ἀναγελάση τὸ γάιδαρο, τὸν καβαλικεύει.
 289. Ἀλιὰ ποὺ τόχ' ἡ κούτρα του νὰ κατεβάζη ψεῖρες.
 290. Ὁπόχει τὰ γένια, ἔχει καὶ τὸ χτένι.
 291. Ὅταν βλέπης τὴν ἀρκούδα στοῦ γειτόνου σου τ' ἀμπέλι, ἀπάντεχέ την καὶ στοὶ δικό σου.
 292. Γειτόνισσα, κἀη τὸ σπίτι σου, — ἐγὼ ἔχω τὸ κλειδί.
 293. Ὅπὸταν πιάν' ὁ θεὸς τὴ θειά σου, ἐσὺ τζιουῦλωνε τ' ἀφτιά σου.
 294. Ὁ Τοῦρκος μὲ τ' ἀμάξι πιάνει τὸ λαγὸ.
 295. Ἀπὸ τ' ἀφτί κουτζαίνει τ' ἄλογο;
 296. Ὁ ζουρλὸς κουδοῦνι δὲ βαστάει.
 297. Ὁ φτωχὸς πλουταίνοντας, κι ἔλα Χάρε κι ἔπαρ' τον.

282. νύμφη - στὴ μομπή B 286. διὰ T: γιὰ BR 289. τόχει ἡ R 290. τὰ χτένια R 291. γλέπης B 293. om. BR 295. signum interrogationis addidi: cf. scriptoris paraphrasin. 297. πτωχὸς T καὶ ἔλα - καὶ ἔπαρτον T.

281. Συν. φ 66^v. Π 1512 || Ἄρ. 1823 (πβ. 941). Λαογρ. ΚΔ' 277, 76. Κολ. 4422.
 282. Συν. φ 25. Π 501 || Πολ. 3. γαμπρὸς 39. (βλ. 10. 24. 26. 49. 55-57). πβ. Κολ. 2351. Λαογρ. ΚΔ' 453, 167. 283. Ταυτ. 79, 24 (φ 130). Π 80, 5 || Βάρνερ, πιπέρι, Kumb. 85, 32. 116, 32. 120, 32. Ἄρ. 1123. Λαογρ. ΙΖ' 493 (πολύς). Κ' 145. Κολ. 4034. πβ. [Ψελλοῦ] μη'. Ἰβήρ. 42. Παραβ. 18. Χρηστομ. 301. 284. Συν. φ 85^v. Π 1986 || Βάρνερ, κολοκύθι. Λαογρ. ΙΑ' 210, 2. (πβ. Ε' 554, 1). Ἄρ. 1514. 285. Συν. φ 68^v. Π 1558 || Πολ. 4. δόλος - δόλωμα 3. 5-8. 10. πβ. Βάρνερ, ψάρι 3. Ἄρ. 903. 286. Συν. φ 29. Π 616 || Ἄρ. 208. πβ. Λαογρ. ΙΑ' 214, 57. 287. Συν. φ 23. Π 455 || Βάρνερ, βελόνη. (πβ. Ἰβήρ. 28 = Πολ. 2. ἀποπέφτω 1). 288. Συν. φ 77. Π 1783 || Ἄρ. 1784. Πολ. 2. ἀναγελῶ 5 (βλ. 6. 8. 14). 289. Συν. φ 77. Π 1786 || Ἄρ. 52. 290. Ταυτ. 47, 3 (φ 117). Π || Βάρνερ, γένεια. Ἄρ. 1128. Πολ. 3. γένεια 21 (βλ. 4. 22. 23. 31). 291. Συν. φ 18. Π 331 || Ἄρ. 1808. Πολ. 3. γειτόνας 47. πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 452, 145. 292. Συν. φ 25. Π 506 || βλ. Βάρνερ, καλύβα. Κολ. 2778. 294. Συν. φ 11^v. Π 174 || Ἄρ. 723. Παρ. 528. πβ. Κολ. 3393. Λαογρ. Β' 318 (λαγός). 295. Ἴππος οὐκ ἀπὸ τοῦ ὠτός χωλαίνει. — Ἐπὶ τῶν τὴν αἰτίαν τοῦ πταισματος μὴ εὐστόχως λεγόντων. Συν. φ 50. Π 1125 || βλ. Ἄρ. 1516. πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 62, 26. Λαογρ. ΣΤ' 486 (γίδα). 296. Συν. φ 21. Π 415 || βλ. παρ. 517. Βάρνερ, λωλὸς 6. Χρηστομ. 299. Ἄρ. 831. Κολ. 2230. 297. Συν. φ 90. Π 2090 || Ἄρ. 977.

298. Τὸ σι-τάρι καὶ ἂν δειρῆ καὶ ἂν δειρῆ, στὸ μῦλο κατανατάνει.
 299. Σκυλιά 'λυχτοῦν, καρβάνι διαβαίνει.
 300. Παλιά φράχτη σέπεται, ἀμὴ παλιὸ χρέος δὲν χάνεται.
 301. Κατινούργιους φίλους ἐπιακεῖ, παλιούς μ' ἀλησμονήσης.
 302. Ποιὸς ἔχει τὸ μέλι στὰ χέρια του καὶ δὲ γλύφει τὰ δάχτυλά του ;
 303. 'Απὸ ζουρλὸν καὶ μεθυστήν νὰ πάρης τὴν ἀλήθεια.
 304. 'Ἐχαμε βρακὶ ἀπὸ τζέργα.
 305. 'Ἄλλος χάσκει κι ἄλλος χάρτει.
 306. Κεὶ τὸ 'να μοῖρα μου καὶ τ' ἄλλο μερδικό μου.
 307. Ράφτε ξύλωνε, δουλειὰ νὰ μὴ σοῦ λείπη.
 308. 'Ο κόσμος τὸ 'χει βούκινο κι ἐμεῖς κρυφὸ μυστήριο.
 (φ 159^v) 309. Διὰ καρδιά ἀνθρώπου τινὰς τρώγει κότα μὲ φτερά.
 310. Κι ἐκεῖνος πού νίβεται μετ' ἐμᾶς τρώγει ;
 311. 'Οποῦ τὸ 'φαγε τὸ ξέρει, κι ὁποῦ τὸ 'χει τὸ κοιτάζει.
 312. Πάντα νὰ 'ν' ὁ μάστοράς μου : βγάζ' ὀχτῶ καὶ τρώγει δέκα.
 313. 'Ἐπαρέ μ' ἄντα μὲ βρίσκης, γιὰ νὰ μ' ἔχης ἄντα θέλης.
 314. Μὲ γέρο γάτο κάθεσαι καὶ πόντικα φοβάσαι ;

298. καὶ ἂν — κι ἂν B 303. ζουρλό — μεθυστή BR 309. Διὰ T : γιὰ BR φτερό R
 312. μάστοράς μου B 313. μ' εὐρίσκεις codd.

298. Συν. φ 76^v. Π 1769 || πβ. Λαογρ. Π' 295 (μύλος). 299. Συν. φ 59. Π 1337 || 'Αρ. 1875. πβ. Κολ. 5133. 300. Συν. φ 35. Π 1973 || 301. Ταυτ. 39, 3 (φ 116). Π || Βάρνερ, φίλος. 'Αρ. 554. 302. Συν. φ 99. Π 2280 || Βάρνερ, μέλι. Λαογρ. ΙΖ' 485 (μέλι 2). πβ. ΙΑ' 150, 248. Κ' 140 (μέλι 3). ΚΔ' 286, 151. 303. πβ. Ταυτ. 83, 1 (φ 130^v). Π 83, 9 || Βάρνερ, μωρόν. Krumb. 75, 7. 117, 7. [Ψ'ελλοῦ] ια'. Χρηστομ. 297. 'Αρ. 105. Πολ. 1. ἀλήθεια 9. 13. 17. 19. 27. 30. Κρητ. 293, 17. 304. *Παχείας εὐποροῦμεν ἀναξυρίδος.* — 'Ἐπὶ τῶν παρὰ τὸ δέον γινομένων. 'Αναξυρίς δὲ τὸ κοινῶς βρακίον : Συν. φ 84. Π 1953 || 'Αρ. 1643. 305. 'Ἐνὸς χανόντος μετέσχηκεν ἕτερος. — 'Ἐπὶ τῶν τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γινομένων πρὸς <τὸ> τῷ αὐτῷ πάθει ὑποπεσεῖν. ... "Ἡ ὅτι πολλῶν πολλακίς ἐλπίζόντων τινὸς ἀπολαβεῖν ἀνεπιπίστως ἕτεροι ἀπολαμβάνουσι τοῦτου : Συν. φ 37^v : om. Π || Λαογρ. ΙΑ' 211, 7 (βλ. Ε' 555, 11). Πολ. 1 ἄλλος 137 (βλ. 92. 109. πβ. 118). 306. Συν. φ 52. Π 1174 || 'Αρ. 1933. Λαογρ. Ε' 555, 20. ΣΤ' 49. πβ. Κολ. 2548. 307. Ταυτ. 2, 30 (φ 114^v). Π || 'Αρ. 1173. Πολ. 4. δουλειὰ 70. (πβ. 41. 67. 68. 91-93). πβ. Λαογρ. ΚΔ' 276, 67. 'Ηπ. 'Ἐστία ΙΘ' 453, 166. 308. Συν. φ 72^v. Π 1662 || Βάρνερ, κόσμος. Λαογρ. ΙΑ' 213, 50. Χρηστομ. 299. 'Αρ. 861. Παρν. 290. 319. Κολ. 2971. 309. Συν. φ 106. Π 2449 || 310. Συν. φ 52. Π 1163 || Βάρνερ, νίβω. 311. Συν. φ 81^v. Π 1887 || 'Αρ. 1801. 312. Συν. φ 74. Π 1707 || 'Αρ. 1073. Πολ. 3. βγάζω 25. Κολ. 4510. 313. Συν. φ 36^v. Π 810 || Βάρνερ, ἐπαίρων. Λαογρ. ΙΑ' 211, 22. (πβ. ΚΑ' 451, 109). 'Αρ. 369. Πολ. 3. βρίσκω 123. Κρητ. 296, 46. πβ. Χρηστομ. 294. Κολ. 1986. 314. Συν. φ 24^v. Π 495 || Βάρνερ, κάτα-τάτος 3. 'Αρ. 1734. Πολ. 3. γέρος 48. βλ. 49. πβ. Κολ. 3308.

315. Ἄν ἐφοβόνταν ὁ λύκος τῆ βρογχή, ἐβάσταν καπενίκι.
 316. Ἐμεῖς γελοῦμε δώδεκα, κι ἐμᾶς τριανταέξι.
 317. Εἶπες λόγον κι ἔμνοιασε.
 318. Ὅσα πέτονται, παντεχαίνεις ἔλα τρώγονται;
 319. Μὲ τὸν καλύτερό σου κουκιὰ μὴ σπέρνεις.
 320. Κι ὁ χωρισμὸς κακὸς εἶναι, κι ἀντάμα πῶς νὰ ζήσω;
 321. Τὸ παῖξε παῖξε φέρει καὶ τὸ μπῆξε μπῆξε.
 322. Κι ὀμπρὸς βαθὺ κι ὀπίσω ρέμα.
 323. Ὅλα τὰ δάχτυλα δὲν εἶναι ὅμοια.
 324. Κατὰ τῆ φωνῆ κι ὁ Λάζαρος.
 325. Γελᾶς ἀφέντη; κακὰ γελᾶς.
 326. Γιὰ νὰ φέξη καὶ νὰ ἰδοῦμεν.
 327. Κάπου λαλοῦν ὄργανα.
 328. Σὲ ξένο κρασι νερὸ μὴ βάνης.
 329. Νηστεύ' ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, γιὰτι ψωμί δὲν ἔχει.
 330. Βλάχος εἶν' τυρὶ βαστάει, κι ἔχει χρόνο πού δὲν τό εἶδε.
 331. Ἐπαρ' τον μὲ τὸ καλὸ νὰ τὸν φᾶς ὡς τὸ κόκαλο.
 332. Οὐδ' ὄχ τὸν Πρόκο προκοπή, κι οὐδ' ὄχ τὸ Ρίζο ρίζα.
 333. Ἐχ' ἡ κυρὰ τὸ σπίτι κι ἡ κοπέλα τὰ κλειδιά.
 (φ 160) 334. Θέλει πιάκει καὶ τὸ κουτζό μου τὸ λαγωνικὸ κανέναν λαγὸ.

315. ἐβάστα R 317. κι ὅμοιασε R κι' ὁμοίασεν B 323. δάχτυλα R 324. τῆν φ.
 R 326. ἰδοῦμε BR 329. νηστεύει B 334. κανένα B

315. Συν. φ 34. Π 733 || Ἄρ. 75. Ἦπ. Ἐστία ΙΖ' 139. — ΙΘ' 78 (8). 316. Συν. φ 45. Π 1019 || Ἄρ. 341. Πολ. 3. γελῶ 30. (βλ. 5. 24α. 26. 27. 29.). πβ. Κολ. 1882. 317. Συν. φ 32^v. Π 699 || 318. Συν. φ 77^v. Π 1794 || Βάρνερ, πουλί 2. πβ. Ἄρ. = 787 Κολ. 3884. 319. Ταυτ. 32, 5 (φ 115). Π || βλ. Βάρνερ, μεγαλύτερος. Ἄρ. 1200. Πολ. 2. ἀνώτερος 1. Κολ. 3399. πβ. Κρητ. 301, 87. 320. Συν. φ 52. Π 1167 || Βάρνερ, χωρισμὸς. Ἄρ. 1718. Πολ. 2. ἀντάμα 1. Κολ. 2897. 321. Συν. φ 101. Π 2329 || Ἄρ. 1921. 322. (Μεταφράζει ἄλλη παραλλαγή:) Ἐμπροσθεν κρημνός, ὄπισθεν λύκοι... Συν. φ 35^v. Π 786 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 40 (βλ. Ε' 556, 21. ΚΔ' 453, 169). Ἄρ. 343. Κολ. 2884. Ἦπ. Ἐστία ΙΘ' 451, 91. 323. Συν. φ 66. Π 1502 || Ἄρ. 867. Πολ. 4. δάχτυλο 17. (πβ. 9. 10. 14. 20. 22. 25). 324. Συν. φ 38^v. Π 847 || Βάρνερ, φωνῆ 2. Ἄρ. 722. Κολ. 2837. 325. Συν. φ 25. Π 508 || Ἄρ. 1543. Πολ. γελῶ 13. 326. Συν. φ 45^v. Π 1027 || Ἄρ. 1545. 327. Ταυτ. 41, 1 (φ 116). Π || Βεν. 157, 313. 328. Συν. φ 10^v. Π 154 || Ἄρ. 1869. 329. Συν. φ 71. Π 1620. Κολ. 3731 || Βάρνερ, νηστεύω. Ἄρ. 792. 330. Συν. φ 86^v. Π 2009 || Ἄρ. 1759. Πολ. 3. βλάχος 3. πβ. 1. 13). 331. Συν. φ 56^v. Π 1283 || Ἄρ. 1620. 332. Συν. φ 78. Π 1798 || Ἄρ. 1822. πβ. Ἦπ. Ἐστία ΙΗ' 573 (καρτέρ' ἀπὸ τὸν Πρόκο...). 333. Συν. φ 45^v. Π 1023 || Ἄρ. 1664 (πβ. 444). 334. Συν. φ 48^v. Π 1089 || Ἄρ. 1693.

335. Γαμπρέ, τρέχ' ἡ μύτη σου. — Εἶν' ἀπὸ τὸ χειμῶνα. — Σὲ ξέρω κι ἀπὸ τὸ καλοκαίρι: τέτοιος εἶσαι τὸ χειμῶνα, τέτοιος και τὸ καλοκαίρι.
336. Ἡ σκύλ' ἀπὸ τῆ βιά της κάνει τὰ κουτάβια τυφλά.
337. Ἄλλοῦ ἔν' τὰ καρκαλίσματα, κι ἄλλοῦ γεννοῦν οἱ κότες.
338. Τὸ ψωμί κινάει τὰ δάκρυα, τὸ ψωμί τὰ σταματάει.
339. Δείπνα, πεθερά, κι ἔλα νὰ σὲ ψειρίσω.
340. Εἶχ' ὁ φρόνιμος χουλιάρι, κι ἔτρωγ' ὁ ζουρλὸς μὲ ταῦτο.
341. Ἄντα διψᾷ ἡ αὐλή σου, ἔξω νερὸ μὴ χύνεις.
342. Νὰ σὲ ἰδῶ τὸ Μάη μὲ γούνα και τὸν Αὐγουστο μὲ κάπα.
343. Ηὔρεν ἡ κορφή τὸν πάτο.
344. Γκιόνης σκούζει, Γκιόνης δέρνει, Γκιόνης πάνει κι ἀγκαλνάει.
345. Ποῦθεν εἶν' τὸ κλωναράκι; ἀπὸ τοῦτο τὸ δεντράκι.
346. Μάτια λαίμαργα, ψυχὴ χαμένη.
347. Νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ κοντὸ και τὸ δεμένο.
348. Τὸ γουργό και χάριν ἔχει.
349. Ἐπῆρες τό νερὸ, ἐστάθ' ὁ μῦλος.
350. Ὅπ' ἀκούει κόσμον, κόσμον παίρνει.
351. Ἐένο βιὸ καλολογάριστο.
352. Μάτια ὁποῦ δὲν ἠβλέπονται, γλήγορ' ἀλησμονιοῦνται.

335. εἶναι B 340. ταῦτο TR: τοῦτο B 341. ἔξω B 343. τὸν μπάτο R 345. εἶναι BR 351. καλολογάριστο B -γόριστο R 352. ποῦ BR γλέπονται R: γλέπονται B

335. Συν. φ 93. Π 2159 || Βάρνερ, γαμπρός. Παρν. 323. Πολ. 3. βλέπω 58. - τ. 4. γνωρίζω 7. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 289, 181. 336. Συν. φ 59. Π 1347 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 31 (πβ. ΚΔ' 272, 27). Ἄρ. 466. Πολ. 3. βία 9. (πβ. 1. 4-11. βιάζομαι 2. 10. 15. βιάση 2-4. βιασύνης 1). πβ. [Ψέλλου] κστ'. Ἰβήρ. 27. Krumb. 79, 16. 118, 16. 153, 16. 337. Συν. φ 10. Π 141 || Λαογρ. ΙΑ' 211, 10. Ἄρ. 47. Πολ. 1. ἀλλοῦ 39. (πβ. 38. 40. 41. 43. 45). Κολ. 329. 338. Συν. φ 109V. Π 2534 || Ἄρ. 1938. 339. Ταυτ. 28, 3 (φ 114V). Π || Ἄρ. 1563. 340. Συν. φ 35V. Π 788 || Ἄρ. 1607. πβ. Κολ. 1807. 341. Συν. φ 19V. Π 378 || Βάρνερ, αὐλή. Λαογρ. ΙΑ' 214, 62. Ἄρ. 1010. Πολ. 4. διψῶ 7 (πβ. 2-2γ. 4. 6. 8-15). Κολ. 575. 342. Συν. φ 37. Π 818 || Ἄρ. 776. βλ. Βάρνερ, ὕγειά 2. Πολ. 2. Ἀπρίλης 24. 343. Συν. φ 43. Π 956 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 32. Ἄρ. 1678. 344. πβ. Συν. φ 35V. Π 789. || Ἄρ. 1551. Πολ. 4. δέρνω 6. βλ. Μπ. 96 (γκιόν'ς). (Γκιόνης=Γιάννης Β. Ἡπειρος). 345. Συν. φ 86. Π 2001. || βλ. Πολ. 4. δέντρο 1. εἶμαι 1. 34. πβ. Κολ. 4851. Λαογρ. ΚΔ' 277, 71. 284, 142. 346. Ταυτ. 77, 8 (φ 128). Π 78, 7. || Ἄρ. 1733. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 575. 347. Συν. φ 32V. Π 702 || Ἄρ. 1749. 348. Συν. φ 101. Π 2338 || Βάρνερ, γοργός. Ἄρ. 1310. Πολ. 4. γοργός 1. Λαογρ. Ε' 557, 49. 349. Συν. φ 103V. Π 2391 || Ἄρ. 1628. πβ. παρ. 615. 350. Συν. φ 11. Π 159 || Ἄρ. 1783. 351. Συν. φ 71V. Π 1646 || Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 79 (2). 352. Συν. φ 82. Π 1891 || Ἄρ. 1258. Λαογρ. ΚΔ' 453, 151. Κολ. 3278. πβ. Κρητ. 310, 165.

353. Πέρδικα στὸ περιβόλι.
 354. Πὸν κυνηγᾶει δυὸ λαγούς, οὐδὲ κανέναν πιάνει.
 355. Μάθε γέρο γράμματα.
 356. Ἐσ' ἄντα πήγαινες, ἐγὼ ἐγύριζα.
 357. Ὅπου ἔναι στή στεργιά καὶ θάλασσα γυρεύει, ὁ διάβολος τοῦ
 (φ 160^v) κώλου του κουκιὰ | τοῦ μαγειρεύει.
 358. Ὅνομα καὶ μὴ χωριό.
 359. Γλυκὰ τὰ φάγης, πικρὰ τὰ χέσης.
 360. Ἀπὸ τῆ μαμῆ κι ἀπὸ τῆ μάνα ἐχάθη τὸ παιδί.
 361. Περισσότερὰ ἔναι ἀρνιακὰ παρὰ προβιές.
 362. Βάρ' τὸ μαχαίρι γροθιά.
 363. Ὅποιος πάσκει νὰ χάψη πολλά, χάφτει μύγες.
 364. Τὸ κριάσι μὲ τὰ κόκαλα πουλιέται.
 365. Ἐθρῶν τ' ἄγρια νὰ βγάλουν τὰ ἡμερα.
 366. Κοντὸς ψαλμὸς ἀλληλούια.
 367. Βάλτε μου κι ἐμὲν καρφάκι.
 368. Καὶ τὸ στανιὸ ὁ Θεὸς τὸ ἔκαμε.
 369. Ἡ χώρα βάνει τὸν παπά, ἡ χώρα τὸν ἐβγάζει.
 370. Ἀπὸ τῆ χώρα βγαίν' ἡ κάπα.
 371. Μὲ τὸ κεφάλ' ὀπόχω σὲ προσκυνῶ.

354. δύο - κανένα B 356. γύριζα BR 360. καὶ B τὴν μάνα T 363. πάσκει BR :
 πάσχει T 365. βγάζουν B 367. βάλτε με B καὶ ἔμην T 368. τόκαμεν B

353. || Ἄρ. 1837. Βεν. 252, 80. πβ. Λαογρ. Ε' 625. 354. Ταυτ., 44, 1 (φ 116^v).
 Π || Βάρνερ, κυνηγῶ. Ἄρ. 1132. Κολ. 4063. 355. Ταυτ. 26, 2 (φ 114). Π || Βάρ-
 νερ, γέρος. πβ. Ἄρ. 693. Κολ. 5607. 356. Συν. φ 93. Π 2153 || Ἄρ. 1030. Πολ.
 4. γυρίζω 13. πβ. Μπ. 283 (ὄντας). 357. || βλ. Πολ. 4. διάβολος 78. Ἄρ. 947.
 Βάρνερ, θάλασσα. Krumb. 238, 9. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 573 (Κάποιοι εἶναι στή στερ-
 γιά...). 358. Συν. φ 74^v. Π 1728 || Ἄρ. 910. 359. Ταυτ. 99, 2 (φ 135). Π 100,
 2 || βλ. Krumb. 85, 34. 120, 34. 168, 34. [Ψελλοῦ] νά. Ρωσ. ιστ'. Ἰβήρ. 48. Ἰβήρ.
 β' 8. Παραβολ. 21. πβ. Ἄρ. 217. Κολ. 1302. 360. Συν. φ 66^v. Π 1495 || Χρη-
 στομ. 300. Ἄρ. 1519. Πολ. 2. ἀπὸ 64 πβ 28. Βάρνερ, λεχοῦσα. 361. Συν. φ 18.
 Π 334 || Βάρνερ, ἀρνί. Ἄρ. 1085. Πολ. 2 ἀρνιακὸ 1. (βλ. ἀρνί 10-15). 362. Συν. φ
 90. Π 2093. Κολ. 4945 || Ἄρ. 1538. Πολ. 4 γροθιὰ 3 (πβ. 1. 2. 6). πβ. Κολ. 5893.
 363. Ταυτ. 44, 4 (φ 116^v). Π || Ἄρ. 949. 364. Συν. φ 100. Π 2309 || Ἄρ. 1337.
 Χρηστομ. 300. 365. Ταυτ. 63, 2 (φ 118^v). Π || πβ. Κολ. 2034. 2032. 366. Συν.
 φ 94. Π 2187 || Βάρνερ, ψαλμὸς. Λαογρ. Γ' 208. Κολ. 2944. 267. Ταυτ. 101, 24
 (φ 138^v). Π 101, 22. || Βάρνερ, καρφί. Ἄρ. 1536. Πολ. 3. βάλω 11 (πβ. 12). 368.
 Συν. φ 105. Π 2421 || Ἄρ. 1388. Πολ. βία 1 369. Συν. φ 109. Π 2516. Κολ.
 5900. || Ἄρ. 1687. 370. Ταυτ. 77, 3 (φ 128). Π 78, 3. || Βεν. 29, 365. 371. Συν.
 φ 51. Π 1149 || Ἄρ. 1739. Βάρνερ, σκούφια. Κολ. 2827. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 277, 75.

372. Τὸ ψάρ' ἀπὸ τὸ κεφάλι του βρωμάει.
 373. Μὲ μιὰ τζεκουριά τὸ δέντρο δὲν κόφτεται.
 374. Ἄλλα 'ν' τὰ μάτια τοῦ λαγοῦ κι ἄλλα τῆς χουχλουβάγιας.
 375. Ὁ τζουκαλὰς ὅπου θέλει βάνει τὸ χερούτζι.
 376. Τὸν καβαλάρη μὴν τὸν λυπιέσαι πῶς κρέμονται τὰ ποδά-
 ρια του.
 377. Μὲ ζουρλὸν κουβέντιαζε καὶ κράτει καὶ λιθάρι.
 378. Κοῦκος ἀκαιρος τοῦ χρόνου μὴ λαλήση.
 379. Φίλοι νὰ εἴμεσθε καὶ τὰ πουγγιά μας νὰ μαλώνουν.
 380. Κάθε πρόβατο ἀπὸ τὸ κλιτζὶ του κρέμεται.
 381. Ἄσπρο εἶναι καὶ τὸ χιόνι.
 (φ 161) 382. Τὸ φτηνὸ τὸ κριάσι τὰ σκυλιὰ τὸ τρωῖν.
 383. Παστρικὴ καλὴ Θεδώρα τὸ τζαρούχι στὸ πινάκι.
 384. Προσκυνημένο κεφάλι ποτὲ δὲν κόφτεται.
 885. Ἐχ' ἀφέντης μας ἀφέντη.
 386. Πάγησαν καὶ τ' ἀβγά καὶ τὸ καλάθι.
 387. Ἐχω ράμματα γιὰ τὴ γούνα σου.
 388. Ἐγὼ τοῦ λέγω εἶμαι μουνούχος, κι αὐτὸς μοῦ λέγει πόσα
 παιδιὰ 'χεις.

373. τζεκουριά Β 379. ἢ ἄς μὴ μαλ:— add. T² 386. ...καὶ κάλαθοι paraphr. Συν.

372. Συν. φ 51. Π 1141 || Βάρνερ, ψάρι 6. Χρηστημ. 297. Ἄρ. 134. πβ. Λαογρ. ΣΤ' 35 (κεφάλι 3). ΙΑ' 147, 197. Κ' 134 (κεφάλι 3). 373. Συν. φ 68. Π 1554. πβ. Συν. φ 87: Πολλαῖσιν ὁ δρυὲς πληγαῖσι δαμάζεται. - Πρὸς τοὺς δυσσαλῶτους καὶ δυσκατεργάστους. ομ. Π || Ἄρ. 1735. πβ. Κολ. 3330. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 235. 374. Ταυτ. 36, 1 (φ 115V). Π || Βάρνερ, ἄλλος. Ἄρ. 26. Πολ. 1. ἄλλος 62. (πβ. 5. 35. 49-53. 61. 63. 64. 140). Κρητ. 292, 8. 375. Συν. φ 55. Π 1245 || Βάρνερ, τσουκαλὰς. Ἄρ. 1047. Κολ. 5594. βλ. Λαογρ. ΙΑ' 213, 48. Χρηστομ. 300. 376. Συν. φ 50. Π 1119 || Βάρνερ, καβαλάρης. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 279, 89-90. 377. Συν. φ 21. Π 414 || Ἄρ. 1740. Κολ. 3388. 378. Συν. φ 56V. Π 1281 || Ἄρ. 657. 379. Συν. φ 106. Π 2445 || Ἄρ. 766. πβ. Κολ. 5691. 5686. 380. Συν. φ 82V. Π 1915 || Ἄρ. 533. πβ: Λαογρ. ΙΖ' 493 (πόδι). Μπ. 176 (κ'λιτσι). Χρηστομ. 299. 381. Συν. φ 61. Π 1390 || Πολ. 2. ἄσπρος 10 (πβ. 9. 11-13. 15. 16). πβ. Βάρνερ, ἄσπρος. Ἄρ. 1530. 382. Συν. φ 99V. Π 2294 || Ἄρ. 1425. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 445, 35. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 453, 211. 383. Ταυτ. 68, 8 (φ 120V). Π || Ἄρ. 1078. Κολ. 4584. 384. Συν. φ 89. Π 2070 || Βάρνερ, κεφάλι. Ἄρ. 634. Λαογρ. Γ' 207. ΚΔ' 293, 214. πβ. Χρηστομ. 301. 385. Συν. φ 72V. Π 1661 || Ἄρ. 399. Πολ. 2. ἀφέντης 19 (πβ. 20-21). πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 570. 386. Ἀπίεσαν καὶ ὠὰ καὶ κᾶλαθοι... Συν. φ 16. Π 280 || Πολ. 2. αὐγὸ 65. βλ. 39. 47. πβ. Βάρνερ, αὐγὸ. 387. Συν. φ 105V. Π 2440 || Ἄρ. 414. 388. Συν. φ 32. Π 685 || Ἄρ. 1598. πβ. Κολ. 1708

389. Γειτόνισσα, πάει άντρας μου στὸ μύλο : νὰ παντρευτῶ, ἢ νὰ καρτερέσω ;
390. Ὁ κακὸς χρόνος περνάει, ἀμ' ὁ κακὸς γείτονας μένει πάντοτε.
391. Ὅλοι περνοῦν κι ἐγὼ διαβαίνω.
392. Ἐπαρε κεφάλι, βάρει τοῖχο.
393. Κουκί 'ταν κι ἔσκασε.
394. Σκοινὶ λουρί.
395. Τί ἔδωκ' ὁ Θεὸς καὶ τί νὰ πάρ' ὁ Χάρος.
396. Τὸ πρόβατο ὁποῦ χωρίζεται ἀπὸ τὸ κοπάδι τὸ τρώγει ὁ λύκος.
397. Ἐμαθε καὶ γένηται, τώρα δὲν ξεγένηται.
398. Ἄν βρέξη, λάσπη γένηται.
399. Μῦθος ψεματινὸς δὲν εἶναι.
400. Πιάσε τὸ φόρτωμα κι ἔπαρ' τὸ κουμέρκι.
401. Ἡ φτώχεια τέχνες ἐργάζεται.
402. Τὸν ἅγιο πού δὲ σὲ βοηθάει, τί τὸν προσκυνᾷς.
403. Ὅποιος τοῦ βαρεῖ, ἄς ξεφορτώση.
404. Τὸ ψωμὶ πού μὲ χορταίνει ἀγνάντια τὸ γνωρίζω.
405. Καθάρια κουλούρα.
406. Εὐκαιρο μαντρὶ γεμάτο λύκος.
- (φ 161^v) 407. Ἐμεῖς ψωμὶ δὲν ἔχομεν κι οἱ σκύλοι πίτες σέρνουν.
408. Ὅσο κάθεται ὁ καλόγερος μόνε μαλλὶ μαζώνει.

391. om. B 396. τρώγ' B 400. πιάσαι T : πιάσ' BR καὶ πάρ' BR κουρμέκι R
401. ἐφτώχεια BR : ἐπτώχεια T 402. δὲν R σὲ om. B 407. ἔχομε BR

389. Συν. φ 25. Π 507 || Ἄρ. 1063. Κολ. 1201. 390. Συν. φ 52^v. Π 1186 || Ἄρ. 854. Πολ. 3. γείτονας 45. (πβ. 21α. 34. 37. 38. 44. 64). Λαογρ. Ε' 557, 35. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 572. ΙΘ' 452, 109. 391. Συν. φ 83^v. Π 1928 || Ἄρ. 1775. βλ. Πολ. 4. διαβαίνω 4. 392. Ταυτ. 74, 4 (φ 125). Π 75, 30 || Ἄρ. 358. 393. Συν. φ 58^v. Π 1324 || Ἄρ. 1722. 394. Ταυτ. 72, 21 (φ 124). Π 73, 5 || Ἄρ. 1887. 395. Ταυτ. 97, 15 (φ 134^v). Π || Ἄρ. 1290. 396. Συν. φ 88^v. Π 2058. Κολ. 4909 || βλ. Βάρνερ, πρόβατο. Ἄρ. 1379. πβ. Κολ. 4910. 397. Συν. φ 32. Π 686 || Ἄρ. 1610. Πολ. 3. γίνομαι 14. (βλ. 22). πβ. Κολ. 5355. 398. Ἐτεὸς ἰλὸν τελεί.— Ἐπὶ τῶν κατὰ λόγον ἐπομένων. Συν. φ 104 : om. Π || Ἄρ. 1816. 399. Ταυτ. 83, 12 (φ 131). Π 83, 6 || πβ. Κολ. 3901. Κρητ. 314, 199. 400. Συν. φ 59^v. Π 1358 || 401. Συν. φ 84^v. Π 1964. πβ. Κολ. 4622. || Ἄρ. 461. 402. Συν. φ 4^v. Π 15 || βλ. Ἄρ. 1916. Πολ. 1. ἅγιος 4. Κολ. 40. πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 448. 403. Συν. φ 72. Π 1654 || Ἄρ. 959. 404. Συν. φ 109^v. Π 2533 || Ἄρ. 1937. 405. Συν. φ 85^v. Π 1990 || 406. Συν. φ 63^v. Π 1462 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 25. Ἄρ. 385. Πολ. 1. ἄδειος 4. Κολ. 2089 (πβ. 2037). 407. Συν. φ 45^v. Π 1029 || βλ. Ἄρ. 342. πβ. Ἰβήρ. β' 1. Χρηστομ. 297. Κολ. 1885. 408. || Βάρνερ, καλόγερος 2. Ἄρ. 1806. Πολ. 1. ἀδειανὸς 2-7. ἀργῶ 13.

409. Κάλλια λόγια στὸ χωράφι, πέρι μαλλὶ στ' ἄλωνι.
 410. Δουλεμένο, ζηλεμένο.
 411. Μηδὲ τὸ κριάσι νὰ καῖ, μηδὲ τὸ σουβλί.
 412. Τὸ κρυφὸ μακραίνει, μὰ στὸ φανερό ἐβγαίνει.
 413. Τὸ πολὺ τὸ φαγὶ ἐγκώνει καὶ τὸ λίγο θεραπεύει.
 414. "Όλα τὰ στραβὰ τὰ καρβέλια ἢ νύφη τὰ κάνει.
 415. Καὶ σὺ κακὸ χειρόβολο κι ἐγὼ κακὸ δεμάτι.
 416. Οἱ πολλοὶ θέλουν πολλὰ κι ὁ μοναχὸς ἀπ' ὅλα.
 417. Γαμπρὸς υἱὸς δὲ γένεται, οὐδὲ ἡ νύφη θυγατέρα.
 418. "Όπού μ' ἀγαπάει μὲ κάνει καὶ κλαίγω, κι ὅπου μὲ μισάει
 μὲ κάνει καὶ γελῶ.
 419. "Ό Μανώλης μὲ τὰ λόγια κτίζ' ἀνώγια καὶ κατώγια.
 420. Πρὸς τὸν γκιόνη μπούμπα.
 421. "Ό ὄκνια παιδιὰ δὲν κάνει, κι ἄντα κάμη δὲν προκόβουν.
 422. Ντούσκοιο μου, πουρνάρι μου, ἀσφάκα μου, τζελεπή μου.
 423. Θεωρία ἐπισκόπου καὶ καρδιά μυλωνᾶ.
 424. "Έπαψαν ὅλα τὰ λόγια, πόκρεναν ψηλὰ στ' ἀνώγια.
 425. Νὰ καὶ δό' μου, χαρὲς μεγάλες.

409. περί Τ μαλλί Τ : μαλλί R μάλωμα Β. (μαλλί=μαλλιοτράβηγμα, μάλωμα) 414. στραβιά R 417. οὐδ' ἢ R νύμφη Β 418. καὶ 2 οπ. Τ 420. τὸ- μπούκα R 421. κάμη TR : κάνει Β προκόπτουν Β 422. ντούσκοιο R : ντούσκοιο Β ἀσφάλια ex ἀσφάκα Τ ut vid. 424. ἔπαυσαν Τ 'πὸ 'κρεναν BR : πρόκρεναν Τ

409. *Κάλλιον λόγους ἐν ἀγρῷ ἢ μᾶχην ἐν ἄλωνι...* Συν. φ 53. Π 1194 || πβ. Βάρνερ, κάλλιον. 'Αρ. 584. Παρν. 229. Χρηστομ. 297. Λαογρ. ΙΒ' 126. ΚΔ' 283, 132. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 573. 410. Συν. φ 32V. Π 703. || 'Αρ. 277. Πολ. 4. δουλεύω 8. (πβ. 50α. 53. 55). 411. Συν. φ 66V. Π 1518 || 'Αρ. 1055. Κολ. 3495. 412. Συν. φ 100. Π 2310 || Λαογρ. ΙΑ' 215, 77. 'Αρ. 1913. Κολ. 3060. 413. Συν. φ 24V. Π 490 || 'Αρ. 1369. πβ. Κολ. 4807. Βάρνερ, φαγί. 414. Συν. φ 83. Π 1925 || 'Αρ. 871. Βάρνερ, νύφη 3. Λαογρ. ΚΔ' 288, 169. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 452, 112. 415. *Σὺ μὲν κακὰ δράγματα, ὁ δὲ κακὰς ἀμάλλας.*— 'Επὶ τῶν μηδὲν τελεσφορούντων : Συν. φ 94. Π 2180 || Βάρνερ, χειρόβολον. 'Αρ. 550. Κολ. 2536. Μπ. 430 (χειρόβολον). 'Ηπ. 'Εστία ΙΖ' 39. 416. Συν. φ 73V. Π 1692. || 'Αρ. 842. Κολ. 789. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 286, 158. 417. Συν. φ 25. Π 502 || 'Αρ. 194. Πολ. 3. γαμπρὸς 13. (πβ. 11. 12. 17α. 34). Λαογρ. ΚΔ' 273, 38. (πβ. 447, 14). πβ. Κολ. 1188. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 62, 21. 418. Συν. φ 82. Π 1894 || Πολ. 1. ἀγαπῶ 53-ἀγάπη 3. Κολ. 4071. 419. Συν. φ 14V. Π 250 || Λαογρ. ΙΑ' 213, 54. Κ' 124 (ἀνώγια). 'Αρ. 901. πβ. Λαογρ. Γ' 210 (λόγια 4). Π' 294. Κολ. 3249. 420. || 'Αρ. 1857. Πολ. 3. γκιώνης 1. 421. Συν. φ 74. Π 1706. || βλ. Βάρνερ, ὄκνια 1. 422. || βλ. 'Ηπ. 'Εστία ΙΖ' 43 λ. ἀσφάκα.— ΙΗ' 232 λ. Δοῦσκο.— ΙΘ' 722 λ. Ντούσκοιο. 423. Συν. φ 32. Π 687 || 'Αρ. 1694. Λαογρ. Γ' 205. Κολ. 2409. πβ. Χρηστομ. 299. 424. || 'Αρ. 1621. 425. Συν. φ 59V. Π 1356 || 'Αρ. 769. Πολ. 4. δίνω 76 (πβ. 27). Κολ. 3641.

426. Φοβέρισε τὸν κῶλο σου, μὴ χέση τὸ βρακί σου.
 427. Τῆς νύχτας τὴ δουλειά τὴ γλέπ' ἡ μέρα καὶ γελαίει.
 428. Τὰ πολλὰ τιμοῦν τὸν ἄντρα καὶ τὰ λίγα τὴ γυναίκα.
 429. 'Ἐδιάβ' ἡ σκύλα τὸ λαγῶ.
 430. Μέ ξένο κόλυβο μακαρίζει τὸν πατέρα του.
 431. Σὲ δυὸ κουμπάρε τὴν ἐλιά.
 (φ 162^v) 432. Θέλοντας ὁ νοικοκύρης καὶ μὴ θέλοντας ὁ ζωγράφος, βάστα
 καὶ σύ, Χριστέ, κόκκινα ποδήματα.
 433. 'Ανάμεσα στὸ νύχι καὶ στὸ κριάσι τίποτε δὲ χωρεῖ.
 434. Ξένο ψωμί, δικά του δόντια.
 435. Τοῦ φρονίμου χάραζε καὶ τοῦ βλάχου σιούριζε.
 436. "Ὅσο πρέπει νὰ στρίζουν τὰ θεμέλια, στρίζουν τὰ κεραμίδια.
 437. Τρέχουν οἱ νιὲς μέ τὰ σακκιά κι οἱ γριὲς μέ τὰ σακκούλια.
 438. Τὸ παιδί ἄ δὲν κλάψη, δὲν τοῦ δίνουν τὸ βυζί.
 439. Σὲ παλιὸ κάστρο καινούργια νομὴ μὴν κάνεις.
 440. Βοή λαοῦ ὀργή Κυρίου.
 441. Δανείσου καλοζώιζε καὶ τζιβουρίσου δῶσε.
 442. Ξένον φυλᾶς, λύκον φυλᾶς.
 443. Καινούργιο μου κόσκινο, καὶ ποῦ νὰ σὲ κρεμάσω.
 444. Κάνει τοῦ πουλαριοῦ τὴ σιράτα.

426. φοβέριζε R χέσης T sed ἀποπατήση in paraphrasi 427. δουλειά B 428. ἄντρα BR: ἄνδρα T 431. φάγε ἰλιές κουμπάρι καλὸ ἦν καὶ τὸ χαβιάρει add. T² in marg. inf. ('Αρ. 660) 433. τίποτας R 438. ἄ δὲν TB: ἄν δὲν R (cf. 53) 441. τζιβουρίζου B 444. πουλαριοῦ R

426. Συν. φ 15^v. Π 275. || 'Αρ. 1463. πβ. Λαογρ. ΣΤ' 42, 5. 427. Συν. φ 71. Π 1628 || βλ. Παρν. 258. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 446, 53. 'Ηπ. 'Ἐστία ΙΘ' 454, 221. 428. Συν. φ 13. Π 205 || 'Αρ. 1273. 429. Ταυτ. 43, 7 (φ 110^v). Π || 'Αρ. 468. Πολ. 4. διαβαίνω 3. 430. Συν. φ 69. Π 1570 || Βάρνερ, κόλλυβα. 'Αρ. 724. Λαογρ. ΣΤ' 69. ΙΑ' 138, 70. πβ. Κολ. 3818. 431. Συν. φ 89. Π 2067 || 'Αρ. 1868. 432. || βλ. Λαογρ. Γ' 205 (θῆλω 2). ΚΔ' 449, 58. 'Ηπ. 'Ἐστία ΙΗ' 571. 433. Συν. φ 66. Π 1503 || 'Αρ. 1500. 434. Ταυτ. 80, 9 (φ 130). Π 81, 8 || 'Αρ. 1752. 'Ηπ. 'Ἐστία ΙΘ' 79 (4). Κολ. 3832. 435. Συν. φ 103^v. Π 2386 || πβ: Βάρνερ, φρόνιμος 4. 4α. 'Αρ. 1422. Κολ. 5743. Κρητ. 313, 186. 436. || (πβ. παρ. 532). 'Αρ. 1512 (πβ. 91). 437. Συν. φ 48. Π 1077 || 'Αρ. 1940. 438. Συν. φ 82^v. Π 1904 || 'Αρ. 1365. Βάρνερ, παιδί 1. Λαογρ. ΙΖ' 478 (χλαίω). 439. Συν. 18^v. Π 356 || 'Αρ. 1870. πβ. Κολ. 5083. 440. Συν. φ 57^v. Π 1309 || 'Αρ. 1950. πβ. Κολ. 5790 441. Συν. φ 27^v. Π 570 || Πολ. 4. δανείζομαι 2. (πβ. 11. 14-16). πβ. 'Αρ. 226. Κολ. 1426, 1432. 442. Ταυτ. 46, 9 (φ 117). Π || πβ. 'Αρ. 797. 443. Συν. φ 57 Π 1300 || Κολ. 2524. πβ. 'Αρ. 553. Χρηστομ. 299. Λαογρ. Γ' 205. ΚΔ' 450, 80. 444. Συν. (2114) φ 90^v: Πώλου ὁδὸν τελεῖ.— 'Ἐπὶ τῶν μίτην πορευομένων: om. Π ||.

445. Τέτοια λόγια μοῦ λές, τέτοια καρδιά μοῦ κάνεις.
 446. Ξένος πόνος ξάδερμα.
 447. Τὸ ζωντῶβολο τὸ μεσιακὸ τὸ τρώγει ὁ λύκος.
 448. Ποῦ δὲ γελάει τὸ ταχύ, οὐδὲ τὸ μεσημέρι.
 449. Ἄιλιά ποῦ τοῦ κόπη κοντό τὸ πουκάμισο.
 450. Καλότυχος π' ἀπόμεινε καὶ αἰλιά ποῦ παραπάρθη.
 451. Διὰ τὸν πόνον τοῦ βοϊδιοῦ γλύφ' ὁ λύκος τὸ ζυγό.
 452. Σὰν ἀστραπή τὸ χέρι σου στοῦ φίλου τὸ δισάκκι.
 453. Ζακόνι τὸ 'χουν τὰ βουνὰ νὰ βρέχουν, νὰ χιονίζουν.
 454. Ἄλλος σπέρνει καὶ ἄλλοι θερίζουν.
 455. Ἐπὶ τὸ φοῦρνο κι ἂν ἐβγῶ, πλιά στὸ φοῦρν' νὰ μὴν ἐμπῶ.
 (φ 162^v) 456. Ἐπὶ τί φορῶ, κλέφτην δὲ φοβοῦμαι.
 457. Στους γύφτους γιὰ προζύμι.
 458. Σήκω, λύκε, νὰ φᾶς τὸν ἀφέντη σου.
 459. Κλοτζιά τῆς προβατίνας, χαρὰ τοῦ λύκου.
 460. Τοῦ Χάρου νερὸ κουβαλεῖ.
 461. Ὁ Χάρος σὲ παρακαλεῖ καὶ σὺ μόν' καμαρώνεις.
 462. Οὐδὲ ἀγίου κερί οὐδὲ παιδιοῦ κουλούρα.
 463. Ἡ ἀρρώστια ἐμπαίνει μὲ τὸ σακκί κι ἐβγαίνει μὲ τὸ βελόνι.

447. τρώγ' BR proverbium 190. scripsit B post 447. 451. Διά T: Γιά BR. *διὰ τὴν καρδίαν τοῦ βασιλικοῦ πίνει ἡ γλάστρα τὸ νερὸ* add. T² in marg. 453. τρέχουν B 458. σύκω TB: σύκου R 462. οὐδ' ἀγίου BR

445. Συν. φ 54^v. Π 1230 || Ἄρ. 1896. 446. Συν. φ 72^v. Π 1667 || Ἄρ. 798. πβ: Βάρνερ, πόνος 1. Ρωσ. ο'. Παρν. 249. Κολ. 3828, 3815, 3816. 447. Συν. φ 75. Π 1729 || πβ: Πολ. 2. ἀντάμικος 1-4. Κολ. 3553. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 576.—ΙΘ' 454, 214. 448. Ταυτ. 98, 43 (φ 136). Π 99, 5 || Ἄρ. 1847. Πολ. 3. γελῶ 55 (πβ. 2. 28. 60. 63.—τ. 2. αὐγῆ 3). Κολ. 4005. 449. Ταυτ. 98, 40 (φ 136). Π 99, 4 || Ἄρ. 1499. 450. || Ἄρ. 1710. 451. Συν. φ 97. Π 2241. || Λαογρ. ΙΑ' 211, 16 (πβ. ΚΔ' 279, 92). Ἄρ. 210. πβ. Πολ. 1. ἀγάπη 10. 11.—τ. 2. ἀφορμῆ 8.—τ. 3. βασιλικὸς 4. Βάρνερ, ἀγάπη 1. 2. Κολ. 1286. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 575. 452. Συν. φ 29^v. Π 626 || Κολ. 5015. πβ. Ἄρ. 1859. 453. Ταυτ. 67, 12 (φ 120). Π || Ἄρ. 1644. 454. Ταυτ. 80, 7 (φ 130) Π 81, 6 || Πολ. 1. ἄλλος 123 (πβ. 89. 111. 121. 124). πβ. Βάρνερ, ἄλλος 10. 455. Ταυτ. 102, 3 (φ 138). Π 103, 3 || Ἄρ. 1521. 456. Ταυτ. 97, 8 (φ 134^v). Π || Ἄρ. 124. πβ. Βάρνερ, φορῶ 1. πβ. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 450. 457. Συν. φ 44^v. Π 997 || Πολ. 4. γύφτος 22 (πβ. 3-4. 15β. 16. 21. 30). πβ: Ἄρ. 1208. Κολ. 2292. 458. Ταυτ. 46, 13 (φ 117). Π || Πολ. 2. ἀφέντης 30α. 459. Συν. φ 73^v. Π 1696 || Ἄρ. 649. πβ: Βάρνερ, προβατίνα 1. Πολ. 2. ἀρνί 7. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 574. 460. Ταυτ. 59, 3 (φ 118^v). Π || Ἄρ. 791. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 574 (κουβαλάει...). 461. Ταυτ. 59, 4 (φ 118^v). Π || Ἄρ. 1827. Παρν. 94. 462. Συν. φ 67^v. Π 1542 || πβ. Ἄρ. 740. Λαογρ. ΚΔ' 444, 16. Κρητ. 291. 1. 463. Συν. φ 33^v. Π 721 || Ἄρ. 1649. Πολ. 2. ἀρρώστια 6 (πβ. 2-5). πβ. Λαογρ. ΚΔ' 282, 124. Ἠπ. Ἐστία ΙΘ' 451, 88.

464. Ἐπαθε τοῦ λιναριοῦ τὰ πάθη.
 465. Τ' ἀκριβοῦ ἡ μάνα στὸ παζάρι πουλιέται.
 466. Ἐκαμε κι ἡ κακὴ χώρα σιτάρι.
 467. Ἐμεῖς τὰ ξένα δέρομε κι οἱ ξένοι τὰ δικὰ μας.
 468. Ὅπου θέλει κάνει γάμο, κι ὅπου θέλει γιαννιτζούργια.
 469. Κι ὅπου ἔχε τὰ πολλά ἔκλαιε κι ὅπου ἔχε καὶ τὰ λίγα.
 470. Θρέψε λύκο τὸ χειμῶνα, νὰ σὲ φάη τὸ καλοκαίρι.
 471. Ἐγγίξε τὸ μαχαίρι στὸ κόκαλο.
 472. Τόσο, γριά, μὲ τὸ βρεμένο, σὰν καὶ μὲ τὸ μουσκεμένο.
 473. Γριά δὲν εἶχε διάβολο, κι ἀγόρασε γουρούνι.
 474. Εἶναι καὶ μαῦρα γέλια κι ἄσπρα.
 475. Δὲν ἔχει στὸν ἥλιο μοῖρα.
 476. Ἐσὺ κάθεται κι ἡ τύχη σου δουλεύει.
 477. Ὅσ' ὀμπρὸς ἀνάποδα.
 478. Τὰ λόγια σου μ' ἐχόρτασαν καὶ τὸ ψωμί σου φά' το.
 479. Εἰς πολλοὺς σακκὶ μὴ λύσης κι ἂν τὸ λύσης, μὴν τὸ δέσης.
 480. Τὸ ζουρλὸ καὶ τὸ χωριάτη ξένοι πόνου τὸν γεράζου.
 (φ 163) 481. Ἀντὰ ἤθελα δὲν ἤθελες· τώρα θέλεις, δὲ θέλω.
 482. Τὸ βουβάλι κι ἂν γεράση, πάλιν εἰς τιμὴ βοῖδιοῦ ἔναι.

464. λιναριοῦ TR 469. τ' ὀλίγα R 472. γρηγιά R με² om. B. post 473 B proverbium adhibet: Τὸν ξένον εἰς τὸ σπῆτι σου γιὰ μάρτυρα τὸν ἔχεις: (=Βάρνερ, ξένος 1. Ἄρ. 1919) 479. εἰς T: Σὲ BR μὴν τὸ BR: μὴ τὸ T 481. δὲ θέλω BR: δὲν θ. T 482. πάλιν T: πάλαι (=πάλε) BR

464. Ταυτ. 98, 9 (φ 135): Δίνου πάθη ἔσχε. (Ἐπὶ πολυπαθῶν): om. Π. || Ἄρ 356. πβ. Κολ. 3142. Μπ. 217 (λινάρ'). 465. Συν. φ 105^v. Π 2436 || Παρν. 314. Πολ. 1. ἀκριβὸς 26. πβ. Ἄρ. 1926. 466. Συν. φ 43. Π 965 || Ἄρ. 313. Κολ. 1812. 467. Συν. φ 45^v. Π 1020 (;) || Ἄρ. 1613. 468. Συν. (1844) φ 79^v: Οἱ θέλει γαμήλια, οἱ δὲ τελεῖ γενέσια.— Ἐπὶ τῶν ὁ θέλουσι ποιούντων δι' ἐξουσίαν: om. Π || Πολ. 3. γάμος 56. πβ. Ἄρ. 1789 (ἔποις...ἔποιος). 469. Συν. φ 52. Π 1168 || Βάρνερ, τραγουδῶ 2. 470. Ταυτ. 46, 3 (φ 117). Π || Λαογρ. ΙΑ' 212, 35. Ε' 555, 19. Ἄρ. 508. πβ. Κολ. 2414. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 455, 236. 471. Ταυτ. 98, 24 (φ 135^v). Π 98, 23 || Χρηστομ. 298. Ἄρ. 1591. 472. Συν. φ 101 Π 2335: Τοσοῦτον, γ ρ α ὄ, τῶ βεβροεμένω, ὅσον καὶ τῶ βεβαμμένω. Ἐπὶ τῶν ἀδιαφόρων. || Ἄρ. 1386. Πολ. 3. βρέχω 57. 473. Συν. φ 26^v. Π 545 || Ἄρ. 427. Βάρνερ, γραῖα 5. Πολ. 4. γουρούνι 12 (πβ. 9, 11) Λαογρ. Ε' 555, 17. 474. Συν. φ 33. Π 715 || (βλ. παροιμ. 667). Ἄρ. 1604. Πολ. 3. γέλιο 7 (βλ. 2α. 8). Λαογρ. ΚΔ' 273, 40. 475. Ταυτ. 97, 7 (φ 134^v). Π || Βεν. 55, 52. 476. Ταυτ. 81, 1 (φ 130) Π || Ἄρ. 1633. 477. || πβ. παρ. 206. Βεν. 230, 783. 478. Συν. φ 57. Π 1295 || Ἄρ. 876. 479. Συν. φ 38. Π 838 || Ἄρ. 296. πβ. Βάρνερ, πουγκὶ 1. 480. Συν. φ 70. Π 1598 || Λαογρ. ΙΑ' 215, 74. Ἄρ. 1358. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 454, 204. 481. Συν. φ 47^v. Π 1070 || πβ. Μ. Λιουδάκη, Μαντινάδες, σ. 233, ἀρ. 133. 482. Ταυτ. 31, 1 (φ 115). Π || Πολ. 3. γερνώ 34 (πβ. 35). πβ: Βάρνερ, βουβάλι 2. Ἄρ. 1305. Κολ. 1110, 1111.

483. Ὁ λύκος ἄντα νὰ γεράση, γένηται μασκαράς τῶν σκυλιῶν.
 484. Τὸ καλὸ μολογημένο, τὸ κακὸ μολογημένο.
 485. Τὸ αἷμα νερὸ δὲ γένηται.
 486. Ἄντα τὸ ἕχες τὸ κυνήγι, ἄς τὸ κράτειες μὴ σοῦ φύγη.
 487. Ὅχι, νύφη, καθὼς ἤξερες, ἀλλὰ καθὼς ηὔρες.
 488. Τίς ρωτᾶει τὴν φατουμά, πότ' εἶναι τὸ μπαῖράμι.
 489. Ὅσο νὰ ξεστολισθῆ ἡ νύφη, τοῦ γαμπροῦ τὰ βῆκαν.
 490. Δύ' ἄσκιὰ ἴναι κι ὅποιο σπάση.
 491. Μ' ἐπότισε τ' ἀφράτο μὲ τὸ μπρίκι.
 492. Ν' ἀναστενάξης νὰ δειπνᾷς, νὰ κλαῖς νὰ γιοματίξης.
 493. Ἀπὸ μακριά, βλάχε, τὴν ταγή.
 494. Χάιδι ἀνάλατα κουκιὰ βρασμένα.
 495. Κάθε τόπος καὶ ζακόνι.
 496. Κι ἐκεῖνος τῆς πομπῆς κι αὐτὸς τῆς γάνας.
 497. Πικρᾶς ἐλιᾶς φαρμάκι.
 498. Ὅποχει ζένον, ἔχει ἀφέντη.
 499. Σὰ στρογγυλότερα τὰ λόγια σου.
 500. Καταφρονημένο μου παιδί, καλέ μου νοικοκύρη.
 501. Μὲ τὴν ἀράδα ἔρχεται τὸ καυκί.
 502. Προσκύνα, γαμπρέ. — Δόξα σοι ὁ Θεός.

483. γίνεται R 487. νύμφη B ἤξερες R 489. νύμφη B 494. χάιδ' B βρασμένα
 Trg (cf. paraphrasin): βρεμένα BRT cor. 498. ἔχ' ἀφ. B

483. Συν. φ 62^v. Π 1439 || Πολ. 3. γερνῶ 22 (πβ. 2. 3α. 5. 6. 9. 19-21. 23α. 29. 31. 33.) πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 79 ("Οντας γεράζ'..."). 484. Συν. (2311) φ 100: Τὸ καλὸν κεκηρυγμένον, τὸ κακὸν πεφημισμένον.— Ὅτι πᾶν τὸ γινόμενον ἀνάγκη ἀκουσθῆναι. om. Π || Ἄρ. 1910. 485. Συν. φ 7. Π 73 || Ἄρ. 1299. Πολ. 1. αἷμα 12. (πβ. 11. 13-18). πβ. Κολ. 148. 486. πβ. Συν. φ 76^v. Π 1767 || πβ. Ἄρ. 1815. 487. Συν. φ 71. Π 1629 || πβ. Ἄρ. 164. Λαογρ. ΚΔ' 453, 158. Κολ. 4442. 488. || πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 82 (Ποῖδς ρωτᾶει...). 489. Συν. φ 43^v. Π 980 || Ἄρ. 998. Πολ. 3. γαμπρός 48 πβ. 47α-β. Βάρνερ, νύφη 4. 490. Συν. φ 31. Π 665 || Πολ. 4. δὺο 12 (πβ. 9α). Ἄρ. 1578. Λαογρ. ΚΔ' 451. 99. 492. Συν. φ 93. Π 2162 || Πολ. 2 ἀναστενάζω 1. 493. Συν. φ 63^v. Π 1459 || Βεν. 24, 317 494. Συν. φ φ 56^v. Π 1282: Κολακειᾶ ἀναλτοι, κύαμοι ἐψημένοι... || Ἄρ. 1466. 495. Ταυτ. 50, 1. Π || Βάρνερ, τόπος 2. Ἄρ. 536. πβ. Λαογρ. Γ' 226 (χώρα), ΚΔ' 295, 235. Κολ. 2497. Ἡπ. Ἐστία ΙΗ' 452 (ζακόνι). 496. Ταυτ. 69, 15. Π 70, 24 || Ἄρ. 635. πβ. Κολ. 2882. 497. Ταυτ. 67, 25. Π || 498. Ταυτ. 46, 8 (φ 117). Π || Ἄρ. 797. 499. Ταυτ. 72, 13 (φ 124). Π 73, 22 || Ἄρ. 1881. 500. Συν. φ 15^v. Π 277 || 501. Συν. φ 54^v. Π 1229 || Ἄρ. 1334. Πολ. 2 ἀράδα 6 (πβ. 10. 11). πβ. Ἡπ. Ἐστία ΙΘ' 82 (περγελασμένο...). 502. || Ἄρ. 1858.

503. Νὰ κόψη καὶ ν' ἀνασκυρήση.
 504. Εἴχαμε τὸ σκύλο καὶ βόηθαι τοῦ λύκου.
 505. Οὐδὲ καλὸ κάμης, οὐδὲ κακὸ ἀκούσης.
 (φ 163^v) 506. Σπίτια σπίτια καίονται καὶ σπίτια δὲν τὸ νιάθουν.
 507. Ὁ κόσμος ἐχιονίζονταν κι ἡ γριά ξεροχτενίζονταν.
 508. Ὅπου βρίσκει, χαίρεται, κι ὅπου γνωρίζει, παίρει.
 509. Καλότυχος, καλόημερος, καλοῦ καιροῦ γραμμένος.
 510. Κουμπάρε, ἤθελα νὰ σοῦ εἰπῶ φάγε, καὶ τηρῶ τὰ χέρου σου
 ποὺ δὲν ἀδειάζουν.
 511. Ὅπου ζήση, ἄς ζώνεται.
 512. Ὁ φτωχὸς κἀν' ὅσα μπορεῖ, κι ὁ πλούσιος ὅσα θέλει.
 513. Κι οἱ φίλ' ἐχθροὶ μοῦ γίνηκαν, κι οἱ ἐδικοί μου ξένοι.
 514. Φίλε μου στὴν ἀνάγκη μου, κι ἐχθρέ μου στὴ χαρὰ μου.
 515. Ὅπου ρωτάει, δὲν ἀλησμονάει.
 516. Ὁ ζουρλὸς μὴ νὰ βαστάη κουδοῦνι;
 517. Τὰ νερά κοιμοῦνται, κι οἱ ἐχθροὶ δὲν κοιμοῦνται.
 518. Ἔλα, πάππου, νὰ σοῦ δείξω τὰ γονικά σου.
 519. Εἶδες Τοῦρκον; ἄσπρα θέλει. εἶδες κι ἄλλον; κι ἄλλα θέλει.
 520. Ὁ,τι ἔβρεξε κατῆβηκε.

506. καίονται BR 508. ὅπου TB: ὅπου R πέρει T: πέρνει BR 509. om. BR
 512. πτωχὸς T 513. φίλοι - ἐγίνηκαν B 516. om. BR 517. ἐχθροὶ T: ἐχτροὶ B:
 ὄχτροι R 519. Τοῦρκο B

503. Συν. (309) φ 17: Ἀποτεμεῖν καὶ ἀποκοῦσαι. — Ἐπὶ τῶν τιμ καταρωμένων τοῦ ἀποθανεῖν. Ἦτοι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἀποκοῦσαι τοῦ ζῆν. Ὁμοία τῇ Στεναγμῶ δειπνεῖν (καὶ κλαυθμῶ ἀριστᾶν) (βλ. παρ. 493): om. Π ||. **504.** Ταυτ. 46, 1 (φ 117). Π || Λαογρ. IA' 211, 18. Ἄρ. 309. Krumb. 105, 74. 125, 88. 207, 88. πβ. Ἰβήρ. 17. Κολ. 1803.
505. Ταυτ. 46, 10 (φ 117). Π || **506.** Συν. φ 73^v. Π 1687 || Ἄρ. 1876. **507.** Συν. φ 57^v. Π 1304 || Λαογρ. IA' 213, 49. Ἄρ. 1771. Krumb. 86, 37. 121, 37. 171, 37. πβ. [Ψελλοῦ] νζ'. Ρωσ. ιθ' Ἰβήρ. 13. Βάρνερ, γραῖα 12. Κολ. 2970, 2967. Πολ. 3. γῆ 8. **508.** Συν. φ 72^v. Π 1673 || Ἄρ. 1796. Πολ. 3. βρίσκω 111. πβ. 51.
509. Συν. (829) φ 37: Ἐν δλίω δλβια πάντα. Ἐπὶ τῶν ἐπαγγελλομένων σοφῶν ἢ πλουσίων καὶ ὄντων ἀληθῶς: om. Π. **510.** Συν. φ 32^v. Π 700 || **511.** Συν. φ 44. Π 992 || Ἄρ. 1788. πβ. Κολ. 2207. Βάρνερ, μεταζώνω 1. **512.** Συν. φ 90. Π 2087 || Ἄρ. 1795. **513.** Ταυτ. 45, 2 (φ 117). Π || Ἄρ. 1720. **514.** Συν. φ 106. Π 2450 || Βάρνερ, φίλος 9. Ἄρ. 1461. Λαογρ. II' 299 (φίλος). IZ' 499 (φίλος 3). Κολ. 5684.
515. Συν. φ 72^v. Π 1672 || Ἄρ. 939= 1790. **516.** Συν. φ 21. Π 415 || πβ. παρ. 297.— Ἄρ. 831. Κολ. 5540 (πβ. 2230). **517.** Συν. φ 100. Π 2313 || Ἄρ. 1891. πβ. Κολ. 3724. **518.** Συν. φ 35. Π 773 || Ἄρ. 1609. Πολ. 4. δείχνω 14 (πβ. 10-19). πβ. τ.—3. βλέπω 54. Βάρνερ, παπποῦς 1. Λαογρ. ΚΔ' 275, 54. **519.** Ταυτ. 77, 1 (φ 128). Π 78, 1 || Ἄρ. 1414. Βάρνερ, Τοῦρκος 2. **520.** Συν. φ 76^v. Π 1770 || Πολ. 3. βρέχω 41. (πβ. 39. 42). Παρν. 419.

521. Τί ξέρ' ὁ βλάχος τί 'ναι τὸ σβουγκάτο.
 522. Μὲ ποταπὸ σκοινὶ δὲν κρεμιέται.
 523. Ἄγουρα δαμάσκηνα, πικρὲς ἐλιές.
 524. Σὰν ὁ ζουρλὸς τὸ τύμπανο.
 525. Ἕμκοθαν κι ἐμεῖς μαργέλοι, ἔσκοσουν κι ἡ ἀφεντιά μας.
 526. Μ...ίτζα σου καὶ γάνα σου, κι ἐξήντα δι' ἀστοχιά σου.
 527. Ὅπου ντρέπεται, πολλὰ καλὰ στερεύεται.
 528. Τὴν ἐρημιά, τὴν ἀποριά καὶ τὸ βαρὺ χαλάζι. '
 529. Ἐχθρὸν καὶ φθονερὸν τὸ μάτι τῶν γειτόνων.
 (φ 164) 530. Ὁ Θεὸς ἀργεῖ, ἀμὴ δὲν ἀλησμονάει.
 531. Ὁ Χάρος μπασιδία ἔχει, ἀμὴ βγαλσιδία δὲν ἔχει.
 532. Ὅσον πρέπει νὰ στρίξει ὁ ζυγός, στρίξει τ' ἀμάξι.
 533. Κάθε δίκιο δὲ βαρεῖ, καὶ ἄδικο δὲν πρέπει.
 534. Ἡθέλησε ν' ἀγιάση καὶ ξεπάγιασε.
 535. Μ' εὐγενικὸν κουβέντιαζε καὶ ξόδιαζε τὸ βιό σου.
 536. Χίλιοι ἀνθρώποι, χίλια λόγια, καὶ ὄχ τὰ χίλια κὰν κανένα.
 537. Ἐέρ' ὁ Θεὸς τί δέντρα μαραίνει.
 538. Τὰ κερνώς χάνεις τα, καὶ τὰ χρωστῶς πλερώνεις.
 539. Τὸ νερὸ ἂν σταθῆ εἰς ἕναν τόπον πολὺν καιρὸν, βρομάει.
 540. Ἄν πάρω τὸ πιπέρι μου, νὰ ἰδῆς τὴ μαγειριά σου.

521. τὸ σβουγκάτο TB : ὁ σφοῦγκος R 526. om. BR 528. om. BR 533. δίκαιο R 535. ξόδιασε R 539. σ' ἕναν BR τόπο R καιρὸ BR 540. τὴ B : τὴν TR σου ex μου B

521. Συν. φ 80^v. Π 1855 || Ἄρ. 1754. Βάρνερ, χωριάτης 1. Μπ. 377 (σφοῦγγος). πβ. Λαογρ. ΚΔ' 289, 180. 522. Ταυτ. 75, 33 (φ 127^v). Π 76, 29 || Ἄρ. 717. 523. Ταυτ. 68, 13 (φ 121). Π 69, 2 || Πολ. 1. ἄγουρος 3. Ἕπ. Ἐστία ΙΗ' 448. 524. Ταυτ. 72, 22 (φ 124). Π 73, 6. || Ἄρ. 1183. 525. || Ἄρ. 1603. 527. Συν. φ 7^v. Π 86 || Χρηστομ. 298. Ἄρ. 938. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 277, 74. Ἕπ. Ἐστία ΙΘ' 452, 135. 529. Συν. φ 105^v. Π 2441 || Πολ. 3. γείτονας 23. (πβ. 17). Κολ. 2174. 530. Συν. φ 24^v. Π 487 || Λαογρ. ΚΔ' 448, 40. Κολ. 2370. πβ. Κρητ. 302, 101. 531. Συν. φ 107^v. Π 2482 || Ἄρ. 1826. πβ. Βάρνερ, διάβολος 4. Πολ. 4. διάβολος 73α. βλ. Ἄδης 3 καὶ 6. πβ. Μπ. 248 (μπασιά). 532. Συν. φ 44^v. Π 996 || πβ. παρ. 437.— βλ. Πολ. 2. ἀντι 2-8. 11-12. πβ. Ἄρ. 91. 533. Ταυτ. 72, 1 (φ 123^v). Π 71, 1 || Πολ. 4. δίκαιο 4. πβ. Βάρνερ, δίκαιο 1. 534. Συν. φ 4^v. Π 14 || 535. Συν. φ 42. Π 939 || Ἄρ. 1738. πβ. Βάρνερ, καλλίτερος 2. Πολ. 2. ἄνθρωπος 40. 536. Ταυτ. 82, 5 (φ 130). Π 82, 4 || Ἄρ. 1952. πβ. Κολ. 5845. Ἕπ. Ἐστία ΙΘ' 455, 240 537. Ταυτ. 69, 25 (φ 122). Π 70, 32 || Ἄρ. 1755. Κολ. 3842. 538. Συν. φ 11^v. Π 179 || Βάρνερ, κερνώ 2. Ἄρ. 1717. Λαογρ. Γ' 226 (χρωστῶ). Κολ. 2869. 539. Συν. φ 104. Π 2398 || Ἄρ. 1915. 540. Συν. φ 20^v. Π 403 || πβ. Λαογρ. Κ' 145 (πιπέρι 2). ΚΔ' 283, 130. Βάρνερ, λάδι 2. Ἰβήρ. β' 3. Παραβ. 9.

541. Εἵνορο ποῦ δὲ σοῦ δέλει, τί τ' ὁμολογᾷς ;
 542. "Ἐναν γυμνὸν χίλιοι ντυμένοι δὲν μπορα τὸν ἐγδύσουν.
 543. Πέσε, πίτα, νὰ σὲ φάγω.
 544. Καθὼς ἀγόρασα πουλῶ.
 545. "Ὅποιος κρῦβεται ὀπίσω ἀπὸ τὸ δάχτυλό του, φαίνεται ὄλος.
 546. Κάθε μέρα καλημέρα.
 547. Πολλοὶ ἀπεθαμμένοι κάθονται στ' ἀρρώστου τὸ κεφάλι.
 548. Μεγάλα φάγε καὶ μεγάλα πιέ, καὶ μέγαλον λόγον μὴ βγάλης ἀπὸ τὸ στόμα σου.
 549. Ὁ κακὸς μύλος ἔχει καὶ βαρὺ ξάι.
 550. Μὲ κοιτάζει σὰν ὁ λύκος τὸ φεγγάρι.
 551. Ὅποῦχει τὸν κόπον ἔχει τον, καὶ ἡ γειτονιὰ κοιμᾶται.
 552. Τράβα τ' ἄλογο, μὴ σὲ πατήση τὸ γομάρι.
 553. "Ὅσα βρέχει ὁ οὐρανός, ἡ γῆ τὰ πίνει.
 554. Τὸ κρασί τὴν κάρρα σεῖ.
 (φ 164^v) 555. Πόσα βατζουνόμπουρα στῆς ἀρκουδιᾶς τὸν κῶλο.
 556. Περισσότερα 'ν' τ' ἄδικα, παρὰ τὰ δίκαια.
 557. Κρασί πουλιέται, δέσποτα, καὶ πλέρωνε καὶ πίνε.
 558. Ἀπὸ τὸν γάμον ἔρχομαι καὶ τρέμ' ἀπὸ τὴν πείνα.
 559. Ἐπαρε, κυρὰ γαμπρόν, βάλε στιά στὸ σπίτι σου.
 560. Τὰ παιδιὰ τρώγουν τὰ μῆλα, κι οἱ γέροντες μουδιάζουν.

541. δέλει TB : δηλοῖ R 542. γυμνὸ B 545. ὀπίσ' BR 546. ἡμέρα B 548. λ6-γο-βγάξεις R 555. στῆς : τῆς B ἀρκούδας R 556. δίκαια B 559. γαμπρὸ BR

541. Συν. φ 74^v. Π 1725 || 'Αρ. 1781. 542. Συν. φ 27. Π 555 || Λαογρ. Ε' 555, 14. Πολ. 4. γυμνός 3. 543. Συν. φ 28^v. Π 597 || Χρηστομ. 298. 'Αρ. 1093. Κολ. 4649. πβ. Βάρνερ, σῦκον 2. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 453, 157. 544. Συν. φ 110. Π 2544 || 'Αρ. 1698. Πολ. 1. ἀγοράζω 12. 545. Συν. φ 105. Π 2424 || Βάρνερ, δάχτυλος 2. 'Αρ. 669. 546. Συν. φ 51. Π 1147 || 547. Συν. φ 87^v. Π 2030 || 'Αρ. 1206. Πολ. 2. ἄρρωστος 6 (πβ. 7-11). πβ. Κολ. 5254. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 83 (πόσοι νεκροί...). 548. Συν. φ 64^v. Π 1475 || Λαογρ. ΙΑ' 137, 56. ΙΒ' 235, 24. πβ. Βάρνερ, βούκα 1. 549. Συν. φ 51^v. Π 1160 || 'Αρ. 852. 550. Συν. φ 105. Π 2428 || Χρηστομ. 298 Λαογρ. ΙΑ' 213, 46. Ε' 556, 25. 'Αρ. 710. Κολ. 3324. 551. || Πολ. 3. γειτονιὰ 15. πβ. 'Αρ. 1125. Λαογρ. Ε' 557, 32. 552. Συν. φ 35. Π 774 || πβ. Πολ. 3. βίδι 4. πβ. 23. 28. 46. 49. 52-57. 553. Συν. φ 76^v. Π 1774 || Πολ. 3. γῆ 12. πβ. 10α. 13. 18-22. 'Αρ. 1037. 554. || 'Αρ. 1911. πβ. Παρν. 122. 555. Ταυτ. 77, 9 (φ 128^v): *Βάλανοι πόσοι ἐν προκτιῶ ἀρκτου.* — 'Επὶ φιλαργύρων καὶ ἀκορέστων : om. Π || Πολ. 2. ἀρκούδα 2. πβ. 3. = 'Αρ. 1863. 556. Συν. φ 86. Π 1996 || 'Αρ. 1839. πβ. Πολ. 1. ἄδικος 4-6. 557. Συν. φ 73^v. Π 1694 || 'Αρ. 1725. Πολ. 1. ἀγοράζω 13. 558. Συν. φ 16. Π 286 || 'Αρ. 138. Πολ. 3. γάμος 6. πβ. 3-5. 7-10. 26. Ρωσ. ξστ'. 559. Συν. φ 35. Π 766 || 'Αρ. 1619. Πολ. 3. γαμπρός 19. πβ. 27, 38. 41. 51. 560. Συν. φ 82^v. Π 1903 || Κολ. 4469. πβ. 'Αρ. 1268. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 81.

561. Πόσος εἶν' ὁ κάβουρας καὶ πόσον τὸ φαγί του.
 562. Τούτ' ἡ πίτα κι ἡ κανάτα μ' ἔκαμε μὲ τέτοι' ἀρμάτα.
 563. Τοῦ εὐγενικοῦ ἐφώναξαν, κι ὅπου 'χε ἀπολογήθη.
 564. Τρεῖς λαλοῦν καὶ δυὸ χορεύουν.
 565. Πουλὶ π' ἀπέταξεν, ὀπίσω δὲ γυρίζει.
 566. Ὅλοι μὲ τὰ τρόχαλα, κι ἐσὺ μὲ τὰ λιθάρια.
 567. Φίλησέ με νὰ παντέχω, νὰ χηρέψης νὰ σὲ πάρω.
 568. Ὅλος ὁ κόσμος δώδεκα κι ἡ πόλη δεκαπέντε.
 569. Στοῦ σκύλου τὸ προσκέφαλο ψωμί δὲν ξημερώνει.
 570. Ψῆσ' ἀβγό, τ' ἐννιά εἴμεστε.
 571. Μικρὴ χώρα συχνὸ γύρισμα.
 572. Μικρὸ χωριὸ πυκνὴ ἀγκάρια.
 573. Τοῦ κουφοῦ ἐφώναξαν, στὲς ἐννιά ἤκουσε, στὲς δέκ' ἀπο-
 λογήθη.
 574. Θεὶς καὶ θειά μ' ἐφύλαξε, στιὰ καὶ φλόγα μ' ἔκαψε.
 575. Ὁ λύκος κι ἂν ἀρρώστησε, κι ἂν ἐκαλογερευέθη, τὸ μαλλὶ του
 ἂν ἄλλαξε, τὴ γνώση του τὴν ἔχει.
 576. Ὅπόχει ροῦτο καὶ παιδί, στὸ χορὸ μὴν κατεβῆ.
 577. Π' ὀκνεύει τὰ ποδάρια του, στερεύει τὴν κοιλιὰ του.
 578. Μωρὴ μὲ τὸ τζεκούρι, αὐτὴ μὲ τὸ ψαλίδι.
 (φ 165) 579. Νὰ σὲ κραδαίνω τύμπανο, νὰ σὲ χαρῶ δερμάτι.

561. εἶναι R 564. δύο B 565. ἀπέταξε T 566. καὶ σὺ T 567. χηρέψης BR :
 —εὐσης T 570. ἡμεστε BR : —σθε T 574. θεῖος B 575. του ἂν ἄλλαξε T : τ' ἂν
 ἄλλ. R : τ' ἄλλ. B του² om. B 576. μῆν BR : μῆ T

561. Ταυτ. 68, 29 (φ 121). Π 69, 14 || πβ. Βάρνερ, κάβουρας 1. 'Αρ. 1900. Πολ. 4.
 εἶμαι 20. Λαογρ. Γ' 205. πβ. ΚΑ' 279, 91. 562. Συν. φ 85V. Π 1991 || 'Αρ. 1418·
 Κολ. 5516. 563. Συν. φ 42. Π 938 || 'Αρ. 1402. 564. Ταυτ. 43, 5 (φ 116V). Π
 || Λαογρ. ΙΑ' 215, 75. Χρηστομ. 300. 'Αρ. 1430. πβ. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 179. 565.
 Συν. φ 76V. Π 1768 || 'Αρ. 1854. 566. Συν. φ 102V. Π 2368 || 'Αρ. 885. 567.
 Συν. φ 106. Π 2444 || 568. Συν. φ 15V. Π 274 || 'Αρ. 1776. 569. Συν. φ 40.
 Π 890 || 'Αρ. 1221. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 178. 570. Συν. φ 43V. Π 979 || 'Αρ.
 1960. Πολ. 2. αὐγὸ 95α. πβ. 24. 91. 95. 96. 572. Συν. φ 68V. Π 1560 || Βάρνερ,
 χωρίον 1. 573. Ταυτ. 74, 27 (φ 125). Π 75, 32 || πβ. στις ἐννιά ἔμαθε ὁ κουφὸς
 ὅτι πέθαν' ἡ γυναῖκα του. (Κουτσελιὸ 'Ιωαννίνων). 574. Συν. φ 47V. Π 1069 || 'Αρ.
 1690. Λαογρ. ΙΑ' 212, 34. πβ. Κολ. 2340. 575. πβ. Ταυτ. 69, 24 (φ 122). Π 70, 31
 || Λαογρ. ΙΑ' 213, 52. βλ. 'Αρ. 894. πβ : Krumb. 107, 16. 126, 95. 211, 95. Βάρνερ,
 λύκος 6. [Ψελλοῦ] ιστ'. Κρητ. 303, 108. Λαογρ. Γ' 210 (λύκος 1). Κολ. 3188. πβ'
 Μπ. 232 (οὐμβλή). 'Ηπ. 'Εστία ΙΖ' 230, 1. 576. Συν. φ 46. Π 1040 || 'Αρ. 923·
 Κολ. 4032. πβ. Πολ. 3. γάμος 11. 12. 55. 73. 74. Λαογρ. ΚΑ' 445, 31. 577. Συν. φ
 103. Π 2381 || 578. || Βεν. 168, 275. 579. || 'Αρ. 1747.

580. "Όλα μας ανάντελα, κι ὁ γάμος μας Τετράδη.
 581. Κατὰ τὰ βουνὰ καὶ τὰ χιόνια.
 582. "Όσα φᾶν οἱ μάντισσες, καὶ τ' ἄλλα οἱ κουκουρίχτρες.
 583. Σὰ [δὲ] θέλει, καμαρώνει.
 584. Δεμένος γαίδαρος, ἀναπαμένος νοικοκύρης.
 585. Κρένουν κι οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ἀπεθαμμένους.
 586. Στὸ ζουρλὸ καὶ λαβωμένο μόν' ὁ λάκκος ἔτι κάμη.
 587. "Ανθρωπος γιὰ τὸν φίλον του φορτώματα ξοδεύει.
 588. Καὶ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι του κι ὁ πόλεμος δικὸς του.
 589. Ἦταν χλωρὸ καὶ φύρασε.
 590. Σ' ἀψυχῶ καὶ φαίνεσ' ἀντρειωμένος.
 591. "Άλλος συμπάει τὴ φωτιά κι ἄλλος τὴν ἀπανάφτει.
 592. Τὸ Πάσχα νὰ 'χα νὰ 'τρωγα κι ἀπόπασκα νὰ φόρουν.
 593. Καὶ στὴ βρύσ' ἀν πᾶς, νερὸ δὲ βρίσκεις.
 594. Κι ἀπὸ τὴ στείρα αἶγα γάλα βγάζεις.
 595. 'Ο βλάχος ἄρχων κι ἀν γενῆ, πάλε πριτζὲς μυρίζει.
 596. Πρέπ' ὁ μικρὸς νὰ ντρέπεται κι ὁ μέγας νὰ γνωρίζη.
 597. "Όλα τὰ παχιά ὄμορφα, καὶ τὰ πλούσια φρόνιμα.
 598. Σαράντα τ' ἄλογο κι ἐξήντα τὸ σαμάρη.

580. ἀνάτελο B 583. σὰ θέλει BR : σὰ δὲ θέλει T 585. κρ. καὶ ἀπεθαμένοι μὲ τοὺς ζωντανούς B 586. στὸ BR : στὸν T 587. τὸ φίλο— ξοδιάζει BR 590. ἀντρειωμένος BR : —νδρ— T 591. τὴν φωτιά T 592. πάσκα B νάειχα BR ἀπόπασκα BR: ἀπόπασχα T 593. στὴν T 594. τὴν T

580. Ταυτ. 25, 1 (φ 144). Π || 'Αρ. 864. Πολ. 3. γάμος 51 (πβ. 19. 52-54). Βάρνερ, γάμος 2. Χρηστομ. 400. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 79 (ὄλα παρασάνταλα...). **581.** Συν. φ 54. Π 1224 || 'Αρ. 1714. πβ. Λαογρ. ΣΤ' 28, 8. **582.** Συν. φ 77. Π 1776 || 'Αρ. 1803. **583.** || 'Αρ. 1866. **584.** Συν. φ 75V. Π 1746 || Πολ. 4. δένω 7. βλ. καὶ 3. 5. πβ. 15. 16. 25. 27. 28. **585.** Συν. φ 75. Π 1716 || 'Αρ. 1726. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 453, 168. **586.** Ταυτ. 98, 25 (φ 135V). Π 98, 24 || πβ. 'Αρ. 1216. Λαογρ. Ε' 558, 44. **587.** Συν. φ 29V. Π 618 || πβ. παρ. 309. **588.** Συν. φ 52. Π 1172 || 'Αρ. 1703. **589.** Συν. φ 108. Π 2500 || 'Αρ. 1675. **590.** Συν. (2444) φ 105V : *Φαίδομαί σου καὶ φαίγη ἀνδρείος* : om. Π || Πολ. 2. ἀνδρειωμένος 7. **591.** Συν. φ 10V. Π 149. Κολ. 312. || Λαογρ. ΙΑ' 210, 4. Πολ. 1. ἄλλος 125. (πβ. 96). 'Αρ. 33. **592.** Συν. φ 37V. Π 832 || 'Αρ. 790. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 78 (Νᾶχα τὸ Μάη...). **593.** Συν. φ 51V. Π 1157 || Πολ. 3. βρίσκω 95. (βλ. καὶ 96. 98. 129. 130. βρύση 4. 6. 7. διψῶ 16 ὁ.κ.ᾶ.). 'Αρ. 565. πβ. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 453, 186. **594.** Συν. φ 53V. Π 1209 || Πολ. 3. βγάζω 19. (πβ. γάλα 5. 11). **595.** Συν. φ 86V. Π 2008 || Πολ. 3. βλάχος 12. (πβ. 10. 11. 47). 'Αρ. 817. πβ. Βάρνερ, βλάχος 1. Λαογρ. Ε' 556, 28. Παρν. 98. Κολ. 1094. Πολ. 4 γύφτος 9. **596.** Ταυτ. 69, 2 (φ 118V). Π || πβ. παρ. 138. 'Αρ. 1856. **597.** Συν. φ 61V. Π 1416 || πβ. Βάρνερ, παχὺς 1. Χρηστομ. 300. Κολ. 3892, 3893. **598.** Συν. φ 50. Π 1126 || Λαογρ. ΙΑ' 214, 68. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 178 (σαράντα πέντε...).

599. Φύση τὴν φύση κυνηγᾷ, κι ἡ γάτα τὸ ποντίκι.
 600. Ζευγάρι καὶ κλωνί.
 601. Ἀνθρωπινὸ κεφάλι πιτάκωνε καὶ βοϊδινὸ σήκωνε.
 602. Γερὸν τὸ στρῶμα δὲ χωρεῖ, κι οὐδ' ἄρρωστον ἡ τάβλα.
 603. Τὸ μετᾶξι ἔχει τάξιν, θέλει κι ἄνθρωπον νὰ τὸ ξετάξει.
 (φ 165^v) 604. Ἔχομε καὶ τὸ γίδι κοπάδι.
 605. Πότε πίτα καὶ φλασκί, πότε πίτα μοναχῆ.
 606. Γιὰ τὸν μπεχεχὲ πάγει τὸ λίι.
 607. Ἀργησε καὶ φέρ' ἀλεύρι.
 608. Ἀκριβὸς κι ὁ ψεύτης γλήγορα κάνουν παζάρι.
 609. Ἀρτζιβούρτζι τὸ ἔλεγαν, καὶ ξερὸ ψωμ' ἔτρωγαν.
 610. Οὐδέποτε χαρὰ στὸ γκιόνη, οὐδὲ τώρα στὰ παιδιὰ του.
 611. Κόφτ' ἡ κόρδα σου νερὸ καὶ τὸ σπαθί σου χιόνι.
 612. Οὐδέποτ' ἔδωκες ἀβγὸ, οὐδὲ τ' αἰ - Λαζάρου.
 613. Ξυνὸ κρασί, βρόμιο ψάρι.
 614. Ἀκριβὸς κελλάρης, πάντα καλὸς κελλάρης.
 615. Δίχως τὸ νερὸ ὁ μύλος δὲν ἀλέθει.
 616. Ὅπου βιάζεται, γεράζει γλήγορα.
 617. Τὸ ψάρι δίχως πλάνον δὲν πιάνεται.
 618. Ἄλλος ἔψενε τ' ἀβγό, κι ἄλλος τὸ παράστεκε, κι ἄλλος ἤρθε
 τὸ φαγε.

599. τὴν φύση B : τὴν φύσιν TR 600. κλωνάρι R 602. γερὸ B δὲν T 603. om. BR 606. μπεσὲ BR πάγη TB : πάγι R 608. ψεύστης BR 609. τὸ ἔλεγαν R ψωμί B. Post 611. R habet prou. : "Ὅποιος Γιότης ἔχει πολλές κάπες τρέμει σὰν τὸ ζαγάρι, quod deest in TB 613. καὶ τ(υ)ρὶ π(η)δουλιασμένο add T² (π'δούλια = σκουληκάκια στὸ χαλασμένο τυρὶ. Πληροφ. Γ. Γιαννάκη. βλ. Μπδγκα, μπ'δούλ'. 617. πάνον B

599. Συν. φ 106^v. Π 2464 || Ἄρ. 1948. 600. Συν. φ 44 Π 984 || Ἄρ. 1645. 601. Συν. φ 55^v. Π 1257 || πβ. Ἄρ. 1509. Βεν. 16, 211. 602. Συν. φ 79^v. Π 1829 || Ἄρ. 1544. Πολ. 3. γερὸς 1. (πβ. 4). Κολ. 1226. 603. || πβ. Βάρνερ, μετᾶξι 1. 605. Συν. φ 41^v. Π 926 || Λαογρ. ΙΑ' 214, 66. Χρηστομ. 298. Ἄρ. 1153. Βάρνερ, πίττα 1. 606. || Ἄρ. 1547. Λαογρ. Ε' 555, 15. Κολ. 1549. 607. Ταυτ. 55, 1 (φ 118) Π || Ἄρ. 1523. Πολ. 2. ἀργῶ 6. πβ. 2-3 καὶ τ. 3. βραδύνα 1. Λαογρ. ΙΒ' 127. 608. Συν. φ 105^v. Π 2435 || Χρηστομ. 298. βλ. Πολ. 1 ἀκριβὸς 8. 16. 21. Ἄρ. 815 = Παρν. 289. πβ. Κολ. 201. Λαογρ. Ε' 554, 6. 609. Συν. φ 18. Π 338 || Πολ. 2. ἀρτσιβούρτσι 1. (βλ. καὶ 2 καὶ ἀποκριαῖς 4). Ἄρ. 119. πβ. Κολ. 830. 610. Ταυτ. 98, 42 (φ 136). Π 99, 6 || Ἄρ. 1824. Βεν. 241, 946. 611. Ταυτ. 75, 8 (φ 127). Π 76, 8. || 612. Ταυτ. 78, 4 (φ 129). Π 79, 4 || Ἄρ. 1852. Πολ. 4. δίνω 99. 613. Συν. φ 76. Π 1753 || Βεν. 176, 43. 614. Συν. φ 95. Π 2204 || Ἄρ. 1492. Πολ. 1. ἀκριβὸς 9-11. Βάρνερ, ἀκριβὸς 2². 615. Συν. φ 103^v. Π 2392 || πβ. παρ. 349. 616. Συν. φ 72. Π 1657 || Πολ. 3. βιάζομαι 4. Ἄρ. 932. Λαογρ. Ε' 557, 30. Κολ. 3988. 617. Ταυτ. 77, 15 (φ 128^v). Π 78, 14 || βλ. Ἄρ. 1936. Πολ. 4. δόλος 11-12. 618. Ταυτ. 80, 2 (φ. 130). Π 81, 2. || Βάρνερ, ἄλλος 7. Ἄρ. 1496. Πολ. 1. ἄλλος 23 (βλ. καὶ 110). Κολ. 305.

619. Τοῦ νιοῦ πρέπουν τὰ νιάτα καὶ τοῦ γέροντ' ἡ ἀρμάτα.
 620. Κάμης πάθης, καρδιά μὴ σὲ πονέση.
 621. Τοῦ ῥθε σὰν τῆς χουχλουβάγιας τὸ πουλί.
 622. Καλή ἔναι ἡ νύφη μας, μόν' εἶναι στραβή.
 623. Νᾶ σὲ χάσω τὸ χειμώνα, νὰ σὲ βρῶ τὸ καλοκαίρι.
 624. Ἔσπειρε σιτᾶρι καὶ βγῆκε κριθάρι.
 625. Κάτζε στραβὰ καὶ κρίνε ἴσια.
 626. Πάει ἡ προβιά στὰ δώδεκα.
 627. Κάλλια πέντε κάρβουνα, πέρι χίλια πρόβατα.
 628. Κάμε καλὸ στοῦ ἀνέμου τὸ χωριό.
 (φ 166) 629. Παλληκᾶρι, π' ἀπηδάει τὸ μανουτᾶρι.
 630. Χίλια κλήματα, δέκα σταφύλια.
 631. Κάμε τοῦ κακοῦ καλὸ, γιὰ νὰ σ' ἔβγη σὲ κακό.
 632. Χώνει βήσσαλα καὶ βγάζει καρβέλια.
 633. Τ' ἄλογο ἀπού κάτου τ' ἀγῶγι του ψοφάει.
 634. Ὅλον τὸν κόσμον ρῶτα, κι ἀπὸ τὸν νοῦν σου μ' ἔβγης.
 635. Αὐτὰ εἶδες κι αὐτὰ μολογᾷς.
 636. Ἄλλος κερδαίνει μὲ χαρὰ, κι ἄλλος μὲ λύπη χάνει.
 637. Πέρσι μοῦ τ' ἀνάφερεις καὶ φέτο μοῦ τὸ λέγεις.
 638. Ἐσοκοπίστηκαν σὰν τοῦ λαγοῦ τὰ παιδιὰ.

620. πάθεις BR : πάθει T 624. ῥῆκε T 629. παρικᾶρι B μανιτᾶρι BR 632. βίσαλα TB : λιθᾶρια R 633. BR : om. T (sed cf. paraphrasin). 634. κόσμον TR τὸ νοῦν BR μ' εὐγεις TB : μ' εὐγεῖς R 638. ἔσοκοπίστηκαν BR : —σθηκαν T

619. Συν. φ 70V. Π 1617 || Ἄρ. 1410. Πολ. 3. γέρος 94. (βλ. καὶ 21. 43. 66. 69γ. 80) καὶ τόμ. 2. ἀρμάτα 1. Ἠπ. Ἐστία ΙΘ' 452, 122. 620. Ταυτ. 100, 5 (φ 136). Π 99, 11 || βλ. Ἄρ. 609 (πβ. 1039). πβ. Κολ. 2756. Λαογρ. ΚΔ' 450, 91. πβ. — 281, 106. Ἠπ. Ἐστία ΙΗ' 63, 54. 621. Συν. φ 40. Π 884 || 622. Συν. φ 53. Π 1191. || Ἄρ. 576. Ρωσ. γγ'. Κολ. 2602. 623. Ταυτ. 68, 7 (120V). Π || Ἄρ. 1748. 624. Συν. φ 92. Π 2137 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 24. Ἄρ. 1632. Κολ. 2063. 625. Ταυτ. 71, 2 (φ 123V). Π || Ἄρ. 540. πβ. Κολ. 2854. 626. Συν. φ 29V. Π 620 || Βᾶρνερ, προβεῖα 1. 627. Συν. φ 53. Π 1193 || Λαογρ. Β' 316 (κάρβουνα) —ΚΔ' 448, 20 628. Ταυτ. 46, 4 (φ 117) Π || βλ. Λαογρ. Γ' 206. Ἄρ. 610= Κολ. 2739. 629. Συν. φ 70V. Π 1606 || Ἄρ. 1834. 630. Ταυτ. 96, 2 (φ 134V). Π || Λαογρ. ΙΑ' 215, 82. Ἄρ. 1953. 631. Ταυτ. 46, 6 (φ 117). Π || πβ. παρ. 661. Ἄρ. 1712. 632. Ταυτ. 77, 10 (φ 128V). Π 78, 9 || Πολ. 3. βγάζω 29. Ἄρ. 1480. (βλ. Μπ. 76 βήσσαλου). 633. Συν. φ 50V. Π 1128 || Ἄρ. 1300. Πολ. 1. ἀγῶγι 3. 634. Συν. φ 11. Π 160 || βλ. Βᾶρνερ, βουλή 1. Ἄρ. 887. Πολ. 1. ἀκούω 57. 60. —3. βουλή 1. 2. —4. γνώμη 10. 12-14. 18. 19. πβ. Κολ. 4986, 4871. 635. Ταυτ. 89, 1 (φ 133V). Π || πβ. Πολ. 3. βλέπω 97. πβ. τῆ φρ. «κουκιά ἔφαε, κουκιά μολογᾷ» (Ἀλικιανὸς Χανίων, πληροφ. Ε. Καψωμένου). 636. || Ἄρ. 1497. 637. Ταυτ. 27, 1 (φ 114). Π || 638. Συν. φ 29V. Π 621 || Ἄρ. 373. Κολ. 5129. Λαογρ. ΙΕ' 263.

639. Σέρνει κι ὁ κρατημένος ἀκράτητο καμάρι.
 640. Σὰν ὁ Ρεμπῆς τὴν ἐλιά.
 641. "Ολοὶ κούτζουρο κι αὐτὸς δαυλί.
 642. Κρύβει τὸν ἥλιο μὲ τὸ κόσκινο.
 643. 'Αιλιά 'πὸ τοὺς δαρμένους ὅσο νὰ 'ρθουν οἱ κριτάδες.
 644. "Όσο πάνει ἀνηβαίνει τὸ προζύμι.
 645. Χίλιες νυφάδες τοῦ γαμπροῦ, καὶ χίλιοι γαμπροὶ τῆς νύφης.
 646. Κάθε πομπὴ μὲ τὴν παρηγοριά της εἶναι.
 647. Τὸ βιό μου στὴ βιά μου.
 648. Καθὼς μοῦ καλαναρχᾶς, σοῦ ψάλλω.
 649. 'Οποῦ βιάζεται, ξεσκεπάζεται.
 650. Τὰ δικά μας τῶν γειτόνων.
 651. 'Εγέλασες καὶ γιομάτισες, ἀμὴ δὲ θέλεις γελάσει νὰ δειπνήσης.
 652. Καὶ ψὲς κουκιὰ δειπνήσαμεν κι ἀπόψε κουκουζούμι.
 653. 'Οπ' εἶχε γνώσ' ἐκούρευε, δὲν ἐκωλοκούριζε.
 654. 'Οπόχει ἀλεύρι καὶ πεινάει, κάνει κουλούρα καὶ δειπνάει.
 (φ 166^v) 655. Τὰ παιδιὰ μας εἶναι γυμνά, κι οἱ γειτόνοι τὰ ζηλεύουν'
 ἄς τὰ 'νδύσουν οἱ γαιῶδοῦροι.
 656. 'Ανάποδα τ' ἀσκιὰ στὸ μύλο.
 657. Τὸ ζουμι ζημιὰ δὲν κάνει.
 658. Δύνεσαι δὲ δύνεσαι, κὰν τὸ μάτι σου ἄγριο 'ναι.

640. ρεμπῆς TR: ρεμπῆ B 643. ἀπὸ B 644. πάνει cf. πάνω 89. 645. νύμφης B
 648. καναναρχᾶς B 651. δὲν T 652. κουκουζούμι B 653. ὀποῦχε BR γνώση
 κούρευε R 655. εἶν' BR γαιῶδοῦροι BR

639. || 'Αρ. 1871. 641. Ταυτ. 74, 1 (φ 125). Π 75, 27 || 'Αρ. 883. 642. Συν. φ
 57^v. Π 1301 || Λαογρ. ΙΑ' 213, 44. Χρηστομ. 299. 643. Συν. φ 77. Π 1787 ||
 'Αρ. 54. Πολ. 4. δέρνω 1β. πβ. ἀλ 1. Κολ. 284. Λαογρ. ΚΔ' 275, 58. πβ. Μπ. 40
 (ἀλιά). 644. Συν. φ 44^v. Π 998 || 645. Συν. φ 108. Π 2498 || Πολ. 3. γαμ-
 πρὸς 68 (πβ. 47). 'Αρ. 1472. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 455, 241. 646. Συν. φ 7^v. Π 83 ||
 Λαογρ. Ε' 557, 39. Κολ. 4580. 647. Συν. φ 72. Π 1658 || 'Αρ. 1907. Βάρνερ, βίος
 1. Πολ. 3. βίος 11. 12. 14. 648. || βλ. 'Αρ. 543. Κολ. 2514. πβ. Βάρνερ, τραγου-
 δῶ 1. πβ. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 574 (κάτωι καναναρχᾶς σοῦ ψάλλουν). Χρηστομ. 299.
 649. || Πολ. 3. βιάζομαι 10α. 650. Ταυτ. 37, 4 (φ 116). Π || 'Αρ. 1239. Πολ. 4.
 δικὸς 36. πβ. 24 δ.κ.ζ. 651. Ταυτ. 69, 13 (φ 122). Π 70, 22 || Πολ. 3. γελῶ 23.
 (πβ. 14, 23β. 37-39. 45. 59) πβ. Χρηστομ. 301. Παρν. 299. Κολ. 1206. 'Ηπ. 'Εστία
 ΙΘ' 454, 215. 652. Ταυτ. 97, 10 (φ 134^v). Π || πβ. 'Αρ. 570. Λαογρ. Ε' 556, 22.
 653. Συν. φ 72. Π 1660 || βλ. 'Αρ. 1119. Μπ. 204 (κουλουκουρίζω). πβ. Λαογρ. ΚΔ'
 282, 121. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 304. 654. || 'Αρ. 940. πβ. Παρν. 412. 655. Παιῖδες ἡ-
 μῖν γυμνοί, γείτονει δὲ ζηλοῦσιν' ἐνδυσάτωσαν οἱ ὄνοι. Συν. (1909) φ 82^v: om. Π ||
 Πολ. 4. γυμνὸς 11. 656. || Πολ. 2. ἀνάποδος 3. πβ. 4-5. 657. || βλ. 'Αρ. 1323. 658.
 || Πολ. 4. δύναμαι 4 (βλ. 1, 3, 5, 6, 8α, —τδμ. 2 ἀνδρεῖος 1) πβ. Βάρνερ, μάτι 2.

659. "Ομορφέ μου και καλέ μου, δὸ' μου τίποτε νὰ φάγω.
 660. "Ασχημέ μου κι ἄπρεπέ μου, τί νὰ πρωτοφᾶμε βράδου;
 661. Κάμε καλὸ ν' ἀκούσης κακό.
 662. Κόψε κλαρὶ καὶ μάβλα τον.
 663. Καὶ κακὸ κι ὠμὸ κι ὀλίγο.
 664. "Άλλο 'ν' τὸ ἰδῆς κι ἄλλο 'ν' τ' ἀκούσης.
 665. Τὸ πρωτόλογο τὸ πουλὶ ἂν δὲν ἀπετάξῃ, κἂν φτερουγιᾶξει.
 666. "Όλοι μ' ἕνα βόϊδι κάνομε.
 667. Εἶναι και πικρὰ γέλια και γλυκά.
 668. Εἰς τέτοιο ξύλο πόντεσα, ἐδῶ θελα ξημερώσω.
 669. Αὐτ' ἢ πάστρα μᾶς κρατεῖ.
 670. Θέλω νὰ εἰπῶ τὸν πόνο μου και λέγω τὴν πομπή μου.
 671. Λεῖπ' ὁ Μάρτης ἀπὸ τῆ Σαρακοστή;
 672. 'Όπόχει γένεια τρώγει ψάρι.
 673. 'Ό τοῖχος ἔχ' αὐτιά κι ὁ κάμπος ἔχει μάτια.
 674. Εἰς τοῦ ταπεινοῦ τὸν κῶλο ξεχειμάζουν οἱ διαβόλοι.
 675. Κάμε καλὸ και ρίξε το και στὸ νερό.
 676. 'Ερμηνεύει τὸ πουλὶ τὴν κότα.
 677. Τὸ μάτι τοῦ νοικοκύρη τρέφει τ' ἄλογο.
 678. 'Ό νοῦς του σκίζει τὴν τρίχα και βάνει τοῦ ψύλλου σαλιβάρι.
 679. Τὸ μέγα τὸ καράβι ἔχει και μεγάλους κινδύνους.

665. ἂν δὲν T : ἄ δὲν R : οὐδὲν B 670. πόνον T 671. Λεῖπ' ὁ Μάρτιος B 672. και ψάρι R 674. Στοῦ BR διάβολοι R 677. θρέφει BR 678. σκίζει R : σχίζει TB σαλιβάρι B

659. Συν. φ 42V. Π 951 || πβ. Λαογρ. ΚΔ' 454, 173. Κολ. 3938. 660. Συν. φ 17. Π 312 || πβ. 'Αρ. 156. Πολ. 2. ἀσχημος 1-6. 661. Ταυτ. 46, 11 (φ 117). Π || βλ. παρ. 631. πβ. 'Αρ. 1712. 662. Συν. φ 47. Π 1054 || 'Αρ. 662. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 186 (κλαρὶ). 663. Ταυτ. 68, 23 (φ 121): *Κακὸν, ὠμὸν, ὀλίγον τε.* —'Επὶ τῶν μηδενοῦς λόγου ἀξίων: om. Π || 'Αρ. 1699. 664. Συν. φ 10V. Π 152 || 'Αρ. 1494. Πολ. 3. βλέπω 8. (πβ. 6, 7, 9, 12). πβ. Κολ. 302. 665. || 'Αρ. 1923. 666. Συν. φ 32. Π 681 || 'Αρ. 1736. 667. || Πολ. 3. γέλιο 8 (πβ. 7). βλ. παροιμ. 474. —πβ. 'Αρ. 1604. 668. Συν. φ 99V. Π 2296 || 'Αρ. 1873. 669. || πβ. Βεν. 36, 471. 670. Συν. φ 72V. Π 1668 || 'Αρ. 67. πβ. Βάρνερ, πόνος 3. 671. Συν. φ 64. Π 1466 || Βάρνερ, Μάρτης 3. 'Αρ. 248. 'Ηπ. 'Εστία ΙΘ' 450, 63. 672. Συν. φ 25. Π 512 || Πολ. 3. γένεια 20. (πβ. 7-10). πβ. 'Αρ. 839 και 203. 673. Συν. φ 99V. Π 2303 || Πολ. 2. αὐτὶ 36. (πβ. 13, 18, 19, 23, 32-35, 43). 'Αρ. 1820. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 271, 22. πβ. 'Ηπ. 'Εστία ΙΗ' 62, 35. 674. Συν. φ 38. Π 840 || 'Αρ. 305. πβ. Πολ. 3. γέρος 87. 675. Συν. φ 86. Π 2003 || βλ. 'Αρ. 611 = Κολ. 2747. 676. || 'Αρ. 1802. 677. Συν. φ 50. Π 1123 || πβ. 'Αρ. 1340, Κολ. 3280. 678. Συν. φ 102V. Π 2366 || 'Αρ. 911. πβ. Κολ. 5371. 679. Συν. φ 70. Π 1602 || Βάρνερ, καράβι 2. πβ. Κολ. 3870. Λαογρ. Δ' 292, 23. ΙΖ' 485 (μεγάλος).

- (φ 167) 680. Τρύπιο 'ν' τὸ σακκὶ καὶ φεύγουν τὰ κομμάτια.
 681. Γιά σωμὸς, γιά κομμὸς.
 682. Ἄσπρος σκύλος, μαῦρος σκύλος.
 683. Μάτια εὐτυχησμένα καὶ χέρια στερεμένα.
 684. Γέλα με νὰ σὲ γελῶ, νὰ περνοῦμε τὸν καιρὸ.
 685. Ὁ μέγας ὁ κατῆφορος ἔχει καὶ μέγαν ἀνήφορο.
 686. Μικρὸν κῶλο δὲν ἔδειρες, μέγαν μὴ φοβέρισης.
 687. Ὅπου τρίβει ψέματα, στὸ πινάκι του τὸ βρῖσκει.
 688. Καὶ τὸ ψωμὶ σωστὸ κι ὁ σκύλος χορταμένος.
 689. Πόσον ὕπνον ἐκοιμήθης καὶ πόσο ὄνειρο εἶδες.
 690. Ὁ χαριστὴς ἀπέθανε κι ὁ γιὸς του πάει στὴν Πόλη.
 691. Ὅποιον φάγ' ἡ χελώνα, ποτὲ μὴ γειάνη.
 692. Ἐκεῖ ποὺ ποθεῖς, μὴ δανεῖζεις, κι ἐκεῖ π' ἀγαπᾶς, μὴ
 συχνοπᾶς.
 693. Τοῦ κακοῦ ὄλοι τοῦ χρωστοῦν.
 694. Καὶ φοβᾶται καὶ φοβερίζει.
 695. Ἀνακατωμένα γνέματα, κακοῦφαμένα πανιά.
 696. Ἀκρίβα πούλειε καὶ δίκια μέτρα.
 697. Μ' ἐδικὸν φάγε καὶ πιε καὶ παζάρι μὴν κάνης.

681. σωμὸς — κῆμὸς TB: κωμὸς — σ' ὀμὸς R cf. «δὲν εἶναι κομποῦ κεφαλῆ» (Κρήτη)
 685. ἀνήφορον B 686. μέγα BR 689. εἴνορο BR 691. φάγει ἡ BR 693. κακοῦ
 BRTpr καλοῦ Tc, sed cf. paraphrasin. χρωστοῦν BR 696. ἀκρίβα TR: —βά B

680. βλ. Ταυτ. 98, 26 (φ 135^v). Π 98, 25 || Ἄρ. 1942. πβ. Πολ. 4. διασάκκι 4. 681.
 || Ἄρ. 1550. βλ. Βεν. 47, 60. 682. Συν. φ 61. Π 1394 || Ἄρ. 152. Λαογρ. Ε' 554,
 7. Πολ. 2. ἄσπρος 21. (πβ. τόμ. 3. γενιὰ 2. 12-15). Κολ. 897 (πβ. 898). 683. Συν.
 φ 82. Π 1890 || πβ. Βεν. 153, 49. 684. || Χρηστομ. 298. Ἄρ. 200. Λαογρ. ΙΑ'
 211, 13. ΚΔ' 450, 83. Πολ. 3. γελῶ 10. (πβ. βαστῶ 3. βοηθῶ 5. 6). Παρν. 497.
 685. Συν. φ 41. Π 906 || Πολ. 2. ἀνήφορος 12. πβ. 5. 7-9. 11. 14. ἀνεβαίνω 1. 2.
 Ἄρ. 1794. πβ. Κολ. 979. Μπ. 166 (κατ'βαίνου). 686. Συν. φ 89^v. Π 2081 || Ἄρ.
 753. πβ. Βάρνερ, κῶλος 3. Παρν. 501. 687. || Χρηστομ. 299. Κολ. 4137. 688.
 Ταυτ. 77, 5 (φ 128). Π 78, 5 || Λαογρ. ΙΑ' 212, 38. Ἄρ. 1704 (πβ. 555). πβ. Βάρ-
 νερ, σκύλος 3. 689. Συν. φ 45. Π 1015 || 690. Ταυτ. 78, 6 (φ 129). Π 79, 6 || Ἄρ.
 1060. Κολ. 5827. πβ. Βάρνερ, χαριστὴς 1. 691. Συν. φ 108. Π 2493 || βλ. Βεν. 204,
 391. 692. Συν. φ 74^v. Π 1724 || Krumb. 78, 13. 118, 13. 143, 13. πβ. [Ψελλοῦ] κα'.
 Ἰβήρ. 51. Πολ. 1. ἀγαπῶ 22. (πβ. 51). 693. Συν. φ 99^v. Π 2298. Κολ. 2571 || βλ.
 Krumb. 82, 23. 119, 23. 159, 23. πβ. [Ψελλοῦ] λε' Χρηστομ. 297. 694. Συν. φ 35^v.
 Π 787 || Ἄρ. 1705. Krumb. 105, 72. 125, 86. 207, 86. πβ. Ἰβήρ. 16. 695. Συν. φ 69.
 Π 1569 || Πολ. 2. ἀνακατώνω 3. (πβ. 5). πβ. τόμ. 1. ἄγνωστος 1-3. Ἄρ. 219. Κολ.
 432. 696. Ταυτ. 72, 10 (φ 123^v): Μετὰ τιμῆς πώλει, δικαίως δὲ μέτρει. (Ἐπι δι-
 καίων): om. Π || Παρν. 483. Πολ. 1. ἀκριβοποῦλῶ 1-3. 697. Συν. φ 66. Π 1504
 || Πολ. 4. δικὸς 5. (βλ. 4. 6-12). πβ. Βάρνερ, τρώγω 1. Ἄρ. 727. Κολ. 3382, 3394,
 3395. Ἦπ. Ἐστία ΙΗ' 576 —ΙΘ' 451, 80.

698. Στὸ παχνί σου, μαυρομάτη.
 699. Βολεῖ σ' ὁ τόπος, κύρη μου, καὶ φαίνεσ' ἀντρειωμένος.
 700. Ἄν ἤκουεν ὁ Θεὸς τὲς κουροῦνες, δὲν ἀπόμνησθε κανένα γομάρι.
 701. Ὅποχει φίλον τὸν κατή, τὸ μπέγη δὲ φοβᾶται.
 702. Ἄν εἶναι παπᾶς στὴν ἐκκλησιά, τὸ ταχύ θέλει τὸ δείξει.
 703. Πραματευτὴν ἐχάλευα καὶ κουμερκιάρην ἡῦρα.
 704. Τοὺς ἄντρες μὲ τὰ μάγια, καὶ τὰ παιδιὰ μὲ τὰ βοτάνια.
 (φ 167^v) 705. Ὁ ζουρλὸς εἶδε τὴ χάρη κι ἐχάρη, κι ὁ φρόνιμος τὴν ἐλυπήθη.
 706. Τὰ τυφλὰ τὰ γίδια τοῦ φεγγαριοῦ βόσκουν.
 707. Σκαμιοῦ ποδάρι ν-ἔπασσε, κρανίτικο στὸν τόπο.
 708. Τὸ παιδί δὲν εἶδαμεν καὶ Γιάννη τὸ ἐβγάλαμεν.
 709. Τ' ἀγώγι ξυπνάει τὸν ἀγωγιάτη.
 710. Ἐμπα στὰ γυφτόπουλα καὶ διάλεξε τ' ἀσπρύτερο.
 711. Βάρ' τὸν καλὸ νὰ γένη καλύτερος, βάρ' τὸν κακὸ νὰ γένη χειρότερος.
 712. Ὁ κακὸς συνηθασμὸς εἶναι καλύτερος ἀπὸ τὴν καλὴ κρίση.
 713. Τὸ σταμνὶ πολλὰς φορὲς πηγαίνει γιὰ νερό, καὶ μιὰ φορὰ δὲ γυρίζει.
 714. Μαῦρη τύχη ποῦ ἄχες, ἄντρα : ὄλ' ἐπνίγηκαν κι ἐσὺ ῥθες.

699. ἀνδρειωμένος T 700. ἀπόμνησε T 701. τὸν μπέη R δὲν B 703. πραγματευτὴν TB κουμερκιάρην T 705. τὴν χάριν BR 708. εἶδαμεν - ἐβγάλαμεν R 712. συνηθασμένος B καλὴν κρίσιν BR 713. διὰ B 714. ὄπ' ὄχες R

698. Συν. (2439) φ 105^v : Φάτνη σεῖο, μελανῶπα. Ἐπὶ βοὸς εἰρηται. Ἐπὶ τῶν τὰ οἰκεία καταλιπόντων, τὰ δὲ ἐτέρων ἀρπαζόντων. om. Π. || 699. Συν. φ 94. Π 2185 || Πολ. 2. ἀνδρειωμένος 3. (πβ. 1. 2. 4. 5. 8). πβ. Βάρνερ, Διγενῆς 1. 700. Συν. φ 32. Π 688 || βλ. Ἄρ. 69. πβ. Παρν. 123, 211. Κολ. 434. Ἦπ. Ἐστία ΙΗ' 449. 701. Συν. φ 106. Π 2446 || Ἄρ. 1798. 702. Συν. φ 32. Π 689 || βλ. Ἄρ. 1507. Πολ. 2. αὐγὴ 1. πβ. Βάρνερ, παπᾶς 1. 703. Συν. φ 35^v. Π 785 || Πολ. 3. βρίσκω 126. (πβ. 1, 47, 125). Βάρνερ, πραγματευτὴς 1. Ἄρ. 1159. Κολ. 4895. 704. Συν. φ 13. Π 206 || Πολ. 2. ἄνδρας 80. 705. Συν. φ 21. Π 416 || πβ. Πολ. 4. δίνω 117. 122. Ἦπ. Ἐστία ΙΗ' 571. 706. Ταυτ. 28, 8 (φ 114^v). Π 28, 10 || Ἄρ. 1895. πβ. Παρν. 215. Λαογρ. ΚΔ' 294, 226. 707. Συν. φ 86. Π 2000 || βλ. Βάρνερ, σκαμνὶ 1. Ἄρ. 1198. Παρν. 55. Κολ. 5122. 708. Ταυτ. 28, 10 (φ 115^v). Π 28, 8 || Πολ. 3. βλέπω 112. (πβ. 1α - 5, 43α, 79, 113). βλ. Ἄρ. 13 (πβ. 1366). Βάρνερ, Γιάννης 1. Κρητ. 291, 6. πβ. Κολ. 4470. 709. Συν. φ 69. Π 1564 || Βάρνερ, ἀγώγι 1. Λαογρ. ΚΔ' 270, 7. Κολ. 66. πβ. Krumb. 105, 73. 125, 87. 207, 87. Ἰβήρ. 18. Ἄρ. 1314. 710. Χρηστομ. 299. Πολ. 4. διαλέγω 8. (πβ. 9-10). Ἄρ. 333. πβ. Κολ. 1894. 711. Συν. φ 82^v. Π 1905 || Πολ. 3. βαρῶ 17 (πβ. 6α. —τόμ. 4. δέρνω 9). Κολ. 1056. 712. Συν. φ 44^v. Π 1310 || πβ. Ἄρ. 583. 713. Συν. φ 103^v. Π 2395 || Κρητ. 297, 57. Ἦπ. Ἐστία ΙΖ' 232, 100. 714. Συν. φ 31. Π 668 || Πολ. 2 ἄνδρας 59. (πβ. 50.) Ἄρ. 704. πβ. Ἦπ. Ἐστία ΙΘ' 79 ("Ὀλοι πῆγαν καὶ δὲν ἔγυραν...").

715. Πέντε μῆνες ἐξ ἀδράχτια : πότε τὰ ἄγνεσα ἢ πλατόνα ;
 716. Ὅποχει τὰ πρόβατα ἔχει τα, κι ὅπου τὰ βόσκει τρώγει τα.
 717. Στερνῆ μου γνώση, νὰ σὲ εἶχα πρῶτα.
 718. Τῶν φρονίμων τὲς δουλειῆς τὰ γένια τους τὲς ξέρουν.
 719. Μὲ τὸν ἥλιο τὰ μπάζομε, μὲ τὸν ἥλιο τὰ βγάζομε : τ' ἔχουν
 τὰ ρημάδια καὶ ψοφοῦν ;
 720. Σῦρε στὸ Λουτρό(;) τραγοῦδα, καὶ στὴν Πογωγιανῆ παινέσου.
 721. Ὁ διάβολος ἄντα ν' ἀρφανέψη, κουρμεκιάρης γένεται.
 722. Τ' ἀπεθαμμένον τὸ πουγγὶ ἀνάποδα γυρίζει.
 723. Ἄλλου μὲ τρίβεις, δέσποτα, κι ἄλλου ἄνω γὰρ τὸν πόνο.
 724. Τὰ δυὸ ποδάρια σ' ἓνα παπούτσι.
 725. Ἡ γριά κι ἂν μπαιμπαινεύεται, ἀνήφορος τὴ δείχνει.
 726. "Ὁ,τ' εἶχ' ἡ γριά στὸ νοῦ της, τό ἄγλεπε στὸ εἴνορό της.

720. om. BR 726. om. T εἴνορό της R : ὄνειρό της B

Proverbiorum ordo in BR : 709. 711-2. 721. 713-6. 719. 722. 725. 717-8.
 823-4. 726. 710.

Post 725 T³ addidit haec proverbia :

α' Ἡ ψείρα μας τὸν Ὀλυμπον καὶ ἡμεῖς στὸ πανηγύρι.

β' Καβαλίκα, γαμβρέ. Νὰ βροῦ κούτζουρο κι ἀπέ.

γ' Τ' ἀβγὸ ὄπον πέση τζακίζεται.

δ' Καλά ν' τὰ λῶγια σου, μὲν δὲν τὰ πιάνει ἡ χώρα.

715. Συν. (1544) φ 67^v : Μησὶ πέντε ἀτράκτους ἐξ νήσασα ἐξετέλεσα. Ἐπι τῶν μέγα
 κανχωμένων : om. Π || Πολ. 1. ἀδράχτι 6 (πβ. τόμ. 4. Γοργόνα 1). πβ. Ἄρ. 1083.
 (Μπ. 309 πλατόνα). 716. Συν. φ 88^v. Π 2054 || Ἄρ. 1126. Βάρνερ, γίδι 1. Λαογρ.
 ΚΔ' 444, 10 πβ. Κ' 129 (γίδια). Κρητ. 294, 26. 717. Συν. φ 26^v. Π 539 || Λαογρ.
 ΙΑ' 215, 81.—ΚΔ' 448, 24. Ἄρ. 1451. Κολ. 5261. Βάρνερ, λογισμὸς 1. 718. Συν.
 φ 106^v. Π 2459 || Πολ. 3. γένεια 32. (πβ. 33). πβ. Ἄρ. 1447 = Κολ. 5746. Χρη-
 στομ. 300. 719. Συν. φ 36^v. Π 803 || πβ. Κολ. 3396. 721. Συν. φ 72^v. Π 1663.
 Κολ. 1536 || Πολ. 2. ἀρφανέσω 1. πβ. Ἄρ. 1026. Λαογρ. Ε' 557, 31. 722. Συν.
 φ 22. Π 435 || Λαογρ. ΙΑ' 211, 5. Ἄρ. 1938. πβ. Βάρνερ, ἀποθαμμένος 1. 723. ||
 Χρηστομ. 298. Ἄρ. 44. Παρν. 136. Λαογρ. Ε' 555, 10. ΚΔ' 271, 14. 724. Συν. φ
 31. Π 666 || Πολ. 4. δύο 65. πβ. 27β. 28. 67. 68. 70. Ἄρ. 1403. 725. Ταυτ. 75,
 27 (φ 127^v) : Γραὸς νεανειομένης τὸ ἀναντες ἔλεγχος. (Ἐπι ἀλαζόνων). om. Π ||
 Πολ. 4. γριά 59. (πβ. 36. 56-60. 85. 99. καὶ —τόμ. 3. γέρος 22. 38. 60. 62-64α).
 Ἄρ. 814. Βάρνερ, γραῖα 7. πβ. Λαογρ. ΚΔ' 453, 170. 726. Συν. φ 18. Π 340 ||
 Λαογρ. ΙΑ' 214, 65. Ἄρ. 1817. πβ. Βάρνερ, πεινώ 1.

Ἡ συλλογὴ τοῦ Βάρνερ (βλ. παραπ. σελ. 158) παρουσιάζει σὲ πολλές παροιμίες ἰδιαίτερη συγγένεια μὲ τὴ συλλογὴ τοῦ Κατζιούλη, ποὺ δὲν εἶναι τυχαία. Ὁ Ν. Γ. Πολίτης (Παροιμιαί, 2. σελ. θ') διατύπωσε τὴν εἰκασία ὅτι «αἱ πλεῖσται τῶν παροιμιῶν (τοῦ Βάρνερ) εἶναι πιθανώτατα Ἑρακλικαί» καὶ (σελ. ι') «Ὁμοιοῦντες ἄξια λόγου τῶν βαρνερικῶν παροιμιῶν παρατηροῦνται καὶ πρὸς νησιωτικὰς, μάλιστα τῶν βορείων Σποράδων καὶ τῆς Κρήτης· ἐκ τούτου δ' ἐμφαίνεται ἴσως, ὅτι τὴν συλλογὴν του ἐπλούτισεν ὁ Βάρνερ καὶ ἐξ ἀνακοινώσεων ἐμπόρων καὶ ναυτιλομένων, οὓς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ (Κων/πόλει) ἐγνώρισεν».

Νομίζω ὅτι ἡ συμφωνία πολλῶν παροιμιῶν τῆς συλλογῆς τοῦ Βάρνερ μὲ τίς Γιαννιώτικες τοῦ Π. Κατζιούλη δείχνει ὅτι πολλές ἐπίσης συγκέντρωσε ὁ Ὀλλανδὸς συλλέκτης νεοελληνικῶν παροιμιῶν καὶ ἀπὸ Ἡπειρωτῆς ποὺ βρῖσκονταν ἐγκατεστημένοι (ἢ ταξίδευαν) στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν ΙΖ' αἰῶνα.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι δὲν ἦταν δυνατόν, στὴν πρώτη αὐτὴ ἐκδοση τῶν Γιαννιώτικων Παροιμιῶν τοῦ Π. Κατζιούλη, νὰ ἐξαντληθοῦν οἱ παραπομπές σὲ διάφορες συλλογές παροιμιῶν, γιὰ πολλοὺς λόγους — οὔτε ἦταν αὐτὸς ὁ σκοπὸς τῆς δημοσιεύσεως. Εἰς τὴν «σπάνιν» ὅμως «κειμένων ἀκριβῶν τῆς λαλουμένης ἐλληνικῆς κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα» (Πολ. 2. σελ. η') νομίζω ὅτι καὶ μὲ τὴν δημοσίευση αὐτὴ «παρέχεται... συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἡμετέρας γλώσσης».